

Електропривреда

Лист Електропривреде Црне Горе АД Никшић

ГОДИНА: XXX

БРОЈ 311

НИКШИЋ

29. ФЕБРУАР 2007.

ISSN 1805136

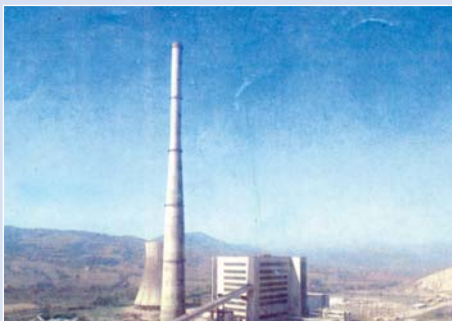

Усвојен Нацрт
Макроорганизације
правно раздвојене ЕПЦГ - I фаза

УВОДНИК

КОРАК НАПРИЈЕД

Нема сумње да је посљедња два мјесеца у ЕПЦГ обиљежило питање правног раздвајања Друштва, и то из више разлога. Прије свега због кратких рокова задатих закључцима Владе, а посебно због комплексности проблема који треба ријешити тако да се испоштују основни принципи успостављени читавим сетом законске регулативе, што европске, што домаће, а да се, истовремено, у избору модела раздвајања не учини каква грешка која би се могла одразити на поуздано функционисање електроенергетског система који у свим облицима, или моделима организације за државу изузетно значајног привредног друштва, које њим управља, у својој бити, или по природи ствари, јесте јединствен, повезан - од извора, па био он Перућица, Пива, Пљевља, или мјесто мјерења увезене енергије, до посљедњег потрошача у Црној Гори. Управо зато, осим напора, ваља посебно цијенити знање и умјеће наших људи различитих стручних профила, који су, по свему судећи, изградом Нацрта елабората макроорганизације Електропривреде у првој фази правног раздвајања, као свеобухватним материјалом, успјели да инкорпорирају одредбе прописа, али и обезбиједи сигурност рада система који је, иначе, по суштини својих техно-енергетских параметара, у цијелини веома

осјетљив. Њихова улога је значајнија тим прије што је главнина посла урађена у необично кратком року и, нарочито, у недостатку аутентичног тумачења закључака Владе о томе који су то стратешки послови који остају у надлежност матичног друштва, при чему се, истовремено, обезбјеђује очување принципа функционалног раздвајања и отпочиње процес стварања правног субјективитета садашњих цијелина као будућих дионичарских друштава.

Оцјена је да је то не само постигнуто, него и да представља корак напријед у односу на релевантну регулативу Европске Уније, којом се, бар у овој фази захтијева тек правно издвајање Преноса.

Нађен је, дакле, оптималан модел организовања ЕПЦГ, који, кажу, бар у датим условима нема алтернативу, јер није ризичан за успјешно функционисање система, као примарне обавезе Друштва, што је и била главна идеја водила његових аутора који су га уобличио и суштином осмислили.

Уосталом, сваки модел може бити добар и свака форма прихватљива, ако су у служби онога што није само форма.

Ж.Žетковић

ЕЛЕКТРОПРИВРЕДА ЦРНЕ ГОРЕ

Предсједник Одбора
директора
Др Радомир Миловић
Извршни директор
Срђан Ковачевић

ЦЕНТАР ЗА ОДНОСЕ
СА ЈАВНОШЋУ
Руководилац и главни
и одговорни уредник
Жарко Ћетковић

Редакцијски одбор:
Гојко Кнежевић,
предсједник
Зоран Ђукановић,
Мирко Килибарда,
Жарко Ћетковић,
Ана Грето и
Госпава Голубовић

Редакција:
Новинар - координатор
Биљана Митровић
Новинари:
Иван Зорић и
Бранка Симићевић

Компјутерска
и графичка обрада:
Видоје Зековић

Адреса редакције:
Улица Вука Караџића 2
Никшић
Телефони:
083/204-130, 214-252
Факс:
083/214-252
Е - mail: listercsg@scg.yu
Web site: www.epcsg.cg.yu
Штампа: ОБОД- Цетиње
Тираж: 2500

Издавач: Електропривреда
Црне Горе А.Д. Никшић

ОРГАНИ УПРАВЉАЊА

Одбор директора ЕПЦГ (22.02.2008.)
Усвојен Нацрт Макроорганизације
правно раздвојене ЕПЦГ

странице 5 - 7

Одбор директора ЕПЦГ (22.02.2008.)
Скупштини упућени предлози одлука
о правном раздвајању ЕПЦГ

страница 6

Из усвојеног Нацрта Макроорганизације
Са одликама мјешовитог холдинга

странице 7 - 9

ФЦ ПРЕНОС

Разговор са Зораном Ђукановићем, директором
Посебно мјесто Преноса у свијетлу
директива ЕУ и домаћег законодавства

странице 10 - 12

ФЦ ПРОИЗВОДЊА

ХЕ Пива
Припрема за реализацију пројекта
реконструкције и модернизације постројења

страница 13

ФЦ ДИСТРИБУЦИЈА

Прегнућа за стварање квалитетне дистрибутивне мреже
Даљинским читавањем и искључењем до
мањих губутака

странице 14 - 15

Охрабрујући резултати у спровођењу акције
на смањењу губитака ел. енергије
Предуслов за позитивно пословање

странице 16 - 17

Из извјештаја директора ФЦ Дистрибуција
Неопходна већа улагања у
дистрибутивне објекте

странице 19 - 21

ТЕ ПЉЕВЉА

Поузданост на високом нивоу

страница 28

ФЦ ПРЕНОС

ТС 400/110 kV Подгорица 2
Неопходан ремонт растављача

страница 22

ТС 110/35 kV Бјелиши - Бар
Довољно снаге за дужи период

страница 23

ФЦ ДИСТРИБУЦИЈА

ЕД Цетиње
Сложени услови рада

страница 24

ЕД Котор
Нови објекат за поуздано снабдијевање

страница 25 - 26

ЕД Бар
Добра сарадња са локалном управом

страница 27

ЕД Херцег Нови
Реконструкција и повећање снаге
главног напојног постројења у граду

страница 33

ЕД Пљевља
Поузданији напон на сеоском подручју

странице 28 - 29

ЕД Улцињ
Губици испод планираних

страница 29

Резултати остварени у 2007. години
Најбоља наплата на Приморју

страница 30

Снабдијевање Никшић
На нивоу прошлогодишњег плана

странице 31 - 32

Снабдијевање Подгорица
Наплата по плану

страница 32

Снабдијевање Пљевља
Одличан учинак у наплати

страница 33

Снабдијевање Бар
Успјешна пословна година

страница 34

ФЦ СНАБДИЈЕВАЊЕ

СПОНЗОРСТВА

Награђени ученици у посјети
музеју ЕПЦГ

страница 36

СЛУЖБЕНИ ПРИЛОГ

Одлука о условима за споразумни
прекид радног односа

страница 38

Одлука о измјенама и допунама
одлуке о садржини и изгледу печата
и штампбиља ЕПЦГ АД Никшић

страница 38

Пословна политика ЕПЦГ
за 2008. годину

странице 39 - 42

ОДБОР ДИРЕКТОРА ЕПЦГ (22.02.2008.)

Усвојен Нацрт Макроорганизације правно раздвојене ЕПЦГ – I фаза

■ Створена добра основа за даље усаглашавање о концепцијским, стратешким и отвореним питањима са Министарством за економски развој и Регулаторном агенцијом за енергетику

■ Усвојени модел обезбјеђује остварење јавног интереса у ЕЕС, основних захтјева Директиве ЕУ, Закона о енергетици и Закључака Владе ЦГ, као и сигурног функционисања електроенергетског система, остварења Биланса ел. енергије и уредног снабдијевања свих потрошача, с обзиром на вријеме његове примјене предложени модел раздвајања нема алтернативу, закључио је Одбор директора

На 29-тој редовној сједници Одбора директора ЕПЦГ, одржаној 22. фебруара ове године под предједавањем др **Радомира Миловића**, поред прелиминарног разматрања Нацрта елабората Макроорганизације правно раздвојене ЕПЦГ – I фаза, коме је припало централно мјесто на овој сједници, разматрана су и слједећа питања: **Информација о актуелној ел. енергетској и финансијској ситуацији, Захтјев Регулаторној агенцији за одобравање регулаторно дозвољеног прихода и тарифа за 2008. годину, Консолидована Пословна политика ЕПЦГ за 2008. годину, Информација о активностима на изради техничке документације за идејно рјешење искоришћења хидроенергетског потенцијала Билећког језера у дијелу који припада Црној Гори, Предлог одлуке о методологији за одређивање праведних и реалних накнада за прикључење потрошача ел. енергије на дистрибутивну мрежу и Упоредна анализа прихода ЕПЦГ од продаје ел. енергије примјеном нових у односу на старе тарифе за период јул-децембар 2007. године, те нека текућа питања међу којима одређени број захтјева за спонзорства, као и Предлог износа средстава за спонзорисања у току 2008. године, расподијељених по регијама Црне Горе.**

Стабилно снабдијевање потрошача

Тренутна ел. енергетска ситуација у Црној Гори оцијењена је као повољна, упркос незадовољавајућим хидролошким приликама, јер ТЕ Пљевља ради већ два и по мјесеца без застоја, а додатном куповином ел. енергије од Електропривреде Републике Српске надокнађен је мањак резерви у акумулацијама ХЕ Перућица. Уз то, и допрема угља се одвија предвиђеном динамиком, па је Одбор директора оцијењено да ће снабдијевање потрошача до кра-

ја зимске сезоне бити без већих проблема, као и да неће бити угрожено функционисање електроенергетског система.

Овом приликом чланови Одбора директора су упознати са информацијом о очекиваним ефектима од санације инјекционих завјеса Слано и Крупац и процјеном повећања производње смањењем губитака у доводном систему, тј. Компензационом базену, каналу Зета I и каналу Зета II.

Поводом Информације о актуелној финансијској ситуацији Електропривреде Одбор је констатовао да је у протеклом периоду Предузеће успјело да измири скоро све своје обавезе према добављачима, а посебно да редовно сервисира набавку недостајућих количина ел. енергије, чему је, између осталог, допринијело и измирење целокупног дуга за 2007. годину од стране Железаре Никшић.

Кад је у питању финансијска ситуација, Одбор је, на основу информација директора Сектора за економске послове **Слободана Танасијевића** и директора ФЦ Снабдијевање **Сретена Гојковића**, да се потраживања од дистрибутивних потрошача не смањују, констатовао да се морају предузети све расположиве мјере за побољшање наплате. С тим у вези овлашћени су председници Одбора и извршни директор да дефинишу и усагласе коначне ставове овог органа по питању даљег третмана потраживања за испоручену ел. енергију која су, по Закону о облигационим односима, застарјела, а који ће бити достављени ресорном министарству и Влади ЦГ на даљи поступак и давање мишљења.

Задовољена законска опредјељења и захтјеви директива ЕУ

Нацрт елабората Макроорганизација правно раздвојене ЕПЦГ – I фаза о коме је уводно излагање поднио **Гојко Кнежевић**, члан Одбора и координатор стручне

Радне групе за његову израду, који је поред образлагања концепције и опредјељења изнио и оцјену представника консултаната Института "Хрвоје Пожар" ангажованог од стране ЕПЦГ, по којој је одабрани модел и концепција I фазе правног раздвајања Друштва потпуно усклађен са директивом ЕУ 203/54/ЕЦ - Одбор је након исцрпне расправе без иједне примједбе прихватио, оцјењујући материјал као добру основу за даље усаглашавање о концепцијским, стратешким и отвореним питањима са надлежним државним органима и регулаторним тијелом.

Одбор директора је закључио да тај материјал у поступку I фазе правног раздвајања ЕПЦГ обезбјеђује остварење јавног интереса у ЕЕС, затим основних захтјева Директиве ЕУ 203/54 ЕЦ, Закона о енергетици и Закључака Владе ЦГ од 29. новембра 2007. године, као и уредног функционисања електроенергетског система Црне Горе, Биланса ел. енергије и снабдијевања ел. енергијом свих потрошача црногорског конзумног подручја.

У закључцима се даље каже да ЕПЦГ као матично друштво, према прихваћеном моделу, треба да формира пет зависних, једночланих друштава са ограниченом одговорношћу (Производња, Пренос, Снабдијевање, Дистрибуција и Електроградња), које ће имати правни субјективитет, имовину неопходну за обављање основне ел. енергетске дјелатности, лиценцу или одобрење за обављање своје основне дјелатности, рачун од пословне банке, бизнис план и пословну политику, финансијске исказе и ревизора, те органе управљања и тд.

Велики искорак у реструктурирању енергетике

На овај начин, оцјењује Одбор директора, де факто се и у пуном садржају остварује функционално раздвајање јединственог ел. енергетског субјекта по питању рачуна, управљања и информација и отпочиње процес правног раздвајања, уз пуно очување принципа раздвајања и исказивање правног субјективитета садашњих ФЦ и Електроградње као будућих друштава са ограниченом одговорношћу, што представља корак напријед у односу на захтјеве релевантне регулативе ЕУ, којом се, бар у овој фази, захтјева само издвајање оператора.

Одбор је такође закључио да се стратешки послови који су у недостатку аутентичног тумачења закључака Владе ЦГ дефинисани од стране ЕПЦГ, задржавају на нивоу

матичног друштва које, преко органа управљања зависних друштава, конститутивних аката, билатералних и вишестраних уговора, те координиране реализације Биланса ел. енергије, Консолидованог бизнис плана и Пословне политике остварује и благу координацију зависних друштава.

Ова фаза која траје само до 31. 12. 2008. године, закључује Одбор, представља и велики искорак у процесу реструктурирања енергетског сектора Црне Горе и правног раздвајања ЕПЦГ као његове завршне фазе, јер се њиме стварају и адекватне основе за имплементацију II и III фазе правног раздвајања, којима се по чл. 22 Закона о привредним друштвима врше суштинске реструктурарне промјене ЕПЦГ. На овај начин Црна Гора ће дефинитивно у реформисању сектора електроенергетике већ послје II фазе бити испред директива ЕУ у којима се наглашава да се правно раздвајање не тиче власништва, сматра Одбор директора.

Без алтернативе у датим условима

Он, такође, сматра да предложени модел нема алтернативу, поготово што га треба примијенити у вријеме завршетка првог квартала пословне 2008. године и у условима од стране матичног друштва већ закључених годишњих уговора за увоз недостајућих количина ел. енергије, уговора са ЕПС-ом и КАП-ом и великих обавеза по основу ино и домаћег дуга, резервисаних потраживања, књижених пословних губитака из претходних година, недовољног степена наплате, мрежних губитака и тд.

Фер-односно према досадашњим цјелинама

Њиме се обезбјеђује да матично друштво зависним друштвима пренесе тзв. чисту имовину као нематеријални улог, а да задржи обавезе и стратешке послове до краја године. Према оцјенама Одбора, такав однос према зависним друштвима је фер, посебно ако се од њих желе створити профитабилни и на отвореном тржишту конкурентни привредни субјекти чије ће пословање, како матичном друштву, тако и акционарима, доносити добит.

Сваки други модел, а посебно оптерећивање зависних друштава већ конституисаним обавезама и преношењем на њих стратешких послова све док не заживе и не успоставе се чврсте и поуздане међусобне електроенергетске везе, представљао би велики ризик за успјешно функционисање ЕЕС, а то је примарна и приоритетна обавеза ЕПЦГ, оцијенио је Одбор.

Због тога Одбор директора закључује да ће се, до усаглашавања усвојеног модела са надлежним државним органима, регулаторним тијелом и изабраним савјетником, а у

циљу поштовања врло кратких рокова I фазе правног раздвајања ЕПЦГ по Закључцима Владе ЦГ, сви конститутивни акти и уговори примјењивати по одређењима усвојеног

директора и извршни директор Друштва, непосредно и преко Координационог тијела формираног 24. 12. 2007. године на 27. сједници Одбора директора.

ОДБОР ДИРЕКТОРА ЕПЦГ (27. 02.2008.)

Скупштини упућени предлози одлука о правном раздвајању ЕПЦГ

Сходно договору са претходне сједнице од 22. фебруара. (непосредно пред закључење овог броја Листа) Одбор директора ЕПЦГ је 27.02.2008. године у Подгорици одржао своју 30. сједницу. Хитност одржавања ове сједнице је у потреби доношења одговарајућих предлога одлука и припремања материјала за најављену, ванредну, Скупштину акционара ЕПЦГ на којој треба донијети одређене одлуке везано за правно раздвајање ЕПЦГ у року утврђеном Закључцима Владе ЦГ.

Наиме, на овој сједници, сходно закључци-

ма Владе од 29. новембра 2007. године и усвојеном Нацрту елабората Макроорганизације ЕПЦГ, Одбор је утврдио предлог измјена и допуна Статута ЕПЦГ АД Никшић и предлог одлука о оснивању пет друштава са ограниченом одговорношћу: Производње, Преноса, Дистрибуције, Снабдијевања и Електроградње и упути их Скупштини акционара Друштва на разматрање и усвајање.

Истовремено је донесена и одлука о сазиву пете ванредне Скупштине акционара Електропривреде Црне Горе АД, коју објављујемо у прилогу.

Ж.Ћ.

ЕЛЕКТРОПРИВРЕДА ЦРНЕ ГОРЕ АД НИКШИЋ

www.epcg.cg.yu

На основу члана 40 став (2) тачке 4) и 7) Закона о привредним друштвима /“Сл.лист РЦГ“ бр.6/02 и „Сл.лист ЦГ“ бр.17/07) и члана 40 став 1 алинеја 6 Статута Електропривреде Црне Горе АД Никшић, Одбор директора Друштва с а з и в а

V ВАНРЕДНУ СКУПШТИНУ АКЦИОНАРА ЕЛЕКТРОПРИВРЕДЕ ЦРНЕ ГОРЕ АД НИКШИЋ

Скупштина ће се одржати 31. марта 2008.године у Никшићу – Пословни центар Жељезаре, ул. Данила Бојовића бб са почетком у 12,00 часова уз претходну идентификацију и евидентирање акционара које ће почети 1 (један) сат раније.

За Скупштину акционара је утврђен следећи

Дневни ред:

1. Измјене и допуне Статута Електропривреде Црне Горе АД Никшић
2. Оснивање друштава са ограниченом одговорношћу
  - 2.1. Одлука о оснивању Друштва са ограниченом одговорношћу „Производња“ Никшић
  - 2.2. Одлука о оснивању Друштва са ограниченом одговорношћу „Пренос“ Подгорица
  - 2.3. Одлука о оснивању Друштва са ограниченом одговорношћу „Дистрибуција“ Подгорица
  - 2.4. Одлука о оснивању Друштва са ограниченом одговорношћу „Снабдијевање“ Никшић
  - 2.5. Одлука о оснивању друштва са ограниченом одговорношћу „Електроградња“ Подгорица

3. Одлука о продаји акција емитената Инвест банке Монтенегро АД Подгорица и Подгоричке банке Социете генерале груп АД Подгорица.

Материјал за Скупштину ставља се на увид акционарима у канцеларијама бр. 1 и 6 пословне зграде Електропривреде Црне Горе АД – Никшић, улица Вука Караџића бр.2 сваког радног дана од 7,00 до 15,00 часова, гдје се непосредно или на тел. 083/204-237 може пријавити присуство на Скупштини и предати писмена изјашњења по појединим тачкама дневног реда.

Идентификација акционара врши се путем личне исправе а пуномоћника на основу овјереног пуномоћја, личне исправе и копије личних исправа акционара.

ПРЕДСЈЕДНИК ОДБОРА ДИРЕКТОРА,
Др Радомир Миловић, с.р.

Нацрта елабората Макроорганизације правно раздвојене ЕПЦГ, те да ће реализацију ових оцјена и закључака у роковима утврђеним Програмом I фазе правног раздвајања ЕПЦГ координирати предсједник Одбора

Са наведеним оцјенама и закључцима, као и прихваћеним Нацртом елабората биће одмах упознати Министарство за економски развој, Регулаторна агенција за енергетику и консултант - Институт “Хрвоје Пожар” из

Заграда. Биће затражено писано изјашњење на текст Нацрта елабората најкасније до 27. 02. 2008, а због обавезе израде коначног текста Макроорганизације правно раздвојене ЕПЦГ и благовременог заказивања ванредне Скупштине акционара било би пожељно да ова изјашњења буду у форми амандмана, закључио је Одбор.

Након усвајања Нацрта елаборате Макроорганизације правно раздвојене ЕПЦГ - I фаза. Одбор директора је у форми радног закључка овластио председника Одбора и извршног директора Друштва да о питању политике Регулаторне агенције објављене на њеном сајту, у којој су на предложена рјешења ЕПЦГ дате негативне оцјене, у поступку правног раздвајања ЕПЦГ, Регулаторној агенцији улуте писмо у коме ће бити аргументовано наведено зашто Одбор директора не прихвата њихове закључке око Нацрта елабората.

Захтјев за утврђивање прихода за 2008. годину

У наставку сједнице Одбор је руководиоца Тима за регулацију **Борислав Правлиновић** упознао са предлогом захтјева Регулаторној агенцији за енергетику за одобравање регулаторно дозвољеног прихода и тарифа за 2008. годину. Прихватајући у цјелости све параметар захтјева, Одбор је задужио извршног директора да га са стручним службама прослиједи Агенцији на даљу процедуру.

Утврђена је затим Консолидована пословна политика ЕПЦГ за 2008. годину, која је оцијењена као добар полазни материјал за израду пословних политика нових друштава са ограниченом одговорношћу, мада

ће, како је речено, она бити на снази само до нове организације ЕПЦГ.

ЕПЦГ финансира и кординира израду идејног пројекта коришћења потенцијала Билећког језера

Поводом информације о активностима на изради техничке документације за идејно рјешење искоришћења ХЕ потенцијала Билећког језера у дијелу који припада Црној Гори, Одбор је након упознавања од стране извршног директора **Срђана Ковачевића** и прихватања информације Сектора за развој и инжењеринг, прихватио и обавезу утврђену Одлуком **Министарства за економски развој** за обезбјеђење средстава за израду техничке документације у вриједности од 82,5 хиљада еура.

У закључку се каже и да ће ЕПЦГ, као саизвођач овог хидроенергетског истраживачког посла, ову обавезу реализовати путем преузимања права и обавеза наручиоца из Уговора о пружању услуга закљученог 14. децембра 2007. године између Министарства за економски развој ЦГ и Енергопројекта-Хидроинжењеринга - Београд, о чему ће бити склопљен посебни споразум између ЕПЦГ и Министарства, уз писану сагласност извршиоца Уговора.

Такође је закључено да ће координацију израде пројектне документације вршити стручна комисија формирана рјешењем Министарства за економски развој, да ће праћење реализације пројекта испред ЕПЦГ вршити Сектор за развој и инжењеринг, да ће овјеравање фактура за обављене радове

испред Министарства за економски развој вршити координатор стручне комисије, а испред ЕПЦГ директор Сектора за развој, те да ће о реализацији овог пројекта Одбор директора бити редовно информисан.

(Комисију за вршење стручног надзора код израде техничке документације “Идејно рјешење искоришћења ХЕ потенцијала Билећког језера у дијелу који припада Црној Гори” чине: **Никола Јаблан**, дипл. ел. инж. – координатор и чланови проф. др **Мило Мркић**, дипл. маш. инж, **Данило Божовић**, дипл. маш. инж, **Срђан Вујадиновић**, дипл. грађ. инж, **Бошко Богетић**, дипл. ел. инж, **Небојша Грбовић**, дипл. инж. геологије и **Мирослав Перовић**, дипл. маш. инж).

Донесена је, затим, одлука о утврђивању методологије за одређивање праведних и реалних накнада за прикључење на дистрибутивну мрежу која ће бити достављена Регулаторној агенцији за енергетику на усвајање.

Одбор је упознат и са упоредном анализом прихода ЕПЦГ од продаје ел. енергије примјеном нових у односу на старе тарифе за период јул-децембар 2007. године, коју је након расправе прихватио и закључио да предметна анализа буде достављена Регулаторној агенцији, с обзиром да је констатован негативан однос оствареног прихода по тарифама одобреним од стране РА у односу на онај приход који би се остварио примјеном старих тарифа, као и њихов сасвим извјестан негативан утицај на пословни резултат компаније.

Одбор је на овој сједници размотрио и прихватио план рада Тима за интерну ревизију за 2008. годину и, као и на свим до садашњим сједницама, одобрио један број спонзорстава спортским и културним организацијама у Црној Гори.

Ж. Ђ.

ИЗ УСВОЈЕНОГ НАЦРТА МАКРООРГАНИЗАЦИЈЕ КАО ПОЛАЗНОГ МАТЕРИЈАЛА И СТАВА ЕПЦГ ЗА ДАЉЕ УСАГЛАШАВАЊЕ СА НАДЛЕЖНИМ ОРГАНИМА И РЕГУЛАТОРНИМ ТИЈЕЛОМ СА ОДЛИКАМА МЈЕШОВИТОГ ХОЛДИНГА

Нацрт Макроорганизације правно раздвојене ЕПЦГ АД Никшић има за циљ да утврди основне елементе конститутивних акага матичног и зависних друштава и модела уговора којима се уређују њихови међусобни техно-енергетски и економски односи.

ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ

Основни принципи Макроорганизације правно раздвојене ЕПЦГ – прва фаза, успостављени актима (Директива ЕУ 2003/54 ЕЦ од 26. јуна 2003, Директива ЕУ 1228/2003 од 26. јуна 2003, Споразум о формирању енергетске заједнице, Закон о привредним друштвима, Правила Регулаторне агенције за енергетику о раздвајању ЕПЦГ, Закључци Владе ЦГ од 29.11.2007, Закључци Одбора директора ЕПЦГ од 23.07.2007, Одлука Одбора директора ЕПЦГ од 24.12.2007, Програм прве фазе правног раздвајања ЕПЦГ од 24.12.2007.) су:

- да ЕПЦГ АД оснује 5 (пет) ДОО сходно одредбама члана 64 Закона о привредним друштвима,
- да ЕПЦГ АД добије статус матичног а ДОО зависних дру-

штава,

- да ДОО буду једночлана друштва са пуним правним субјективитетом као и њихово матично друштво,
- да ЕПЦГ АД функционално добије одлике мјешовитог холдинга,
- да се зависна друштва формирају неновчаним улозима (имовином) матичног друштва,
- да матично друштво има искључиво власништво над зависним друштвима и задржи непромијењени, јединствени основни капитал својих акционара,
- да се зависним друштвима у виду оснивачног улога пренесе „чиста имовина“ неопходна за обављање основних и лиценцираних дјелатности,
- да се у матичном друштву задрже стратешки послови и поред управљања ДОО-има по основу власништва обезбиједи „блага координација новоформираних друштава“,
- да се и матичном друштву као и зависним друштвима обезбиједи лиценце за обављање електро-енергетске дјелатности,
- да се у зависним друштвима као органи именују извршни директори, а у Преносу, због његовог приоритетног конституиса-

ња у акционарско друштво и Одбор директора,

- да матично друштво преко биланса електричне енергије, консолидованог бизнис плана и пословне политике, те њихове пословне реализације у ДОО-има обезбиди функционално и економско јединство електро-енергетског система,

- да матично друштво и зависна друштва воде одвојена пословања са ревизијом и исказом резултата на крају године,

- да се пословни резултати ДОО консолидују на нивоу матичног друштва на крају пословне године,

- да се обезбиди уједначавање одредби појединачних колективних уговора на принципима постојећег Колективног уговора уколико дође до формирања посебних синдикалних организација ДОО и партнерског закључења ових аката,

- да основу уређења техно-енергетских и економских односа ЕПЦГ АД – 5 ДОО и између ДОО чини, од стране Регулаторне агенције за енергетику утврђени регулаторни приход са структуром по појединим цјелинама,

- да Електроградња, због свог индиректног присуства у регулаторном приходу добије посебан третман у поступку уређења унутрашњих финансијских односа,

- да се поред конститутивних аката техно- енергетски и економски односи ЕПЦГ АД – ДОО и између ДОО дефинишу билатералним и вишестраним уговорима,

- да се међусобне купопродаје и услуге матичног друштва и зависних друштава и између зависних друштава ослободе обавезе примјене поступка јавних набавки,

- да се обезбиди ажурна, по могућности дневна расподела оствареног прихода продајом електричне енергије у циљу самосталног и ефикасног функционисања зависних друштава,

- да се обезбиди најповољнији обрачун и исплата обавеза по основу ПДВ-а и банкарских провизија у правно раздвојеној ЕПЦГ АД.

МАКРООРГАНИЗАЦИЈА

Полазећи од циљева укупног процеса реструктурирања електроенергетског сектора и израде овог материјала те основних принципа елаборираних поглављем III утврђује се макроорганизација правно раздвојене ЕПЦГ АД – I фаза, која задовољава захтјеве европске и националне регулативе, не угрожава неутуђива власничка права акционара а обезбјеђује поуздано функционисање електроенергетског система у наредном периоду.

Сиже модела који је се разрађен у посебним поглављима у техно-енергетском, финансијском и организационом смислу је да:

ЕПЦГ АД, сходно одредбама члана 64 Закона о привредним друштвима формира 5 једночланих ДОО – Производња, Пренос, Дистрибуција, Снабдијевање и Електроградња, уношењем неновчаних улога и преношењем у надлежност одређених већ лиценцираних електроенергетских дјелатности. Неновчани улози ће се састојати од имовине ЕПЦГ АД неопходне за успјешно обављање тих дјелатности.

Матично друштво управља зависним друштвима и обавља благу координацију њиховог рада.

Управљање зависним друштвима врши се преко изабраних органа, примјеном оснивачких аката и реализацијом основних годишњих компанијских планских докумената – биланса електричне енергије, консолидованог бизнис плана и пословне политике а под одређеним условима и Појединачног колективног уговора.

Зависна друштва имају извршне директоре које именује Одбор директора матичног друштва. Послове скупштине зависног друштва врши Одбор директора матичног друштва. Приликом обављања ових послова Одбор директора матичног друштва у раду примјењује одредбе свог Пословника.

У Преносу ДОО, због обавезе његовог приоритетног консти-

туисања у акционарско друштво формираће се посебни одбор директора чије чланове ће именовати Одбор директора матичног друштва.

Матично друштво ће задржати цјелокупни основни капитал и обављање стратешких послова као што су: утврђивање и остварење биланса електричне енергије, набавка недостајућих количина електричне енергије, енергетско балансирање система, стратешки развој, људске ресурсе, информационе технологије и систем квалитета, заштита животне средине, информисање, консолидацију пословних резултата ДОО на крају године, обезбјеђење потезних количина електричне енергије за квалификоване и тарифне потрошаче, регулисање свих обавеза ЕПЦГ АД конституисаних до дана формирања ДОО а посебно реализацију дугорочних уговора са ЕПС-ом и КАП-ом итд. Оно би извјештај о консолидованом пословном резултату подносило акционарима и обављало и друге према њима Законом утврђене обавезе.

Све електро-енергетске дјелатности матичног друштва биле би лиценциране од стране Регулаторне агенције за енергетику као и дјелатности 5. ДОО, у ком погледу треба благовремено припремити неопходне измјене и допуне важеће регулативе.

УЛОГ МАТИЧНОГ У ЗАВИСНА ДРУШТВА

Неновчани оснивачки улог матичног у зависна друштва састојаће се од тзв. чисте имовине, дакле имовине неоптерећене било каквим обавезама чија цјелокупна вриједност, по основу власништва над зависним друштвом, би остала у матичном друштву до друге односно треће фазе правног раздвајања кад дефинитивно прелази на оне дјелове електро-енергетског система у чијој је функцији...

Прецизно идентификовани неновчани улози матичног у зависна друштва биће процијењени од стране овлашћеног и по јавном тендеру изабраног процјењивача.

Уколико процјена неновчаних улога неби била извршена благовремено зависна друштва би се могла формирати са новчаним улозима од најмање 1,00 €. При том се ипак истиче непримјереност тог модела у енергетском сектору због мјеста и улоге које новоформирану субјекти треба да имају у будућем, реструктурираном електро-енергетском систему. Било би заиста апсурдно очекивати да успјешно обављају тако важне и материјално вриједне послове са непримјерено малим оснивачким улозима. Због тога треба предузети све да се приликом формирања ДОО утврди што реалнији имовински улог и по структури и по вриједности.

ПРЕЛИМИНАРНА РАЗРАДА МАКРООРГАНИЗАЦИЈЕ

а) Техно-енергетски односи ЕПЦГ АД – ДОО и између ДОО

Оквирна организација ЕПЦГ АД са знаком техноекономских односа и уговорних обавеза између новоформираних друштава са ограниченом одговорношћу и матичног друштва, која је уз обавезу поштовања наведених закључака и одлука предложена у даљем тексту, би, чини се могла функционисати у пракси уз најмањи ризик за рад електро-енергетског система Црне Горе са изгледним побољшањем профитабилности комплетног пословног система који је дат у шематском приказу.

Послови набавке електричне енергије као и послови продаје крајним квалификованим купцима задржали би се у матичном друштву, а то су:

- Куповина цјелокупне произведене или путем размјене добијене електричне енергије од ДОО Производња,

- Увоз – извоз електричне енергије и трговина електричном енергијом,

- Продаја електричне енергије ДОО Снабдијевању,

- Продаја електричне енергије крајњим корисницима који нијесу под обавезом Снабдијевања, већ им се електрична енергија испоручује по уговору (КАП и евентуално други квалификовани потрошачи),

- Стална анализа тржишта, ситуације са преносним путевима у региону као и свакодневно утврђивање максималне куповне и минималне продајне цијене електричне енергије,

- Израда оптималних захтјева за енергијом одређеног квалитета и снаге,

- Достава возних редова и трговачких трансакција Диспечерском центру Преноса и Оператору тржишта,

- Прогноза потрошње потрошача са којим су склопљени уговори,

- Склапање и праћање уговора о продаји ел. енергије неопходне за покривање губитака ДОО Пренос и ДОО Дистрибуција

- Сви други послови везани за купопродају електричне енергије.

ДОО Снабдијевање би куповало енергију од ЕПЦГ АД Никшић и бавило би се продајом електричне енергије купцима који имају тачно утврђену цијену. Ова дјелатност подразумијева израду уговора о снабдијевању, наплату и сталне контакте са купцима.

ДОО Дистрибуција би се, у складу са добијеном лиценцом, бавила одржавањем, управљањем и развојем дистрибутивне мреже до и закључно са мјерним уређајима.

ДОО Производња би се бавила производњом електричне енергије.

ДОО Пренос би се, морао организовати на начин који обезбјеђује одржавање и

развој преносног система, као и поуздано функционисање електроенергетског система и будућег тржишта ел. енергије у Црној Гори.

ДОО Електроградња ће, поред послова које сада обавља, предвидјети послове пројектовања и надзора над изградном објекта у значајно већем обиму од садашњег.

Улога матичног друштва би се разрадила у смислу да се, поред неопходне израде и праћења финансијског биланса организационе јединице за купопродају електричне енергије и консолидованог биланса цијелог Друштва, у њему обављају и други послови везано за читав пословни систем. Дјелови садашње Дирекције морали би да доживе одређене промјене на начин што би били измјештени у друга ДОО. Измјештање Пројектног бироа у ДОО Електроградња, оптимизација Друштвеног стандардара временски и са бројем извршилаца, улога постојећих организационих цјелина за информациони систем, информисање и ПР функције мора се прилагодити новим условима пословања.

Економски односи ЕПЦГ АД - ДОО и између ДОО

Техно-економски односи ЕПЦГ АД – ДОО заснивали би се на уговорима о куповини и продаји електричне енергије према регулаторном приходу, односно цијени из које настаје фактурни однос, те посебним уговорима за услуге пројектовања, градње и надзора Електроградње и то:

ДОО Производња продаје електрич-

ну енергију ЕПЦГ;

ЕПЦГ АД купљену електричну енергију од ДОО Производња и од ино добављача продаје: КАП-у и евентуално другим квалификованим потрошачима, ДОО Снабдијевању, ДОО Преносу за покриће губитака на преносној мрежи, ДОО Дистрибуција за покриће губитака на дистрибутивној мрежи.

ЕПЦГ АД продаје електричну енергију КАП-у и евентуално другим квалификованим потрошачима по уговореној цијени;

ДОО Снабдијевање, купљену електричну енергију од ЕПЦГ АД продаје тарифним купцима;

ДОО Пренос ће вршити услуге прикључења на преносну мрежу, коришћења преносне мреже и друге услуге везано за регулацију фреквенције и напона;

ДОО Дистрибуција ће вршити услуге коришћења дистрибутивне мреже, а Електроградња, као специфична ДОО у односу на остале ДОО, није укључена у регулаторни приход - тарифе, већ је у суми распоређена кроз трошкове услуга трећим лицима. Њено финансирање би се заснивало на склопљеним уговорима за вршење услуга пројектовања, градње, надзора са ДОО Производња, ДОО Пренос и ДОО Дистрибуција.

У даљој разради економских односа ЕПЦГ АД – ДОО и између ДОО описани су новчани токови, прилив и расподјела новчаних средстава, ризици за неостварени степен наплате, статус неплаћених потраживања, ризици за губитке у мрежи, обавезе према кредиторима и добављачима и издавања средстава резерви.

ИМЕНОВАЊА:

СРЉАН ВУЈАДИНОВИЋ ДИРЕКТОР СЕКТОРА ЗА РАЗВОЈ И ИНЖЕЊЕРИНГ У ДИРЕКЦИЈИ ЕПЦГ

Извршни директор Електропривреде Црне Горе **Срђан Ковачевић** именован је 8. јануара 2008. године дипломираног грађевинског инжењера **Срђана Вујадиновића** за директора Сектора за развој и инжењеринг у Дирекцији ЕПЦГ у Никшићу.

Срђан Вујадиновић је рођен 24. септембра 1960. године у Никшићу. У родном граду завршио је основну школу и гимназију, а дипломирао на Грађевинском факултету у Београду.

У Електропривреди Црне Горе, односно ХЕ Перућица“ се запослио 1986. године. У нашој најстаријој великој хидроелектрани обављао је послове инжењера за одржавање грађевинских објеката и шефа Службе грађевинских послова. На мјесто главног инжењера за водне потенцијале и хидроелектране у Сектору за развој и инжењеринг ЕПЦГ прешао је 1998. године, гдје је радио до именовања за директора Сектора за развој и инжењеринг у Дирекцији Електропривреде Црне Горе Никшић.

И.З.

БОРИСЛАВ ПРАВИЛОВИЋ – РУКОВОДИЛАЦ ТИМА ЗА РЕГУЛАЦИЈУ

Одлуком извршног директора ЕПЦГ Срђана Ковачевића од 7. новембра 2007. године за руководиоца Тима за регулацију у националној енергетској компанији именован је **Борислав Правилковић**, дип. инж. електротехнике, досадашњи директор ЕД Цетиње.

Рођен је 5. фебруара 1960. године на Цетињу, гдје је завршио основну школу и гимназију - природно математички смјер, а Електротехнички факултет- енергетски смјер на Универзитету Црне Горе у Подгорици (тадашњем Титограду). Радну каријеру почео је као професор у цетињској Електротехничкој школи гдје је предавао више стручних предмета из области електротехнике и математику, а потом је у Скупштини општине Цетиње био члан Извршног одбора задужен за сектор комуналне привреде.

У Електропривреду Црне Горе је прешао 1994. године, гдје је радио у Електродистрибуцији Цетиње, најприје као руководилац Службе одржавања, потом је био на дужности техничког директора, а од 2001. године и директор ове дистрибуције са које функције је именован за руководиоца Тима за регулацију у ЕПЦГ.

Б.М.

РАЗГОВОР СА ЗОРАНОМ ЂУКАНОВИЋЕМ, ДИРЕКТОРОМ ФЦ ПРЕНОС

Посебно мјесто Преноса у свијетлу директива ЕУ и домаћег законодавства

Либерализација тржишта ел. енергије је истакла посебну улогу преносних компанија, у овом случају Функционалне цјелине Пренос која се издваја из ЕПЦГ, а то се, у овом моменту, огледа и кроз нашу законску регулативу, иако она није најјаснија, што је разумљиво, с обзиром да је наш Закон о енергетици донесен средином 2003. године и готово пет година није мијењан, сматра Зоран Ђукановић, директор ФЦ Пренос са којим смо, за Лист Електропривреда, разговарали поводом поодмаклих припрема материјала и одлука о правном раздвајању ЕПЦГ на основу закључака Владе ЦГ, као и о другим питањима ове функционалне цјелине од изузетног значаја за уредно функционисање електроенергетског система Црне Горе.

Ђукановић каже да треба имати на уму да је ријеч о процесу који је сам по себи комплексан и нов за све нас, тако да се неке ствари морају процесно мијењати, сагледавати и стално унапређивати, поготову што наши прописи, у неким елементима, имају одређене нејасноће које повремено праве проблеме у организовању комплетне цјелине на ваљан начин.

По њему, ФЦ Пренос је, због те своје посебне улоге на либерализованом тржишту, у овом моменту носилац три од укупно шест лиценци, од којих ће, сходно Закону, двије (Лиценца "Оператора мреже" и Лиценца за пренос енергије) остати трајно у Преносу, док за трећу-лиценцу за "Оператора тржишта" није тако планирано, мада он мисли да, с обзиром на величину тржишта Црне Горе, и кад се Пренос одвоји у посебно акционарско друштво, та функција треба да остане још дуго у оквиру њега, ради ефикаснијег и једноставнијег функционисања док се ствари не уходају, па тек онда да се сагледа да ли Оператора тржишта уопште треба издвајати из Преноса.

- То није супротно директивама ЕУ, по којима и након одвајања Преноса, Оператор тржишта може ту да остане, а ствар је законодавца и његове одлуке како ће се то организовати, каже Ђукановић и додаје:

- Те три лиценце, саме по себи, фактич-

Зоран Ђукановић

ки обухватају све – од техничког управљања системом, преко управљања будућим тржиштем до одржавања овако комплексног система као што је преносна мрежа са свим трафостаницама и припадајућим далеководима. Уз то, оне имају својих специфичности и нијесу до краја прецизне, али у оквиру њих Пренос испуњава задате дјелатности.

Ђукановић даље каже да су у овом моменту актуелније лиценциране дјелатности "Оператора мреже" и "Преноса енергије", али се врше припреме и за испуњавање дјелатности "Оператора тржишта", што је повезано и са датумом отварања тржишта у Црној Гори. Те припреме се огледају у оспособљавању и едукацији кадрова, које ће добити на интензитету куповином информационог система, планираном за ову годину.

Дакле, важност и сложеност ове проблематике дала је Преносу посебно мјесто у оквиру процеса либерализације тржишта који је почео правним раздвајањем Електропривреде, закључује Зоран Ђукановић.

Он сматра да је код правног раздвајања ЕПЦГ битно знати да наш Закон, који је чак отишао испред сличних закона у неким земљама Европске Уније, у овом моменту није захтијевао власничко раздвајање Електропривреде, него, прије свега, и једино правно раздвајање, прво функционално, а

затим и правно. У том раздвајању, по њему, Пренос носи велику одговорност за функционисање електроенергетског система, јер само раздвајање, након потписивања Споразума о енергетској заједници, мора да задовољи све услове из Директиве Европске уније, пошто су тим прецизним споразумом преузете обавезе које ће, нема дилеме, Електропривреда морати да испуни.

Сигурност система не смије бити угрожена

Влада као власник ЕПЦГ је то добро сагледала и Закључцима обавезала Електропривреду да убрза активности на правном раздвајању, каже Ђукановић сугеришући да треба имати у виду да је правно раздвајање веома сложен процес у којем је важно да се испуне директиве, али је ипак најважније да ни у једном моменту не смије бити угрожена сигурност рада система и снабдијевања потрошача у Црној Гори. У томе је улога Преноса веома специфична, јер Пренос, као што је познато, повезује све цјелине и све дјелове Електропривреде и у том смислу представља срце система.

Поред ова два битна услова, директор Преноса сматра да је за Компанију веома важно да се направи економски и енергетски максимално оптимизован систем у коме ће се трошкови свести на минимум и тако обезбиједити ефикасност сваког дијела посебно, а да се, с друге стране, извуку највећи могући ефекти из система у виду будуће трговине енергије на либерализованом тржишту у окружењу.

- О овим веома комплексним питањима води рачуна Координационо тијело ЕПЦГ, каже он оцјењујући да су Одбор директора и менаџмент ЕПЦГ у рјешавању ове проблематике далеко одмакли од првих нацрта елабората.

- Најважније у свему томе је да Пренос, као дио који управља системом и има посебну улогу да трансакција преношења дијела управљања у техничком смислу на друге дјелове, прође без нарушавања сигурности снабдијевања и смањења оптималног рада система, о чему се мора водити рачуна, посебно зато што су рокови веома кратки. При томе, и уговори које Пренос мора да на-

прави да би систем сигурно функционисао су веома сложени и у томе се није далеко одмакло, иако су и страни консултанци више пута долазили да пруже помоћ по том питању. Уз све то, до краја ове године имамо и отварање тржишта, које је требало да буде 1. јануара 2008, тако да ће заиста бити пуно одговорног посла, јер је веома тешко спровести ове активности на начин који неће реметити равнотежу у цијелом систему, каже Ђукановић.

Посебна улога Преноса

Како директор садашње ФЦ Пренос види функционисање будућег ДОО Пренос, које ће већ у I фази реструктурирања добити Одбор директора, питали смо првог човјека ове цјелине.

- Направљена је разлика између друштва са ограниченом одговорношћу које ће формирати Електропривреда и самог Преноса који ће, за разлику од осталих ДОО, једини добити Одбор директора и власнички се одвојити до краја 2008. године, што је, практично, сјутра.

- Тај Одбор директора мораће прво да сагледа комплексност улоге Преноса у ЕЕС-у од које фактички зависи функционисање тржишта у Црној Гори, а у преосталих 9 мјесеци да обави трансформацију ДОО Пренос у АД Пренос, што је корак више у односу на правно одвајање, јер је то у ствари власнички одвајање, чиме ће се фактички задовољити тзв. пакет 3 Европских директива, који још није ни усвојен, а по којем Пренос треба да се и власнички одвоји од остатка Електропривреде, што се у овом моменту и не помиње за друге дјелове ЕПЦГ, објашњава Ђукановић указујући да се тај процес доживљава као дан када ће отворено тржиште почети одједном да функционише, што је погрешно, јер то није могуће.

- У ствари, даном отварања тржишта почеће да се стварају системски услови код "Оператора система" и код "Оператора тржишта" да потрошачи одређених профила могу, уколико желе, од тог дана, да изађу из тарифног система и да сами набављају енергију, а то подразумијева огроман број радњи које треба обавити у смислу балансирања система и обезбјеђивања сигурности његовог рада, па све до обрачуна енергије код оператора тржишта и самог промета и регистрација уговора, све те претпоставке морају бити испуњене до доношења одлуке о отварању тржишта, каже он.

- Такву улогу Преноса мораће да сагледа и Одбор директора, јер су рокови које смо морали испунити, малтене, већ за нама. При томе, треба остварити основну функцију коју Пренос има и која се истиче у свим бизнис плановима - да се не смије угрозити остварење Електроенергетског биланса

Црне Горе. Пренос, дакле, поред свих ових функција које су комплексне, како са становишта регулативе, тако и са становишта оперативних радњи, мора да стално води рачуна о својој основној функцији - преносу комплетне енергије за потребе црногорских потрошача и преносу оног дијела енергије који сусједни системи захтијевају од нас ради задовољавања потреба других система.

- Морам рећи да у дугом периоду није било проблема у обављању те функције, која је вршена максимално добро, тако да није било великих проблема код потрошача због кварова у преносној мрежи, нагласио је директор Преноса.

Нова слика електропривредног пословног система

На питање какав је његов утисак, односно како оцјењује Нацрт елабората Макроорганизација правно раздвојене Електропривреде са становишта Преноса, Ђукановић је казао:

- Електропривреда је, сходно директивама ЕУ и закључцима Владе као већинског власника, процесима који се дешавају у окружењу и цијелој Европи, формирала Координационо тијело и кренула у припрему макроорганизационе шеме која треба да да нову слику овог пословног система који ће омогућити сигурно и поуздано снабдијевање купаца, енергетску и финансијску оптимизацију уз поштовање наведених принципа.

Радна група је већ припремила материјал који је обухватио све сегменте, при чему је ангажован и Институт "Хрвоје Пожар" за стручну ревизију, допуну и разраду тог материјала, односно сагледавање могућих слабих тачака у функционисању система, јер је ријеч о веома комплексном проблему.

У овом моменту је, из угла Преноса, неопходно да матично друштво ЕПЦГ буде носилац одређених стратешких функција јер се ради о веома компликованом прелазном периоду у коме треба омогућити оптимизацију

система, али и прихватање одговорности за снабдијевање свих купаца у Црној Гори, јер новоформирана друштва са ограниченом одговорношћу сама за себе не могу никад бити јака као матично друштво у којем би остале оне функције које се односе на цијели систем и његову оптимизацију. Нова организациона шема ће се, пак у пракси, вјероватно дорађивати, иако нијесу измишљана нека нова рјешења, већ се ишло на примјену оних за која постоје искуства у окружењу, наравно уз уважавање специфичности прилика у Црној Гори и црногорском електроенергетском систему, каже Ђукановић.

Успјешно обављени сви послови

Поред активности и послова, везано за регулативу у процесу реформе енергетског сектора, Пренос је редовно испуњавао обавезе на реализацији електроенергетског биланса и могу рећи да смо веома задовољ-

ЦЈЕЛИСХОДНО РЈЕШЕЊЕ: СТРАТЕШКЕ ФУНКЦИЈЕ МАТИЧНОМ ДРУШТВУ

- Чини се потпуно природним да стратешке функције носи матично друштво које ће као власник свих других друштава са ограниченом одговорношћу укључујући и ДОО Пренос, без обзира на чињеницу да ће оно имати свој Одбор директора, имати ту снагу да кроз разне акте обезбједи што једноставнији и лакши прелазак на нови систем функционисања. Треба знати, то није фраза, да је електроенергетски систем веома комплексан у свим дјеловима пословања и да су огромне посљедице за њега, али и за цијелу државу уколико се направи било каква грешка. Зато, по нашем мишљењу, овај начин организованости са матичним друштвом на врху обезбјеђује двије основне ствари: сигурност снабдијевања купаца као и енергетску и финансијску оптимизацију, уз испоштовање директива Европске уније. Ова шема ће захтијевати одређене промјене, везано за лиценце и још неке акте, али оне нијесу велике у односу на промјене које се дешавају у пословном систему и самој организацији управљања електроенергетским системом, те начину будућег рада.

То ће, у ствари, омогућити отварање тржишта у релативно кратком року уз поштовање свих других прописа.

ни начином на који смо то одрадили. Погонска спремност објеката преносне мреже у цијелом том периоду је била на високом нивоу. Током 2007. године обављени су и сви предвиђени ремонтни радови и други послови текућег одржавања, а захваљујући мобилности екипа није било већих проблема у снабдијевању потрошача чији би се узрок тражио у преносној мрежи. Паралелно с тим одвијали су се радови на управљању системом из Диспечерског центра на уобичајени начин и све је добро функционисало, као, уосталом, и ра-

нијих година. Како се поправља финансијска ситуација у Предузећу, све су већа улагања и у ове аспекте одржавања, тако да ова функционална цјелина уредно испуњава своју улогу преноса ел. енергије за све потрошаче у Црној Гори, оцјењује директор.

Развој - као нова функција

Што се тиче развоја преносне мреже, он је прво истакао да је Пренос у овим трансформацијама добио доста нових функција, тј. да је поред управљања тржиштем за које има лиценцу, добио и послове развоја преносне мреже који су раније били централизовани, тј. на нивоу ЕПЦГ. Стога је покренут читав низ пројеката у преносној мрежи који имају за циљ да ријеше нека уска грла и повећају поузданост у појединим регионима у Црној Гори, каже он.

- Наиме, и поред тога што смо преко кредита Европске инвестиционе банке у наше објекте уградиле опрему у вриједности од скоро шест и по милиона еура углавном на Приморју, интензиван развој подгоричке и приморске регије већ доводи до тога да ће бити потребан интензиван развој и преносне мреже, односно оног дијела који се бави преносом енергије црногорским потрошачима, јер већ у томе има проблема због све бројнијих захтјева за снагом нових великих комплекса и објеката који се планирају на овим подручјима. Темпо раста потрошње је већи од онога који се могао раније планирати и претпоставити, јер се инвестициони бум у средњој и јужној регији мора одразити на преносну мрежу. Зато се настоји да се заједно са другим дјеловима или самостално, уче оне тачке које ће прво постати критичне и да се ту усмјере будући развојни пројекти, оцјењује Ђукановић наводећи да су у овом тренутку актуелни пројекти реконструкције и проширења трафостаница у Мојковацу и Андријевици и РП у Рибаревини у којем ће се уградити веза 400/110 kV, док се у главном граду врше припреме за подизање преносног капацитета ТС Подгорица 4, које ће се обавити заједно са ФЦ Дистрибуција, а започете су и прве активности на припреми ТС Подгорица 6. У току је рјешавање имовинско-правних односа за изградњу новог интерконективног далеководата Тирана – Подгорица, као и нових објеката у Боки которској: ДВ Котор-Тиват и ТС 110/35 kV Котор, чијом изградњом ће се коначно ријешити снабдијевање овог града ел. енергијом. Дакле, фактички са истим бројем људи које смо имали и раније, поред текућег одржавања, веома се интензивно ради и на развоју преносних објеката.

Развој система управљања

Паралелно са наведеним, у Диспетчерском центру се развија и Систем упра-

вљања електроенергетским системом, а у току је усавршавање софтвера и подизање њихове поузданости, па се ове године ради лакшег процеса отварања тржишта и комуникације са сусједним системима у погледу размјене тзв. возних редова, планира и куповина новог ЕСС софтвера који се примјењује у већем дијелу Европе. Такође су почеле активности за куповину софтвера за Оператора тржишта који ће омогућити отварање тржишта у Црној Гори, тако да фактички имамо три сегмента развоја.

Ђукановић је посебно истакао да је Пренос почео да развија телекомуникациони систем, што је доведено до степена да је објављен тендер по процедурама Свјетске банке за куповину доземних ужади са оптичким OPGW каблом који треба да омогући повезивање већег дијела ЕЕС Црне Горе и општинских центара у јединствен телекомуникациони систем изузетних перформанси. С тим у вези, већ је припремљен и тендер за куповину опреме која се мора уградити у трафостанице, а планира се да први радови на том пројекту започну половином августа ове године, јер током 2008. треба да се угради половина од укупне дужине, односно око 210 км, а 2009. преосталих 220 км, да би се на тај начин заокружио телекомуникациони систем за потребе Електропривреде, што ће бити огромна промјена. Исто тако, планира се да се искористи могућност коју даје лиценца да ЕПЦГ као допунску активност врши издавање вишка капацитета заинтересованим компанијама од којих су се неке већ јављале и интересовале када ће моћи да рачунају на те преносне телекомуникационе капацитете.

Нова организација и систематизација

Директор Преноса сматра да ће се све ове промјене на макро нивоу морати одразити и на организацију и систематизацију радних мјеста у овој цјелини, па каже:

-Сама чињеница да се добијају нове функције и да се Пренос осамостаљује, прво као ДОО, а онда једини у Електропривреди као АД, по Закону намеће потребу прављења нове организације. У складу с тим су и почеле активности на припреми те нове организације која ће у првој фази бити организација друштва са ограниченом одговорношћу, али ће се при томе имати у виду да ће Пренос од 1. јануара 2009. године бити

акционарско друштво, односно власнички одвојен од Електропривреде. Већ су успостављени основни модели те организације на нивоу менаџмента ове ФЦ, а предстоји припрема организације по дубини, при чему се мора имати у виду да Пренос остаје регулисана дјелатност.

Када је ријеч о новој организацији, треба истаћи битну чињеницу да ће Регулаторна агенција, као партнер који се у свему овоме мора уважавати, фактички на либерализованом тржишту, на којем Пренос остаје регулисана дјелатност, увијек вршити процјену признатих трошкова, односно признатог прихода који ће укључивати у будућности и неки до сада регулисани профит и одређени поврат на инвестиције. Поред тога, Регулаторна агенција тражи и достављање програма повећања ефикасности фирме који подразумевају смањење одређених трошкова, укључујући и трошак по основу радне снаге. Зато треба имати у виду да ће све одлуке које се доносе на нивоу менаџмента и Одбора директора садашњег и будућег Преноса морати уважити чињеницу да је регулатор тај који посљедњи даје суд о ономе што се тражи, почев од захтјева за тарифе, броја радника, те дозвољених трошкова зарада радника.

Мање прекобројних него у другим цјелинама

Наш саговорник је мишљења да је Пренос у односу на друге дјелове Електропривреде у благој предности, зато што је вишак запослених, који евидентно постоји у овој ФЦ, много мањи него у другим дјеловима ЕПЦГ. У овој години, како је одлучено на нивоу Електропривреде, Пренос треба да смањи број запослених за 3 одсто, што је свега 7-8 радника. Како је у току акција откупа радних мјеста, очекују се одређени резултати у том домену. Постоји такође и природни одлив запослених, а у случају да, и поред тога, буде одређених проблема са вишком радника, то ће се ријешити кроз квалитетан социјални програм, у оквиру Електропривреде. Уосталом, постоји и Колективни уговор који пружа одређену заштиту радницима који ће се, наравно, поштовати, мада треба очекивати да се крајем године, када се Пренос власнички одвоји, донесе посебан појединачни колективни уговор овог акционарског друштва, што ће, прије свега, зависити од Синдиката. Уколико и буде тако, он ће сигурно бити у духу садашњег Колективног уговора ЕПЦГ, јер ће се кроз сталну комуникацију увијек тражити рјешења која ће бити у интересу повећања ефикасности Предузећа, али и заштите радника, рекао нам је на крају Зоран Ђукановић, директор ФЦ Пренос.

Разговарали:

Ж. Ђетковић и Б. Митровић

ХЕ "ПИВА"

Припрема за реализацију Пројекта реконструкције и модернизације постројења

■ Након коначне евалуације техничких и финансијских понуда са новог тендера од 30. августа 2007. године, на који су се кандидовале четири реномиране фирме, као најповољнији понуђач изабран је Joint Venture Colenco Енергопројект из Швајцарске, који се уговором са њемачком KfW Банком обавезао да рад на Пројекту реконструкције и модернизације ХЕ „Пива“ започне 4. марта 2008. године

У ХЕ "Пива" ускоро треба да започне изузетно важан и обиман посао на ревитализацији и оспособљавању преко три деценије старог постројења за нови производни циклус. Наиме, како нас је средином фебруара обавијестио директор **Драган Чизмовић**, у овом производном објекту планирају да започну другу фазу Пројекта реконструкције и модернизације опреме и објеката, којим је поред ефеката повећања погонске спремности и сигурности Електране, предвиђена и могућност повећања снаге сва три агрегата.

Реализација II фазе Пројекта из кредита њемачке KfW Банке

И мајући у виду да ће друга фаза Пројекта, чија је прва фаза започета 2004. године дјелимично још у току, реализовати из кредита њемачке KfW Банке, Електропривреда Црне Горе је, у складу са процедуром ове банке, покренула поступак за избор Независног консултанта.

У том смислу, као што је познато, направљен је Пројектни задатак за избор консултанта за пружање услуга за припрему и реализацију друге фазе Пројекта реконструкције и модернизације ХЕ "Пива", због чега је у 2006. години расписан јавни позив за избор Консултанта, који је поништен јер је финансијска понуда била изнад расположивог буџета предвиђеног за консултантске услуге.

ПРОИЗВОДЊА У 2007. ГОДИНИ ИСПОД ПЛАНА

Због вишемјесечне суше производња електричне енергије у ХЕ "Пива" је у 2007. години била је мања од плана. У прошлој години је произведено 522 милиона и 972 хиљада киловат часова, што је у односу на годишњи план износило 68,63 одсто. Највећа мјесечна производња у 2007. је остварена је у децембру (96 милиона и 15 хиљада kWh), а најмања у јануару (4 милиона и 932 хиљаде kWh).

Енергетска вриједност акумулационог језера на почетку 2008. године од 226.970.000 kWh била је за 45,49 одсто виша од планиране.

По подацима које нам је 18. фебруара презентовао директор **Драган Чизмовић**, ХЕ "Пива" је у јануару 2008. године, када је просјечни доток износио 79,01 м³/с, произвела 89 милиона и 66 хиљада kWh електричне енергије, што износи 98,96 одсто планиране производње у овом мјесецу.

До половине фебруара 2008. у ХЕ "Пива" је произведено 153.763.000 kWh електричне енергије. Кота Пивског језера је 15. фебруара ове године била на 645,53 м.н.м., што значи да је у акумулацији тада било 135 милиона и 850 хиљада kWh.

Поред повољних хидролошких прилика сва три агрегата су у погонски исправном стању.

Пошто је поништен тендер за избор Консултанта, ЕПЦГ је са Тендер агентом (који је ангажован око спровођења тендерског процеса у складу са упутствима KfW Банке) извршила корекцију Тендерске документације. Коригованом документацијом је предвиђено да се избор Консултанта изврши према

Драган Чизмовић

тендерској процедури са претквалификацијом.

На нови тендер који је објављен 30. августа 2007. године у поступку претквалификације су се кандидовале 4 реномиране фирме. С обзиром да су све пристигле понуде задовољиле услове тендера, квалификованим понуђачима је достављена Тендерска документација.

Послије отварања и евалуације техничких понуда 21. децембра 2007. године, три фирме су добиле потребан број бодова, па су отворене и њихове финансијске понуде, а пошто су Комисија ЕПЦГ и Тендер агент појединачно и независно вредновали финансијске понуде, извршено је усаглашавање резултата.

- Након коначне евалуације техничких и финансијских понуда, као најповољнији понуђач изабран је Joint Venture Colenco Енергопројект из Швајцарске, са којим су представници ЕПЦГ и KfW Банке 7. и 8. фебруара 2008. године водили преговоре који су успјешно завршени. Пот-

писавањем Уговора Консултант - JV Colenco Енергопројект, обавезао се да рад на Пројекту реконструкције и модернизације ХЕ „Пива“ започне 4. марта 2008. године, каже Чизмовић.

На основу Протокола о финансијској сарад-

њи, потписаног 20. јула 2007. године између Владе Федералне Републике Њемачке и Владе Црне Горе, паралелно са активностима на избору Консултанта, вођени су преговори представника ЕПЦГ, Министарства финансија и Министарства за економски развој Владе Црне Горе са представницима KfW-а у циљу усаглашавања уговора потребних за реализацију прве транше кредита у износу од 16 милиона €.

С тим у вези, KfW је у септембру 2007. године доставила Влади Црне Горе радне верзије Уговора о кредиту, финансирању и Пројекту, као и Посебног Уговора, за које Влада треба да буде гарант.

Преговори су трајали од 23. октобра до 27. новембра 2007. године, када су и усаглашена сва три поменути уговора.

Уговор о кредиту, на који су 28. децембра 2007. године потписали ЕПЦГ и KfW, предвиђа, између осталог, да прва транша кредита износи 16 милиона €, док ће камата (ЕУРИБОР минус маржа) годишње износити 0,8 одсто.

По Чизмовићевим ријечима, кредит треба да се отплати у 20 једнаких узастопних полугодишњих рата, почев од шест мјесеци од спремности за рад, али не касније од пет година након прве исплате, с тим што ће провизија на неискоришћени дио износа кредита износити 0,25 одсто на годишњем нивоу, а провизија за организовање посла 1 одсто једнократно од износа кредита.

Уговором о финансирању и Пројекту, којег су 28. децембра 2007. године потписали ЕПЦГ, Министарство финансија Црне Горе и KfW, њемачка банка се обавезала да, као финансијски допринос, приложи ЕПЦГ донацију од 1 милион €.

Посебни Уговор, којег су, такође, 28. децембра 2007. године потписале ЕПЦГ и KfW, такође предвиђа да се предрачунска вриједност првог дијела друге фазе реконструкције ХЕ „Пива“ у износу од 22 милиона €, финансира из кредита KfW-а (16 милиона €) и донацију KfW-а (1 милион €), али и из средстава ЕПЦГ (5 милиона €), из којих ће се финансирати трошкови царине, такси и пореза у Црној Гори.

Спецификација радова који ће се обавити у оквиру првог дијела друге фазе реконструкције и модернизације ХЕ „Пива“ биће утврђена од стране ЕПЦГ и KfW-а после извршених испитивања опреме и грађевинских објеката Електране, односно након израде Студије изводљивости са Идејним пројектом од стране Консултанта.

Рок за завршетак ове фазе реконструкције и модернизације ХЕ „Пива“ је 31. децембар 2013. године.

Пројекат снижења нивоа доње воде

У циљу повећања производње ХЕ Пива“, Електропривреда Црне Горе А.Д. - Никшић је 2007. године са Енергопројект - Хидроинжењерингом - Београд закључила Уговор за израду Идејног пројекта и Студије оправданости снижења нивоа доње воде у постројењу ове електране.

Након израђеног Идејног пројекта и Студије оправданости извршена је њихова ревизија, а у току је дефинисање Пројектног задатка за израду Главног пројекта снижења нивоа доње воде ХЕ "Пива".

ПРЕГНУЋА ЗА СТВАРАЊЕ КВАЛИТЕТНЕ ДИСТРИБУТИВНЕ МРЕЖЕ

Даљинским читавањем и искључењем до мањих губитака

- Према истраживањима, измјештање око 140 хиљада бројила из објеката ријешило би већину проблема у Дистрибуцији
- Почиње испорука опрема за трафостанице из средстава тзв. Француског кредита
- Планирана реконструкција 200 трафо реона у три црногорске општине и замјена 50 хиљада старих и непоузданих мјерних уређаја
- Ликвидност Електропривреде омогућава реализацију зацртаних планова

С обзиром да смо у прошлом броју Листа објавили детаљан разговор са директором ФЦ Дистрибуција **Мирослав Вукчевићем** о перспективама развоја овог дијела Предузећа и плановима инвестиционих улагања као најбољег начина стварања квалитетне дистрибутивне мреже, овог пута намјера нам је била да истакнемо велике активности које се одвијају у Дистрибуцији од почетка ове године, о чему је опет најкомпетентнији да говори први човјек ове функционалне цјелине. Али, као и прошли пут, осим директора ФЦ, наши саговорници из Дистрибуције су били и његови први сарадници Гвозден Филиповић и Велимир Стругар који су изнијели податке и оцјене о инвестиционим захватима и активностима на новој организацији цјелине.

Познато је, наимае, да су дистрибутивни објекти у Црној Гори у лошем стању и да је због дугогодишњег недовољног улагања, њихова погонска спремност веома ограничена. Чињеница је, међутим, да се Дистрибуцији у посљедње вријеме придаје далеко већи значај него раније и да јој је омогућено покретање бројних активности у циљу поправљања оваквог стања и елиминисања велике диспропорције између потреба потрошача и могућности система. Већина тих активности односи се и на смањење губитака који директно утичу на пословање Друштва.

Зато директор Вукчевић и каже да су губици на дистрибутивној мрежи и немогућност наплате рачуна од појединих потрошача велики проблем који оптерећење пословање ЕПЦГ, због чега се његовом рјешавању мора све подредити.

Неопходно измјештање мјерних мјеста

Наимае, иако су екипе дистрибутера ангажоване на свакодневном искључењу потрошача са мреже због неплаћања рачуна за утрошену ел. енергију, велики број ових

Мирослав Вукчевић

потрошача не дозвољава приступ мјерном мјесту, које је у већини случајева у објектима. Овај проблем ће се, према ријечима директора Вукчевића, дефинитивно ријешити измјештањем бројила на линију разграничења између јавног и приватног власништва, било на стубу или у ормару.

- То је веома важно, јер је суштина проблема електродистрибуција приступачност мјерном

мјесту ради редовног и тачног читавања бројила и искључивања потрошача који не плаћају своје рачуне и нијесу одговорни према Електропривреди. Тако ће мјерно мјесто бити под потпуном контролом Дистрибуције и потрошач неће моћи да утиче на њега, каже он и додаје да ће се у складу са тим у овој ФЦ уложити максималан напор да се у току ове године започне реконструкција око 200 трафореона и измјештање мјерних мјеста у тим реонима, а затим направи план тих активности и за наредну годину, односно до краја реализације овог пројекта.

- Истраживања су показала да би измјештање око 140 хиљада бројила у Црној Гори ријешило већину проблема у ЕПЦГ, односно у Дистрибуцији и Снабдијевању, јер се то уклапа и у сљедећу фазу модернизације читавања потрошње даљински, у оквиру којег је реализовано око 3800 бројила у четири црногорске општине, што је само дио у односу на укупан број од 100 хиљада ових бројила за које је Дистрибуција добила лиценцу од произвођача, наводи Вукчевић и тврди да је то најбољи начин да се проблеми наплате и губитака лако ријеше, а да дистрибутери избјегну сваки контакт са потрошачима. Даљинским читавањем и даљинским искључењем, уз софтверску подршку цијелом пројекту, врло лако се реализује посао на којем је сада ангажован велики број људи. Наимае, у вријеме читавања потрошње бројни извршиоци који, иначе, раде друге послове, иду на терен,

што блокира неке неопходне дневне активности. Само у Подгорици на овом послу је сваког мјесеца ангажовано око 60 људи, односно преко двеста у Црној Гори.

- Како и Снабдијевање има велике проблеме са дуговањима потрошача, и они би из овог МР центра могли давати налоге за аутоматска искључења са мреже, што би значило квалитет више у раду - да се са мањим бројем извршилаца рјешавају проблеми који нас оптерећују и омогући Дистрибуцији да на ефикасан начин обавља своју основну дјелатност и окрене се развоју и квалитетном одржавању мреже, каже Вукчевић.

Креће реализација Француског кредита

Према његовим ријечима, паралелно са овим активностима „иде“ реализација тзв. Француског кредита и с тим у вези ће у марту почети испорука опреме за трафостанице 10/0,4 kV, а нешто касније и опреме за трафостанице 35/10 kV. Тренутно се уз помоћ инжењера из Пројектног бироа раде подлоге које претходе изради пројеката за грађевинске и електро радове за пет нових трафостаница 35/10 kV које ће да се граде, а планирана је и реконструкција ТС Подгорица 3. Урађен је динамички план реализације овог значајног посла, објаснио је директор Дистрибуције.

Наш саговорник се још једном осврнуо на измјештање мјерних мјеста изван објекта рекавши да се тренутно врше прегледи по трафореонима који ће се реконструирати у Подгорици, Никшићу и Цетињу, и идентификују бројила која се налазе унутар објеката. Претпоставља се да има око 30 хиљада мјерних уређаја у овим трафореонима који ће морати да се измјесте, што ће се тачно утврдити и на основу тога расписати тендери за набавку бројила и разводних ормара и тендери за извођење грађевинских и електромонтажних радова, а фирме које добију посао имаће обавезу да та бројила и инсталирају.

Ова активност је, према ријечима директора Вукчевића, посљедица изванредних резултата Пилот пројекта даљинског читавања потрошње који је имплементиран у одређене реоне, што је довољан разлог да такав систем постане усвојена стратегија развоја ове цјелине, јер, колико год да кошта, за Дистрибуцију је он исплатив.

Планирана замјена 50 хиљада бројила

Говорећи о реконструкцији трафореона у три црногорске општине, директор Вукчевић је истакао да се у том смислу предвиђа

замјена водова гдје су мали пресеци ради побољшања напајања и сигурнијег снабдијевања потрошача. Детаљно ће се, како је казао, дефинисати шта треба да се уради у сваком

Везано за проблем немогућности наплате ра-
чуна од појединих конзумента, јер не помажу
ни утужења ни искључења, директор је казао
да су у овој ФЦ одлучили да ангажују екстерну

ји са извршним директором, с тим што Дистри-
буција има „одријешене руке“ да ради оно што
може у неком реалном временском року. То
омогућава апсолутна ликвидност Електропри-

ЕПЦГ ПОУЗДАН ПАРТНЕР

У ФЦ Дистрибуција, према ријечима Гвозде-
на Филиповића, помоћника директора ове
функционалне цјелине, тренутно су у процедури
тендери у износу од пет милиона еура, и то: тендер
за каблове и тендер за трансформаторе у износу од
по милион еура, тендер за комплетно монтиране
трафостанице по техничкој препоруци, од милион
еура, као и тендер за каблове за ниски напон од 600
хиљада еура и тендер за камионску дизалицу у из-
носу од 350 хиљада еура. За неке од њих процедура
је при крају и ускоро ће се припремити уговори, тако да се може рећи да су у том дијелу у поређењу са цијенама из претходне набавке добијене 20 одсто ниже цијене, односно понуде по поменутиим тендерима мање су за милион еура. Филиповић објашњава да се ради о томе да је Електропривреда препозната као коректан партнер који извршава своје обавезе, тако да, поред домаћих испоручилаца, добија и partnere из готово свих земаља из окружења, јер на тендерима учествује све већи број понуђача, што доприноси смањењу цијена. Та утакмица између понуђача опреме за Електропривреду је, каже он, стално присутна, тако да ће се врло брзо видјети њени резултати, тј. колика је уштеда у односу на претходни период.

Штеди се, иначе, гдје год има простора, и све послове које могу раде сами, што ће нарочито доћи до изражаја током реализације тзв. Француског кредита у износу од око 8,5 милиона еура у виду опреме која ће се испоручити Електропривреди, и 5 милиона у виду грађевинских и електромонтажних радова. У вези с тим је и набавка дизалице коју тренутно у Црној Гори нема ниједна фирма, а која може интервентивно, у случају квара у трафостаници, да наговари трансформатор и да у року од два или три сата отклони трансформаторску јединицу од 12,5 MVA у некој од локалних дистрибуција. Ова машина ће своју праву улогу добити баш кроз реализацију поменутог кредита, гдје треба монтирати 59 трафостаница 10/0,4 kV, које су комплетно склопљене у бетонским кућиштима. Дизалица, односно камион са дизалицом од 150 тона ће транспортовати, утоварати, истоварати, тако да ће се та инвестиција, према прорачунима, у Дистрибуцији исплатити у року од годину дана.

- И набавка возила и све друге набавке вршене су искључиво на основу економске анализе, каже Филиповић додајући да ће се у току ове и следеће године црногорским дистрибуцијама испоручити близу 100 трафостаница 10/0,4 kV, колико је укупно урађено последњих десетак година. У склопу Француског кредита треба да се изгради и пет ТС 35/10 kV и реконструише 400 kV постројење Подгорица 3. Опрема је почела да пристиже, и већ у мају ће се испоручити опрема и за ПГ 3 у којој се реконструише 10 киловолтно постројење.

Упоредо са овим активностима ради се и пројектовање поменутих трафостаница 35/10 kV у Херцег Новом, Котору, Будви, Цетињу и Никшићу, за које општине треба да издају рјешење о локацијама. До почетка марта расписаће се тендер за пројектовање грађевинског дијела, након чега слиједи извођење, док стигне опрема, тако да ће се реализација ове активности одвијати планираном динамиком.

Наш саговорник је искористио прилику да истакне Одјељење за комерцијалне послове у ФЦ Дистрибуција, на челу са **Миром Новосел**, службеником за јавне набавке, у којем се од 1. маја прошле године раде сви тендери за ову ФЦ, у складу са Законом о јавним набавкама. За свој прецизан и стручан рад у овом периоду у којем ниједан тендер није „пао“ због нарушавања процедуре или кршења Закона, заслужују сваку похвалу.

реону, а то је велики посао. Наиме, пројектант треба да изађе на лице мјеста и специфицира све потребне радње, након чега ће се урадити технички прорачуни, падови напона и др.

Поред ових активности, Вукчевић наводи да ће ФЦ Дистрибуција у току ове и следеће године замијенити 50 хиљада старих бројила код постојећих потрошача, што је такође велики посао. Јер, има бројила старих преко 40 година, са грешкама у мјерењу, тако да је неопходно да се такви мјерни уређаји што прије замијене новим.

фирму која ће вјероватно успјети да постигне бољи резултат и на терену и код институција система које Електропривреди нијесу дале подршку. Тендер је расписан почетком фебруара, а фирма која добије посао имаће обавезу да изврши девет хиљада искључења у периоду од пола године. Електропривреда те услуге неће плаћати, јер ће се средства обезбиједити од такси за поновно прикључење искључених потрошача.

Наш саговорник се потом осврнуо и на сарадњу са менаџментом предузећа, рекавши да се све активности у ФЦ одвијају у координаци-

АКТУЕЛНА ИЗРАДА НОВЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ И СИСТЕМАТИЗАЦИЈЕ

П оријечима Велимира Стругара, помоћ-
ника директора Дистрибуције, тренутно
је у овој функционалној цјелини актуелна из-
рада организације и систематизације радних
мјеста. Радна група је већ урадила радни
материјал правилника о систематизацији и
направила табеларни приказ типичних и оста-
лих радних мјеста. Сада се, како је казао, че-
ка макроорганизација Електропривреде која
треба да да основне смјернице за израду тог
акта за ФЦ Дистрибуцију, који ће дефинисати начин функционисања ове цјелине у новој организацији ЕПЦГ. Затим ће услједити израда статута друштва са ограниченом одговорношћу под називом Дистрибуција Црне Горе, као и прегледа организационе структуре који у ФЦ већ постоји у нацрту.

То значи, објашњава Стругар, да ће ова функционална цјелина бити организована на секторском принципу, односно да ће се формирати јаки сектори по одређеним специјалностима у оквиру дирекције у Подгорици и седам регионалних центара који ће покривати по двије или три општине у Црној Гори.

- Оваква организација треба да повећа ефикасност пословања у свим сегментима и допринесе функционалности дистрибутивне дјелатности у Црној Гори, да би се максимално испоштовала лиценца која је добијена од Регулаторне агенције за енергетику и ставио акценат на реализацију те лиценциране дјелатности, односно испоруку ел. енергије, плански развој дистрибутивне мреже ради подмирење потреба актуелних и будућих потрошача и обезбјеђење тачности мјерења, каже Стругар и додаје да Дистрибуција, као власник бројила и оператор мјерног система треба да има потпуну контролу над бројилима, што значи да сва прикључно мјерна мјеста морају бити доступна, тј. на граници раздвајања јавне површине и приватног посједа, те да се мора успоставити модеран систем управљања и мјерења у Црној Гори. У том смислу су, након доношења техничких препорука за прикључење потрошача на дистрибутивну мрежу, за мјерно мјесто и типизиран прикључно мјерни ормар, покренуте активности на расписивању тендера за набавку нових прикључно мјерних ормара, јер треба да се замијени велики број старих бројила, а мијењаће се и измјештати и мјерни уређаји у 200 трафо реона у електродистрибуцијама Подгорица, Никшић и Цетиње који треба да се реконструишу, што подразумева и увођење тих потрошача у даљински систем читавања и искључења.

- Том координираном активношћу се бави стручни радни тим са искуством и добрим референсама за тај посао, односно ангажују се и фаворизују људи који су се потврдили у одређеним специјалностима, каже Стругар, јер, по њему, то треба да буде основ за позитивну селекцију, не само кадрова, него и идеја, чији ће крајњи резултат бити свеобухватан развој Дистрибуције и Електропривреде Црне Горе.

вреде и плаћање свих обавеза дневно, јер се коначно дошло на тај ниво. Наиме, ЕПЦГ има све мање обавеза из претходног периода пошто су плаћене бројне фактуре које су дуго стајале по фиокама, и то на један систематичан начин. Плаћање садашњих уговора се одвија према уговореним обавезама, мада је пред ЕПЦГ период у којем ће имати много обавеза, с обзиром да је расписано доста тендера, али она то може да контролише и плански реализује, рекао је Мирослав Вукчевић.

Б.М.

ОХРАБРУЈУЋИ РЕЗУЛТАТИ У СПРОВОЂЕЊУ АКЦИЈЕ НА СМАЊЕЊУ ГУБИТАКА ЕЛ. ЕНЕРГИЈЕ

Предуслов за позитивно пословање

■ У првих годину дана спровођења програма на смањењу губитака (октобар 2006-октобар 2007) постигнути импозантни резултати, о чему најбоље говори податак да су укупни губици ел. енергије са 30,65 одсто, колико су износили у периоду октобар 2005 - октобар 2006. године, смањени на 23,45 одсто

■ Губици у децембру 4,58 одсто мањи у односу на децембар 2006, али и 7,04 одсто већи од планираних, прије свега због мањег степена читаности потрошње

Од садашњим резултатима у реализацији акције "Сви трошимо а ко плаћа", као и планираним активностима које представљају дио дугорочне стратегије за смањење губитака, крајем јануара разговарали смо са **Радованом Булатовићем**, координатором радне групе за губитке ЕПЦГ.

Радован Булатовић

Након што је подсјетио да је у првих годину дана спровођења ове и те како значајне акције, уштеђено 164.663 MWh, односно да су губици са 30,65 одсто, колико су износили у периоду октобар 2005 - октобар 2006, смањени на 23,45 одсто за период од октобра претпрошле до октобра прошле године, што је велики помак, Радован Булатовић је казао да су губици у децембру прошле године за 7,04 одсто већи од планираних, али и 4,58 одсто мањи у односу на децембар 2006. године. Наиме, преузето је 269.072.221 kWh а реализовано 188.106.568 киловатсати, што значи да су губици износили 80.965.653 kWh.

Редовна читаност потрошње смањује губитке

Према његовим ријечима, на повећање губитака ел. енергије у децембру у односу на план утицао је, прије свега, мањи степен читаности потрошача у том мјесецу, односно у цијелом задњем кварталу 2007. године, јер је, на основу извјештаја ФЦ Снабдијевање, готово 100 хиљада потрошача у новембру имало потрошњу нула kWh. Утицало је такође повећање преузете ел. енергије за 11,22 одсто у односу на исти период прошле године и 2,34 одсто у односу на план, те корекције по основу пречитаних стања у претходном периоду и неблаговремена уградња мјерних уређаја који се Дистрибуцији не испоручују према плану.

Ипак су, каже Булатовић, остварени губици за прошлу годину 6,31 одсто мањи у односу на 2006. и износе 22,76 одсто, што је за 1,08 одсто више од плана.

- Енергија преузета у 2007. је у односу на план мања за 129.794 MWh, а у односу на 2006. за 52.010 MWh, а реализована енергија је 126.955 MWh мања од планиране, а 110.415 мегаватсати већа у односу на 2006. годину, док су губици мањи за 162.425 MWh, што је 2.839 мегаватсати више у одно-

су на план.

За разлику од домаћинстава која су у укупној реализацији ел. енергије учествовала са 64,06 одсто, што је у односу на 2006. годину мање за 1,21 одсто, учешће осталих категорија потрошача у 2007. години у односу на претходну је веће, па се може констатовати да је мање учешће домаћинстава у укупној реализацији ел. ен. утицало на смањење губитака.

- Податак да је реализована енергија у односу на 2006. годину већа за 110.116.574 MWh, и то на начин што је у вишој тарифи већа за 179.086.560 kWh, а у мањој тарифи мања за 68.969.986 kWh, наводи на закључак да је остварен значајан раст ангажоване снаге у категоријама потрошача гдје се снага мјери, односно да овакав распоред реализације у вишој и нижој тарифи повећава укупни приход компаније, истакао је Булатовић.

ЕПЦГ на добром путу

Он даље наводи да су од почетка акције до краја 2007. године губици ел. енергије на ед мрежи значајно смањени у односу на претходни период (са 30,75 одсто на 24,51 одсто), што значи да је Електропривреда на добром путу да се избори са тим великим проблемом кроз овај амбициозни и перманентан посао пројектован за обарање губитака испод 20 процената, што је од кључног значаја

не само за функционисање ФЦ Дистрибуција, него и цијеле компаније.

Поред увођења у базу података код ФЦ Снабдијевање нелегално прикључених потрошача (до 30.09.2007. уведено је 16.368 потрошача) и отклањања неправилности на мјерним уређајима, којом приликом је до краја прошле године уграђено 12.308 нових бројила ел. енергије, на смањење губитака у том периоду, по њему, је утицало и имплементација даљинског читавања потрошње у четири електродистрибуције, односно циљне контроле мјерних мјеста од стране ЕД (контролисано 66.501 потрошача и наплаћено преко 700 хиљада еура) и стимулације по основу откривене и наплаћене неовлашћене потрошње, те већи степен читаности бројила електричне енергије потрошача (78,07 одсто у 2007.г.).

- Екипе контролора Службе за мјерење ФЦ Дистрибуција и ЕД Никшић у прошлој години контролисале су мјерна мјеста потрошача на средњем напону (35 и 10 kV) и потрошача из категорије остала потрошња и пронашле 90 техничких неисправности које се односе на бројила ел. енергије ван функције, дјелимично регистровање енергије, оштећење или уклоњене дистрибутивне плombe и неадекватну обезбијеђеност мјерног мјеста, казао је Булатовић додајући да је такође контролисано 66,5 хиљада мјерних уређаја потрошача свих категорија и код 882 потрошача откривена неовлашћена потрошња.

- У прошлој години поднесено је 795 кривичних пријава због крађе ел. енергије, 386 због скидања и повреде службеног печата или знака и 984 захтјева за покретање прекршајног поступка. Међутим, надлежни основни судови су водили поступак по поднесеним кривичним пријавама из ранијих година, тако да је од 795 поднијетих окончан поступак по 221 пријави и донијето 138 пресуда (условне осуде и новчане казне), а од 386 пријава поступак је завршен код 136 тако што је донијета 51 пресуда (условна и новчане казне), наводи Булатовић констатујући да су надлежни судови и даље задржали праксу да починиоцима ових кривичних дјела, за које утврде да су одговорни, изричу условну или новчану казну, чиме се не постиже сврха кажњавања, нити Електропривреди пружа значајнија подршка на плану сузбијања ове појаве.

Наш саговорник даље наводи да ни прекршајни орган Министарства за економски развој Владе Црне Горе, којем је у прошлој години поднијето укупно 7550 захтјева за

покретање прекршајног поступка због механичког оштећења бројила и самовољног прикључења, те недозвољавања искључења, ипак није поступио по овим захтјевима.

Укупан финансијски ефекат акције 22 милиона еура

Говорећи о економским показатељима смањења губитака Булатовић закључује да ти губици, у ствари, значе губитак новца који се не може надокнадити. Због тога је ова активност од изузетног значаја за функционисање Електропривреде, јер се ради о огромним финансијским износима.

- Смањењем губитака са просјечних 29,07 одсто у 2006. години, на 22,76 одсто у 2007. уштеђено је 162.425.249 kWh, што по просјечној цијени (са ПДВ-ом) износи 17,2 милиона еура. Уштеда по основу наплаћене неовлашћене потрошње у прошлој години износи 716 хиљада еура, каже Булатовић и додаје да укупна уштеда, остварена имплементацијом Стратегије за смањење губитака (заједно са наплаћеном неовлашћеном потрошњом) износи 22.190.680,10 еура, док су трошкови у том периоду по више основа били 2.301.917,07 еура.

Према његовим ријечима, у циљу још успјешније реализације овог програма, потребно је предузети одређене мјере, као што су ефикаснија организација служби за мјерење и контролу потрошње и проширивање даљинског читавања потрошње које се у Пилот трафо реонима показало веома ефикасним (губици ел. енергије у тим реонима износе 3-5 одсто). Неопходна је, такође, и подршка извршне и судске власти код откривања и кажњавања неовлашћене потрошње.

- Према Ел. енергетском билансу за 2008. годину планирани губици износе 19 одсто, а једна од мјера у том правцу је уградња, односно замјена 50 хиљада бројила ел. енергије код свих категорија потрошње, као и уградња 3,5 хиљаде мјерних уређаја у трафостанице 10/0,4 kV, каже Булатовић и додаје да се у овој години планира реконструкција око 200 трафо реона у Подгорици, Никшићу и Цетињу, а у оквиру ње измјештање мјерних мјеста ван објекта потрошача и уградња 40.000 мјерних уређаја за даљинско читавање код свих категорија потрошача.

Такође се, каже Булатовић, кроз контролу мјерних мјеста морају усагласити подаци са бројила са подацима у базама података и онемогућити утицај на исправност мјерења. Зато треба имати довољан број екипа, састављених од стручних, радно способних и моралних људи који ће на овим пословима бити ангажовани пуно радно вријеме.

Б.М.

ТЕРМОЕЛЕКТРАНА ПЉЕВЉА

Поузданост на високом нивоу

■ Електрана је у јануару произвела на генератору преко 150,5, а на прагу 137 милиона kWh ел. енергије, или 25,1 одсто више од плана, што је највећа мјесечна производња у овом производном објекту од његове изградње

Већ сама чињеница да је успјешно наставила производњу и у овој години захваљујући доброј погонској спремности и довољним количинама угља, довољан је повод што смо, крајем јануара, посјетили Термоелектрану, значајан објекат у ЕЕС, веома сложен систем фабрика по технолошком процесу, која је закорачила у 26. годину

изградње. С обзиром да Рудник свакодневно испоручује 4,5 - 5 хиљада тона квалитетног угља, по карактеристикама сличан пројектованом, а на депонији има преко 40 хиљада тона залиха овог енергента, то је уз резерве мазута и хемикалија довољно за нормалну производњу у наредном периоду. Једино има мањих проблема са мјерењима на новоуграђе-

Милорад Вемић

Мр Миланко Коруга

Томислав Лонцовић

рада. Па, зашто не рећи. - Тог хладног дана, ТЕ је радила пуном паром, док су на њену депонију пристизале нове количине угља из површинских копова пљеваљског Рудника. Комплетно задовољство појачало је сазнање да је план производње за јануар испуњен прије рока. Наравно, о свему томе, предстојећем ремонту, плановима, евентуалним проблемима у раду, али и о другим актуелним питањима везано за функционисање ТЕП, разговарали смо са руководиоцима њених техничких служби.

Рекордна производња у јануару

По ријечима шефа Експлоатације Милорада Вемића, од средине децембра прошле године Блок ради стабилно, просјечном снагом 200 MW и систему испоручује 4900 милиона kWh дневно, захваљујући доброј погонској спремности и довољним количинама угља, иако, у условима ниских температура које су достигале чак 20 степени испод нуле, није било лако сачувати постројења од мржњења. У јануару је произведено преко 150,5 милиона kWh, односно систему је испоручено 137,1 милион kWh или 25,1 одсто више од плана, што је друга рекордна мјесечна производња у Електрани, од када је

ној опреми, који ће бити отклоњени у предстојећем ремонту каже инж. Вемић, додајући да би до краја фебруара требало испитати могућност рада блока снагом од 225 мегавата

Када је ријеч о машинској опреми, мр Миланко Коруга, шеф Службе машинског одржавања, са задовољством констатује да ТЕ ради релативно добро, поузданост је висока и није било озбиљнијих проблема, попут оних који су се након ремонта јављали на цијевном систему котла. Једино је, почетком зиме, рецимо, на транспортеру угља и систему за припрему угљеног праха било тешкоћа у експлоатацији. Наиме, због влажности угља био је отежан његов транспорт и мељава, а уз то се још лијепио на пресиним мјестима и бункерима. Исто тако, на млиновима за угаљ повећано је хабање обложних и ударних плоча, послједице ремонтног подешавања уређаја на тракту угљеног праха ради повећања њихове вентилационе моћи, што је захтијевало хитну набавку резервних дјелова и материјала путем тендера, како би се сачувао поуздан рад блока до ремонта

У току припреме за ремонт

Према плану, ремонт ће бити урађен од 1. априла до 15. маја, премда је

у ТЕ постојала иницијатива да то буде раније због угља. По Коругиним ријечима, приоритет ремонта је уградња трећег реда загријача ваздуха првог степена и коморе убризгавања, преостали послови на реконструкцији котловског постројења који лани нијесу завршени због кашњења опреме из Русије, обавиће се у току овог ремонта, након чега ће ауторски надзор извршити гаранцијска испитивања и дати своју оцјену о изведеном стању. Припреме за ремонт су почеле у јануару расписивањем два тенде-

ПОДМЛАДИТИ КАДАР

Шеф Службе машинског одржавања је овом приликом подсјетио и на чињеницу да је ТЕ на почетком рада имала млад кадар, који се упорним радом и залагањем оспособио да преузме руковање и одржавање блока, што показују досадашњи производни резултати и релативно добра погонска спремност. Међутим, данас је у ТЕ просјечна старосна граница запослених близу 50 година.

- Увјерен да ће блок пљеваљске Електране наставити да и даље са успјехом ради, као и до сада, инж. Коруга је додао да је послјере оволико година рада неопходно да се остваре планови реконструкције, ревитализације, а нарочито модернизације објекта, за шта је потребно подмладити и оспособити стручни кадар за успјешно вођење Блока, који може да ради још 20 година.

ра за набавку опреме и извођење радова, у вриједности од преко 5 милиона еура.

Што се тиче машинских радова, предвиђен је класични ремонт опреме на допреми угља, млиновима, ел. филтерима, у маш. сали ХПВ, али и реконструкција парних дувача гара – тзв. редуцир станице, односно завршетак преосталих маш. радова на реконструкцији котла.

Поред ових припрема, у ТЕ су интензивирани активности по питању добијања сагласности за изградњу нове депоније пепела и шљаке на локацији напуштеног угљенокопа "Шумани I". С обзиром да већ постоји генерални пројекат, којим је предвиђен унутрашњи и спољни транспорт пепела и шљаке на назначеној локацији, по мишљењу Коруге, радови би, практично, могли да почну наредне године. А у међувремену, на депонији Маљевац обавиће одређене грађевинске радове на једној степенници и измјештање цјевовода, како би тај објекат могао да ради несметано до изградње нове локације. Потом ће, како је планирано, постојећа депонија бити рекултивисана - наносењем обрадивог земљишта.

- Али већ треба покренути активности и на припреми тендера за изградњу другог блока ТЕ, каже Коруга, који сматра да је изградња тог блока од 210 MW, за који постоји око 40 одсто погона у скло-

пу првог блока (брана, димњак, допрема угља, ХПВ, мазутна станица...) најважнија инвестиција и, свакако најбржи захват да Црна Гора добије још један извор ел. енергије, чијом изградњом би колико толико ријешили растући дефицит у струји, еколошке проблеме у пљеваљској котлини, добили топлификацију и ново ел. филтерско постројење.

Обимни послови за ремонт и инвестиције у 2008.

По оцјени Томислава Лонцовића, шефа Службе електро одржавања, сва електроенергетска, управљачка и мјернорегулациона опрема је у стању техничке исправности и функционалности, захваљујући, прије свега, превентивном одржавању и квалитетно урађеном ремонту, неопходним мјерењима исправности опреме, кад год је то било могуће. У томе значајну

улогу има стручност и искуство запослених у Производњи и Одржавању. Али, треба имати на уму да ова расположивост и сигурност постројења зависи и од физичке и технолошке застарјелости, као и могућности обезбјеђења резервних дјелова, пошто се дио постојеће опреме не

производи више. А досадашња улагања у осавремењавање електро опреме била су минимална. За већа улагања је дошло вријеме, сматра инж. Лонцовић, јер се од класичне, технолошки превазиђене и дотрајале електро опреме, нарочито када је у питању ел. енергетска и тех. опрема за контролу и управљање (релејна техника) послјере 25 год. експлоатације, не може очекивати потребна расположивост и поузданост. - Исто тако, због еколошких проблема тешко да ће се у скорој будућности рад електро филтера са пројектованом емисијом чврстих честица у димним гасовима 300 мг/м³, а послјере реконструкције котла је вјероватно и више, па стога, мислим да је планирано повећање блока уско повезано са модернизацијом система контроле и управљања, каже Лонцовић.

Говорећи о планираном ремонту и набавци опреме у 2008. години, инж. Лонцовић је истакао да је рок за извођење радова свега мјесец и по дана, тако да ће

бити урађен знатно мањи обим послова од укупно планираних, укључујући значајне инвестиционе активности, али их треба реализовати током године. Активности на припреми овогодишњег ремонта опреме и постројења су почеле средином јануара. Урађени су детаљни планови свих радова и спецификације за набавку опреме и репро материјала путем тендера. Ове године, међутим, због краткоће времена биће урађени стандардни радови, неопходна испитивања и сервисирање опреме према програму и непосредном увиду у њено стање, као и опреме подложне кваровима. Дакле, обавиће се ремонт шесткиловолтних прекидача и мотора, испитивања изолационог система, уља у ен. трансформаторима, сервисирање лифтова, кранова и уређаја за ПП заштиту, детекција водоника и метала, монтажа система за аутоматску потпалу гороника мазута, реконструкција погонске и спољње расвјете, која је прилично дотра-

ТЕ Пљевља

јала услед тешких услова експлоатације, као и замјена каблова на комбинованим уређајима допреме угље, која је изостала у прошлом ремонту због кашњења набавке опреме.

Иначе, на листи пословних циљева у 2008. години су и одређене припреме за модернизацију система контроле и управљања и реконструкцију електрофилтерског постројења. Наиме, предвиђена је израда идејног пројекта, набавка опреме и да се припреми тендерска документација за оба пројекта, што ће, како је процијењено, коштати близу 10 милиона еура. Уколико се средства обезбиједи и назначене активности реализују правовремено, постоји могућност да се већ наредне године обави реконструкција ел. филтерског постројења и модернизација система контроле и управљања блока, што је, са технолошког и еколошког становишта, велика замисао, закључио је инж. Лонцовић.

Б.С.

ИЗ ИЗВЈЕШТАЈА ДИРЕКТОРА ФЦ ДИСТРИБУЦИЈА
О СТАЊУ ДИСТРИБУТИВНЕ МРЕЖЕ У ЦРНОЈ ГОРИ

Неопходна већа улагања у дистрибутивне објекте

■ Стање дистрибутивне мреже не омогућава сигурно и квалитетно напајање ел. енергијом свих потрошача, због чега су краткорочним плановима предвиђене инвестиције у износу од 25 милиона еура

Дистрибутивна мрежа електроенергетског система Црне Горе, која, иначе, обухвата око 19.000 км надземних и кабловских водова (напона 35, 10 и 0,4 kV), 107 трафостаница 35/х kV, 2 постројења 10 kV у ТС 110/10 kV и око 3800 трафостаница 10/0,4 kV, ради на граници издржљивости, а техничке могућности постојећих дистрибутивних објеката у чије се одржавање и ревитализацију годинама недовољно улаже, одавно су испод реалних захтјева јер је опрема у њима због форсиране експлоатације амортизована до мјере да дјелимичне реконструкције више не представљају рационална рјешења, због чега је погонска спремност ових објеката веома ограничена и знатно нижа од очекиваних стандардних захтјева, наводи се у Извјештају директора ФЦ Дистрибуција **Миодрага Вукчевића** о стању дистрибутивне мреже, у којем је дат преглед стања мреже у Црној Гори и свим електродистрибуцијама појединачно, а који је разматран и усвојен на Координацији извршног директора ЕПЦГ почетком јануара ове године.

У циљу рјешавања ових проблема и стварања услова за поуздано и квалитетно напајање црногорског конзума, каже се даље у извјештају, тренутно је у току набавка материјала и опреме (каблови, трансформатори, трафостанице 10/0,4 kV). Такође је у току и реализација кредита Владе Француске у износу од 8,5 милиона еура у виду опреме која ће се испоручити Електропривреди.

ЕД БАР: НЕОПХОДНА ИЗГРАДЊА ТС 110/35 kV ВИРПАЗАР

Сигурност у напајању ТС 110/35 kV Бар преко које се снабдијева већи дио барске општине, знатно је повећана пуштањем под напон ДВ 110 kV Подгорица-Цетиње, али се за дио конзума који се напаја из ТС Вирпазар, Буљарица и Подгор, а који припадају електродистрибуцијама Бар, Будва и Цетиње не може побољшати ниво и квалитет испоруке ел. енергије без изградње ТС 110/35 kV Вирпазар, која је саставни дио пројекта Регионални водовод, стоји у извјештају. Тек након завршетка овог објекта, уз реконструкције водова Буљарица-Вирпазар-Понари и Вирпазар-Подгор, као и замјену опреме у ТС Буљарица, ТС Острос и ТС Понари и 35 kV постројења у ХЕ Подгор, дугорочно ће се створити добри услови снабдијевања ел. енергијом на ширем простору - приобаљу Скадарског језера, Црмници и приморским дјеловима општина Бар и Будва.

Иначе, за ову годину, предвиђено је да се

изгради 35 kV далековод "Вирпазар-Подгор", у ТС 35/10 kV Сутоморе замијени трансформатор од 4 мегаватампера трафоом снаге 8 MVA и изгради и реконструише секундарна мрежа, а укупна вриједност предвиђених послова износи милион еура.

ЕД БИЈЕЛО ПОЉЕ: ПЛАНИРАНА РЕКОНСТРУКЦИЈА 35 kV ДАЛЕКОВОДА

Дистрибутивни потрошачи на подручју ЕД Бијело Поље напајају се из ТС 110/35 kV Рибаревине, на чијим су 35 киловолтним сабирницама прикључени далеководи "Рибаревине-Недакуси", "Рибаревине-Медановићи 1", "Рибаревине-Медановићи 2" и "Рибаревине-Затон-Шћепаница". У овој години планирана је у вриједности од милион и по еура реконструкција 35 kV далековода "Рибаревине-Шћепаница" и "Медановићи-Чокрије" и изградња и реконструкција секундарне мреже на овом подручју, Међугим, и свих пет постројења 35/10 kV у бјелопольском конзуму су у лошем стању и неопходна је њихова хитна реконструкција.

ЕД БУДВА: УКЛАПАЊЕ НОВЕ ТС БЕЧИЋИ У МРЕЖУ ЗНАТНО РАСТЕРЕЂУЈЕ ПОСТОЈЕЋЕ

Што се тиче будванске ЕД, у претходном периоду су у ТС 35/10 kV Дубовица и Лази уграђени трансформатори снаге 8 MVA, тако да је њихова укупна инсталисана снага 28 MVA, а преоптерећење ТС Буљарица ријешено је замјеном трафоа од 4 MVA трансформатором снаге 8 MVA. Једна од главних инвестиција у функцији поузданог напајања ове атрактивне туристичке зоне ипак је изградња ТС 35/10 kV Бечићи чије пуштање у погон касни јер још није извршено опремање 35 kV водних ћелија у трафостаницама Марковићи и Лази.

Након завршетка уклапања ТС Бечићи у 10 kV мрежу, изградњом два нова, уз већ положена три 10 киловолтна вода, готово све ТС 10/0,4 kV са подручја Бечића напајаће се из ове нове трафостанице, чиме ће се растерети ТС Лази и Милочер. Такође је планирано да се због великих инвестиционих пројеката који се реализују на подручју Будве и повећаних потреба за снагом, изгради нова ТС 35/10 kV Розино у центру Будве.

Иначе, планом за 2008. годину у овој ЕД предвиђена је и изградња ТС 35/10 kV Петро-

вац (кредит француске Владе), изградња 35 kV расклопишта Врх Лази и 35 kV вода Буљарица-Петровац, те изградња и реконструкција секундарне мреже у укупној вриједности од 1,8 милиона еура.

ЕД ЖАБЉАК: МОГУЋЕ ДВОСТРАНО НАПАЈАЊЕ

П одручје ЕД Жабљака, које се напаја преко далековода Пљевља-Жабљак, (пројектован и грађен за напон 110 kV, а ради на напонском нивоу 35 kV), имаће квалитетно и сигурно напајање уколико се изгради ТС 110/35 kV Жабљак, што омогућава постојање овог 110 kV далековода, мада ће у овом конзуму и даље бити једнострано напајање, иако, као дугорочно рјешење, постоји и могућност двостраног напајања Жабљака, изградњом 110 kV далековода "Жабљак - Брезна" (већ постоји вод Кличеве-Брезна пројектован за 110 kV).

За ову годину у жабљачкој ЕД планирана је изградња и реконструкција секундарне мреже у вриједности од 350 хиљада еура.

ЕД БЕРАНЕ: ПЛАНИРАНА РЕКОНСТРУКЦИЈА ДАЛЕКОВОДА И ТРАФОСТАНИЦА

П одручје ЕД Беране напаја се 110 kV водовима Рибаревине-Беране и Подгорица-Требјешница-Андријевица-Беране, а на 35 kV сабирнице ТС 110/35 kV Беране, прикључено је шест 35/10 kV трафостаница, док су на 35 kV сабирнице ТС 110/35 kV Андријевица, прикључене три трафостанице 35/10 kV.

Осим што је ТС 110/35 kV Андријевица на 110 kV страни спојена у "Т" спој на ДВ 110 kV Подгорица-Требјешница-Беране, све трафостанице 35/10 kV на подручју ове ЕД напајају се радијално. Једину резерву у напајању има ТС 35/10 kV Центар, чији прикључни кабловски 35 kV вод Беране-Центар има четврту, резервну жилу.

У план за ову годину "ушла" је реконструкција 35 kV далековода "Плав - Гусиње" и "Андријевица - Плав", као и реконструкција 35/10 kV трафостаница Плав, Андријевица и Центар, те изградња и реконструкција секундарне мреже, у укупној вриједности од милион и 300 хиљада еура.

ЕД КОЛАШИН: ПРЕКО ДВА МИЛИОНА ЗА РЕКОНСТРУКЦИЈЕ

Највећи дио потрошача колашинске електродистрибуције напаја се из ТС 35/10 kV Дријенак, која је релативно нова (пуштена у погон 1992.г.) и у добром стању, и ТС 35/10 kV Колашин (Бреза) која је, с обзиром да је

изграђена 1960. године, у лошем стању, са старом и непоузданом опремом.

На нивоу напона 35 kV, ТС 35/10 kV Колашин галвански је повезана са Подгорицом далеководом Колашин-Птич-Биоци-Подгорица, али овај вод због својих карактеристика, дужине, пресека и броја трафостаница 35/10 kV које су прикључене на њега, за Колашин нема значаја у смислу резервног напаяња.

Стога је у план за ову годину унијета реконструкција ТС Колашин (Бреза), као и реконструкција 35 kV далековода "Бреза-Ријека Мушовића" и "Дријенак-Манастир Морача", а затим замјена опреме у ТС 35/10 kV Манастир Морача и изградња и реконструкција секундарне мреже, у укупној вриједности од 2,2 милиона еура.

ЕД КОТОР:

У ПЛАНУ ИЗГРАДЊА ТС 110/35/10 KV

Читаво конзумно поручје ЕД Котор, осим ТС 35/10 kV Грбаљ, напада се 35 kV далеководом Тиват, а уобичајено уклопно стање у ТС 110/35 kV Тиват је такво да трансформатори раде одвојено, тј. један служи за напајање Котора, а други Тивта, због различитог статуса неутралне тачке 35 kV мреже у ова два конзумна подручја.

Овако стање има за посљедицу да је ЕД Котор подручје са најнепоузданијим напајањем ел. енергијом у Црној Гори, због чега је у развојним плановима Електропривреде предвиђена изградња ТС 110/35/10 kV на локацији садашње трафостанице Шкаљари у Котору, чије ће 110 kV постројење због ограниченог расположивог простора, бити у гасом изолованој изведби. Иначе, планирана инсталисана снага ове трафостанице у крајњој фази је 2x40 MVA, а паралелно са изградњом постројења 110 kV, радиће са на реконструкцији постојеће ТС Шкаљари на тој локацији која подразумијева замјену комплетне опреме новом, снаге 2x12,5 MVA и изградњу новог грађевинског објекта.

Што се тиче претходних активности, у ТС Доброта је, у оквиру донације Владе Норвешке за 2006 годину, уграђен трансформатор 8 MVA, а тренутно је у току изградња три расклопишта 10 kV (Плагенти, Табачине и Столив).

У овој години, поред поменуте реконструкције ТС у Шкаљарима (кредит Владе Француске), планирано је уклапање у мрежу расклопишта Плагенти, Табачине и Муо, те изградња кабла 20 kV Муо-Прчањ-Столив и изградња и реконструкција секундарне мреже у укупној вриједности од 2 милиона и 200 хиљада еура.

ЕД МОЈКОВАЦ:

ПРОШИРЕЊЕМ ТС МОЈКОВАЦ ДО СИГУРНИЈЕГ СНАБДИЈЕВАЊА

Сигурније снабдијевање мојковачког конзума који се ел. енергијом напада из ТС 220/110/35 kV Мојковац обезбиједило би се уградњом још једног трансформатора 110/35 kV у ову трафостаницу, поред постојећих инсталисане снаге 2x4 MVA који су смјештени у њеном кругу и са чијих секундарних 10 киловолтних каблова нападају расклопиште 10 kV које је у надлежности ове ЕД.

У овој години у Мојковцу је планирана изградња и реконструкција секундарне мреже до износа од 200 хиљада еура.

ЕД НИКШИЋ: РЕАЛИЗОВАНО ВИШЕ ИНВЕСТИЦИЈА

На подручју никшићке Електродистрибуције у претходном периоду изграђени су кабловски водови ТС 110/35 kV Никшић - ТС 35/10 kV Требјеса и ТС 110/35 kV Никшић - ТС 35/10 kV Бистрица, што је било предвиђено у Студији развоја 110 и 35 kV мреже.

Градско подручје Никшића се, иначе, напада преко три ТС 35/10 kV које су у погону од 25 до 40 година, али специфичну улогу у мрежи 35 kV на овом подручју има ТС Требјеса, јер 35 kV сабирнице овог постројења у ствари представљају продужене сабирнице постројења 110/35 kV Никшић, преко којих се напада готово читав конзум. Због бројних хаварија у досадашњој експлоатацији 35 kV постројење је 2003. г. замијењено постројењем савремене технологије и одговарајућих карактеристика у погледу струја кратког споја. За ову ТС је из средстава ЕПЦГ такође набављено и ново постројење 10 kV, чија ће монтажа почети ове године. Поред тога, предвиђена је и реконструкција ТС Бистрица из кредита Владе Француске, као и изградња и реконструкција секундарне мреже, а укупна вриједност предвиђених радова је 2 милиона и 300 хиљада еура.

ЕД ПЉЕВЉА:

ИЗГРАДЊА ТС 110/10 KV ДУГОРОЧНО РЈЕШАВА КВАЛИТЕТНО НАПАЈАЊЕ

Конзумно подручје ЕД Пљевља и Жабљак се напада из ТС 110/35 kV Пљевља, а с обзиром да је 35 kV мрежа радијална, испад било ког вода од којих је већина у погону преко 35 година, а неки не испуњавају ни минимум услова за нормално функционисање, значи прекид напајања ТС 35/x kV. Стога би изградња ТС 110/10 kV Пљевља, која би се напајала двоструким 110 kV водом из оближње ТС Жидовићи, а служила би за снабдијевање градске кабловске мреже, била дугорочно рјешење за квалитетно напајање Пљевља.

Што се тиче планираних активности за ову годину, предвиђена је реконструкција ТС 35/10 kV Волођа и изградња прикључног ДВ 35 kV на ТС 35/10 kV Оцак, те реконструкција ДВ 35 kV Шумане-Оцак-Косаница и изградња и реконструкција секундарне мреже, у укупној вриједности од два милиона еура.

ЕД РОЖАЈЕ:

ИНВЕСТИЦИЈАМА ДО ПОУЗДАНИЈЕГ НАПАЈАЊА

Право рјешење за поузданије напајање Рожаја је изградња ТС 110/35 kV Рожаје и дизање далековода "Беране - Рожаје" на напон 110 kV, за који је и изграђен, али ради под напоном 35 kV. У другој етапи треба изградити други 35 kV вод "Рожаје - Зелени", чиме се обезбјеђује двострано напајање и дугорочно рјешава квалитетно снабдијевање овог конзума.

За наредни период планира се реконструкција ТС 35/10 kV Рожаје и изградња и рекон-

струкција секундарне мреже, вриједност тих активности износи 450 хиљада еура.

ЕД ТИВАТ: У ПЛАНУ ИЗГРАДЊА ТС 110/35 KV БИЈЕЛА

Реализацијом одређених пројеката који су планирани на подручју Котора и Херцег Новог, растеретиће се трансформација 110/35 kV у Тивту, што ће дугорочно омогућити стабилан погон. Поред тога, и планирана изградња ТС 110/35 kV Бијела створиће услове за реконструкцију ДВ 35 kV Тиват - Каменари, посебно у условима изградње моста преко Залива.

А за ову годину планира се реконструкција и повећање снаге ТС 35/10 kV Пржно и изградња и реконструкција секундарне мреже, у укупној вриједности од 800 хиљада еура.

ЕД ПОДГОРИЦА: ПЛАНОВИ ЗА ОВУ ГОДИНУ "ТЕШКИ" 3,5 МИЛИОНА ЕУРА

Изградњом ТС 110/10 kV Подгорица 5 у Подгорици и њеним уклапањем у 10 kV мрежу, растеретиће се постојећи објекти, (по трошачи се нападају преко двије ТС 110/10 kV и једанаест ТС 35/10 kV) а првенствено ТС 35/10 kV Љубовић, чак до мјере да се могу искључити трансформатори и да само 10 kV постројење остане у функцији расклопишта. Међутим, проблем снабдијевања ел. енергијом подручја Тузи и Зете је предмет многобројних анализа (неке од њих су урадили страни консултанци), али с обзиром на висину потребних инвестиционих средстава, питање финансирања овог комплексног пројекта се још не рјешава, мада се довођењем 110 kV напона у ТС Голубовци отварају нове могућности за њен даљи развој и валоризацију постојеће 35 kV мреже.

Преоптерећење ТС 35/10 kV Тузи, привремено ће се ријешити уградњом трансформатора 12,5 MVA и опреме за проширење 35 kV постројења ове ТС за једну водну и једну трансформаторску хелију, што ће се завршити у оку ове године. Поред тога планира се реконструкција постројења 10 kV у ТС 110/10 kV Подгорица 3, уградња 35 kV постројења у ТС 35/10 kV Подање, изградња ТС 35/10 kV Веље Брдо, реконструкција ТС 35/10 kV Даниловград, и Птич и Веруша, те реконструкција ДВ 35 kV Биоче-Птич и изградња и реконструкција секундарне мреже, а вриједност наведених радова износи 3,5 милиона еура.

ЕД УЛЦИЊ: ПРОБЛЕМ РАДИЈАЛНО НАПАЈАЊЕ ТС УЛЦИЊ

Основни проблем у погледу сигурности испоруке електричне енергије ЕД Улцињ је радијално напајање ТС 110/35 kV Улцињ, мада је инсталисана снага ове трафостанице повећана уградњом другог трансформаторског поља (донација Владе Норвешке), тако да износи 2x20 MVA.

Планом за ову годину предвиђа се уградња акубаторија и исправљача у три трафостанице 35/10 kV, реконструкција система даљинског управљања и изградња и реконструкција секундарне мреже, у укупној вриједности од 400 хиљада еура.

ЕД ХЕРЦЕГ НОВИ: У ОВОЈ ГОДИНИ ГРАДИЋЕ СЕ ТС 35/10 KV БАОШИЋИ

Највећи проблем у 35 kV мрежи ЕД Херцег Нови је радијално напајање ТС 35/10 kV Топла и Игало, као и ограничене могућности вода "Херцег Нови-Кумбор-Бијела-Каменари-Тиват".

И 10 kV кабловска мрежа је веома разграната и дугачка, што има за последицу недопустиво велике вриједности некомпензоване струје земљоспоја (пет пута веће од допуштених). Због тога уземљење неутралне тачке 10 kV мреже у Херцег Новом спада у приоритете у развојним плановима ЕПЦГ.

У овој години у ЕД Херцег Нови планира се изградња ТС 35/10 kV Баошићи, (кредит Владе Француске) и изградња и реконструкција секундарне мреже, а вриједност предвиђених радова износи милион и 100 хиљада еура.

ЕД ЦЕТИЊЕ: ПРИОРИТЕТ ИЗГРАДЊА ДВ 35 KV "ЦЕТИЊЕ-ПОДГОР"

Један од приоритета у плановима ЕПЦГ је активирање изградње ДВ 35 kV "Цетиње-Подгор", дужине 18 km, за који је већ набављена конструкција. Завршетком овог далековода, као и вода "Вирпазар-Подгор" (6 km), обезбиједиће се сигурно и квалитетно снабдијевање ел. енергијом пумпних постројења (прикључених на ТС 35/6 kV Подгор), водовода за Цетиње и водовода за Будву, а повезивањем постојеће ТС 35/10 kV Ријека Црнојевића на дистрибутивну мрежу по систему "улаз - излаз", ријешитиће се стабилан погон ове једине напојне тачке великог конзумног подручја Ријечке нахије.

Планске активности за ову годину односе се на реконструкцију ТС 35/10 kV Хумци, гдје се предвиђа замјена комплетне опреме и изградња новог грађевинског објекта, те повећање капацитета на 2X8 MVA, а средства ће се обезбиједити из кредита француске Владе. У плану је такође и реконструкција постројења 35 kV у ТС 35/10 kV Подгор, а затим изградња ДВ 35 kV Подгор-Цетиње и изградња и реконструкција секундарне мреже, у укупној вриједности од 3,1 милион еура.

Краткорочни планови развоја стају 25 милиона еура

На крају извјештаја закључује се да стање дистрибутивне мреже не омогућава сигурно и квалитетно напајање свих потрошача, због чега су краткорочним плановима предвиђене инвестиције у износу од 25 милиона еура, које ће допринијети рјешавању постојећих проблема у мрежи.

Овом анализом, како је наглашено, нијесу обухваћени проблеми који произлазе из великог броја захтјева за прикључење нових потрошача, што увелико превазилази могућности постојеће мреже, тако да су неопходне капиталне инвестиције, првенствено у преносну мрежу и ТС 110/x kV, али, се изградња нових објеката преносне и дистрибутивне мреже не може обезбиједити из одобреног регулаторног прихода и надокнаде за прикључење потрошача, па је неопходно да се прво утврди потреба за изградњу ових објеката, а затим изнађу рјешења за финансирање те изградње.

Б.М.

ИСПРАЋАЈ У ПЕНЗИЈУ ВОЈИНА ЂУКАНОВИЋА И НИКОЛЕ ЈАБЛАНА

И даље потребни Електропривреди

На пригодној свечаности у Мотелу „Глава Зете“ чланови Одбора директора и пословодства ЕПЦГ на челу са др **Радомиром Миловићем**, председником Одбора директора, и **Срђаном Ковачевићем**, извршним директором Друштва, крајем јануара у пензију су испратили угледне црногорске привреднике **Војина**

Ђукановића, члана Одбора директора, и **Николу Јаблана**, директора Сектора за развој и инжењеринг ЕПЦГ.

Пожељивши својим блиским сарадницима дуг живот, добро здравље и породичну срећу, др Радомир Миловић је, у пријатној и

опуштеној атмосфери, казао да су Војин Ђукановић и Никола Јаблан, са којима је дуго сарађивао, дали изузетан допринос развоју црногорске привреде.

- У пензију одлазе са очуваним здрављем и пуно енергије, па зато вјерујемо да нам још могу помоћи у реализацији неких пројеката, циљева и опредељења, без обзира што им је у ЕПЦГ престао радни однос, рекао је др Миловић, додајући да је Војин Ђукановић прошао разне фазе развоја црногорског друштва и црногорске привреде, а радни вијек завршио у Електропривреди, што му је увијек била жеља, како је додао у шали, док је Никола Јаблан провео много више у Електропривреди радећи на разним инвестицијама, па ће његово искуство бити корисно Електропривреди и даље.

- В. Ђукановић је пословодству пружио несеквичну помоћ у рјешавању неких круп-

них проблема. И даље је члан Одбора директора, а мандат му је ушао у процес реструктурирања Компаније којем он сигурно може дати велики допринос, рекао је Миловић.

- Иако су отишли у пензију, с обзиром да смо заједно прошли кроз једно доиста незгодно вријеме, нарочито у последње три до четири године, када су доношене многе важне одлуке, увјерен сам да ћемо се и убудуће, када то буде требало, моћи ослонити на њих, нагласио је Срђан Ковачевић додајући да ће Никола Јаблан, који је читав свој радни вијек провео у Електропривреди, остати још неко вријеме у Компанији, до завршетка пројеката које је започео.

Захваливши се на лијепој и коректној испраћају, као и на пригодним поклонима (сат и налив перо) Војин Ђукановић је подсетио на своје чврсто увјерење да Електропривреда треба да остане у државном власништву са најмање 51 одсто акција.

Пошто је скоро цијели радни вијек провео у три највећа црногорска колекти-

ва (Жељезара, КАП и ЕПЦГ), а био је министар привреде Црне Горе, он је казао да је, у границама својих могућности, посао обављао коректно у сваком колективу, да је водио рачуна о тим колективима, а да је док је радио у државним органима водио рачуна о својој држави, а допринос нека оцјењују други.

Уз изразе захвалности и задовољства што га овакав персонални састав Електропривреде прати у пензију, Никола Јаблан је подвукао да му представља сатисфакцију што се ниједан проблем, ма како тежак био, а у чијем је рјешавању учествовао, није пренио на приватни терен. Стога може на крају свог радног вијека да изрази задовољство оним што је урађено у Електропривреди са чијим пословодством је увијек добро сарађивао.

Ж.Ћ.

ТРАФОСТАНИЦА 400/110 KV ПОДГОРИЦА 2

Неопходан ремонт растављача

■ Због хаварије прекидача 400 kV у пољу трансформатора, у 2007. години монтиран нови прекидач, производње „АВВ“

О погон-ској спремности ТС 400/110 kV Подгорица 2, стању опреме и планираним активностима разговарали смо са шефом овог, за ЕЕС Црне Горе, изузетно важног постројења, **Будимиром Чађеновићем**, дипл. ел. инжењером.

Будимир Чађеновић

- Трафостаница Подгорица 2 је значајно високонапонско електроенергетско постројење које обезбјеђује електричну енергију у мрежи 110 kV за Комбинат алуминијума, дио Подгорице (око 25 одсто конзума), а увођењем далековода 110 kV Цетиње 31. децембра 2004. године, затим и далековода 110 kV Будва 8. јула 2005. године и ДВ 110 kV Бар 8. септембра 2006. године, из ње се електричном енергијом снабдијева и Црногорско приморје.

Поред тога, у плану је и увођење 400 kV далековода Албанија до новембра 2009. године, каже Чађеновић и додаје:

- Далеководна поља 400 kV Албанија и Рибаревине имаће најсавременију опрему, што ће знатно повећати обавезе и одговорност запослених, а планира се и увођење новог далековода 110 kV КАП-3.

Високонапонска опрема у ТС Подгорица 2, иако стара преко двије и по деценије, до сада је обезбјеђивала погонску спремност постројења, захваљујући прије свега редовним прегледима, испитивањима, ревизијама и ремонтима који се обављају према Правилнику о одржавању електроенергетских постројења преносне мреже, оцијенио је Чађеновић рекавши да су изузетак растављачи, посебно у постројењу 110 kV, који се морају што прије ремонтovati, па је то и ушло у план за ову годину.

Од претходних активности он је навео да је због хаварије прекидача 400 kV у пољу трансформатора број 2, у току прошле године монтиран нови прекидач производње „АВВ“, те да је, такође, урађена дигитализација техничке документације за већи дио постројења и замијењени неисправни клима уређаји у апаратним кућицама, што доприноси поузданијем раду опреме, а у наредном

периоду извршиће се модернизација заштитних уређаја.

- У оквиру ранијих активности на реконструкцији непрекидног напајања једносмјерним напоном у свим објектима Електропреноса, и у трафостаници Подгорица 2 је извршена реконструкција два исправљача за једносмјерни напон

комплетирати високонапонску опрему. - Већ су предузете активности на обезбјеђењу ове опреме коју ускоро треба да испоручи сарајевска фирма Енергоинвест, а њихова обавеза биће и да је монтирају у постројењу, казао је он додајући да такође постоји могућност да се опрема комплетира од резервних дјелова.

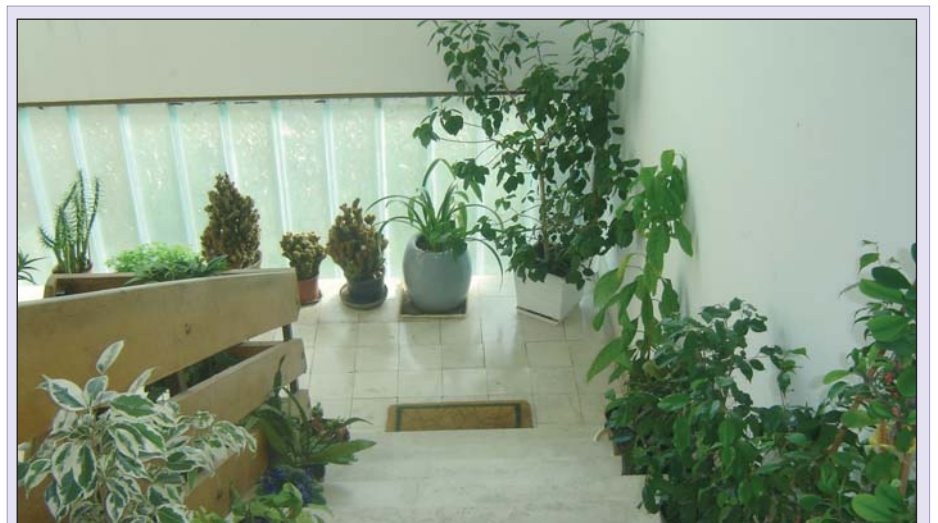
А када смо почетком фебруара посетили овај невелики колектив у Толошима, поред шефа трафостанице, у смјени

Драган Јовићевић и Миленко Радоњић

220 V, рекао је Чађеновић додајући да су у току и мањи грађевински радови у постројењу, али да великих инвестиционих захвата у овој трафостаници у претход-

смо затекли руковаоце електричних команди **Драгана Јовићевића** и **Миленка Радоњића**. Има их, иначе девет, како је и предвиђено систематизацијом радних

Да посада у ТС Подгорица 2 има прави домаћински однос према свом објекту потврда је и овај мали, брижљиво његовани ботанички врт који освјежава простор и пријатно изненади сваког ко посјети ово важно преносно постројење

ном периоду није било.

Чађеновић наводи да су тренутно ван погона спојно поље 400 kV и мјерно поље 400 kV други систем у којима треба

мјеста, што обезбјеђује нормалан дванаесточасовни смјенски рад, а ту је још и погонски електричар.

Б.М.

ТС 110/35 KV „БЈЕЛИШИ“ БАР

Довољно снаге за дужи период

■ С обзиром да у „шпицу“ љетње туристичке сезоне, када је оптерећење највеће, потрошња електричне енергије у конзуму Бара не прелази 45 мегаволт ампера, нема потребе за паралелним радом два нова трансформатора чија је укупна снага 80 MVA

Од када су средином 2005. године два нова трансформатора од по 40 мегаволт ампера које је испоручила „Етра“ из Словеније „смијенила“ два стара и duplo мање снаге трафоа од по 20 MVA, обезбијеђено је, посебно у погледу снаге, за дужи период поуздано напајање потрошача електричном енергијом у барској општини.

С обзиром да у екстремној ситуацији, посебно током љетње туристичке сезоне, потрошња на подручју Бара не прелази 45 мегаволт ампера, нема потребе за паралелним радом нових трансформатора, због

Предраг Мајковић и Радојица Шћепановић

чега смо издвојили ваздушне и кабловске изводе, па „Јединица“ за сада пуним капацитетом подмирује потребе конзума. То је и разлог доброг и континуираног рада рада постројења у Бјелишима, без иједног испада у последње двије ипо

године, објаснили су нам **Предраг Матковић**, шеф ТС и **Радојица Шћепановић**, дежурни уклопничар, које смо 24. јануара приликом наше посјете затекли у највећем електроенергетском чвору у Бару.

У циљу обезбјеђења сигурног и поузданог рада опреме, Служба за одржавање ФЦ Пренос из Подгорице је у прошлој години поред редовног ремонта растављача, као и прекидача 110 kV у Т2, урадила и штеловање 110 kV растављача.

Екипа сарајевског Енергоинвеста је у току

сервиса прекидача SF6 110 kV замијенила осигураче за намотавање мотора и порозну мембрану која је испуштала отровни гас из цилиндра.

Због непоузданог рада у појединим тренуцима, услед ријетког коришћења у манипулацији, у овој трафостаници, како су се изразили, намјеравају да у наредном периоду „пречешљају“ растављаче.

Један од старих трансформатора „позајмљен“ је преносној трафостаници у Кодрама код Улциња, а други је задржан, али без функције, у Бјелишима. Занимљиво је да су нови трафои, чија је тежина 40 тона, иако duplo јачи, чак за 15 тона лакши од старијих.

Савремена опрема за даљинско очистивање која је уграђена 2004. године стављена је у функцију, а у међуверену су настављене и аку батерије.

Телефонске и VF везе из командне сале и канцеларије шефа ТС функционишу уз мале тешкоће и „несвакидашње сметње“.

Међутим, стари и дотрајао, и за сада једини, рачунар у постројењу због неупотребљивости није умрежен у систем ФЦ Пренос.

Неприлагођена ширина прилазног пута и ублажавање кривине у близини овог објекта, озбиљан су проблем, нарочито приликом транспорта већих дјелова опреме, као што је то био случај са превозом 65 тона тешког трансформатора (20 MVA) до Улциња, када су само захваљујући разумијевању комшија успјели да „провуку“ такозвани вучни воз, то јест камион тегљач са 12 метара дугом приколицом, који је и одвезао поменути уређај.

Услови рада петочлане веома искусне посаде су добри, сем прозора који више не дихтују, а нема ни дјелова за њих да се купе, пошто су уграђени када је прије више од три деценије направљен и стављен у функцију најзначајнији електроенергетски објекат у Бару.

Колико је искуство и каква је прекаљеност посаде „Бјелиша“ нека нам послужи и примјер једног од наших домаћина Радојице Шћепановића, иза кога је 28 година непрекидног уклопничарског рада у преносним трафостаницама у Улцињу и Бару, као и у дистрибутивном постројењу 35/10 kV „Буљарица“. Најстарији члан посаде Зоран Ивовић, како нам је речено, по стажу је „вршњак“ постројења у Бјелишима, јер ради у овој трафостаници од њеног пуштања у погон.

И.З.

Зграда ТС „Бјелиши“

Нови трансформатори 110/35 kV (2 x 40 MVA)

Сложени услови рада

■ Изражен недостатак стручног кадра, у првом реду инжењера, лимитирајући фактор, не само кад је у питању текуће и инвестиционо одржавање, него и активности на рјешавању нагомиланих проблема

Први проблем са којим се суочио Драгутин Боричић, недавно директор Електродистрибуције Цетиње, по доласку у ову ЕД је веома неповољна кадровска структура запослених која се, прије свега, огледа у недостатку инжењерског кадра, што најбоље илуструје податак да у одјељењима за одржавање и експлоатацију нема ниједног инжењера. Поред тога, осам радника је, према лекарским извјештајима, лошег здравственог стања, тако да им је тешко наћи одговарајући посао, а четири су отпуштена током прошле године због нетачних диплома, док их има још пет чије су дипломе спорне.

- Да невоља буде већа, неколико најбољих и најстручнијих радника на којима је почивао читав терет одржавања електроенергетских постројења, отишло је у пензију. Кад се томе дода немогућност обезбјеђења потребног броја уклопничара са одговарајућом школом и положеним испитом, непопуњеност радних мјеста аутомеханичара, електричара и недовољан број систематизованих мјеста за обезбјеђење објеката (систематизована два а потребна четири извршиоца да би се обезбиједио нормалан рад), а затим неусклађеност распореда радника са условима из систематизације, сасвим је јасно да са таквим кадровским проблемима није могуће организовати квалитетно текуће и инвестиционо одржавање објеката и постројења, каже Боричић додајући да је недавно извршен прераспоред радника у оквиру постојеће систематизације, а такође су неки од њих ванредно завршили одговарајућу школу, тако да се, у том погледу, стање дјелимично поправило.

- Проблем кадрова у цетињској електродистрибуцији међутим и даље остаје отворен уколико се то не промијени предстојећом регионализацијом Дистрибуције Црне Горе и спајањем ове ЕД са подгоричком електродистрибуцијом, рекао је он.

Лоше стање ел. енергетских постројења

По Боричићевој оцјени, стање енергетских постројења је доста лоше

Драгутин Боричић

због старости, недовољног улагања у одржавање последњих година, честих временских неприлика током јесени и зиме, посебно у планинским предјелима, што узрокује учестале кварове и испаде, односно прекиде у напајању. Недавно су, каже он, приликом прегледа свих трансформаторских станица и евидентирана најкритичнија мјеста која су већ почела да се санирају. У плану је да се накнадно изврши још детаљнији преглед, након чега ће се, уколико се набаве резервни дјелови, извршити потпуна санација тих дотрајалих објеката.

Тежиште активности запослених у овој ЕД ипак је контрола потрошње ради смањења губитака ел. енергије који су овдје знатно изнад пројектованих и који се морају смањити.

Чињеница је, међутим, да велики број потрошача из вих категорија потрошње на овом подручју на разне начине неовлашћено троши ел. енергију, и то у свим дјеловима конзума. Није, каже Боричић, ријеч о појединачним случајевима, већ о појави, што је отежавајућа околност.

Он истиче да многи потрошачи имају негативан однос према Електропривреди, и да је код њих, у ствари, формирано мишљење да имају некакво стечено право да троше струје колико им треба, а да не морају да је плате и да им нико ништа не може.

- Контроле су свакодневне и стално се откривају нови случајеви неовлашћене потрошње или нелегална прикључења, тако да у том погледу има извјесног помака, али то није довољно и не можемо бити задовољни ни искључењима са мреже, ни наплатом неовлашћене потрошње, а посебно судским пресудама након спроведеног кривичног поступка, које Електропривреди нијесу од помоћи, каже Боричић додајући да у томе имају удјела и радници електродистрибуције који, чинећи потрошачима услуге такве врсте наносе штету своје предузећу.

- Цетиње је мало мјесто, тако да међусобна пријатељства и познанства између наших радника и потрошача који чине кривична дјела у смислу неовлашћене потрошње и нелегалног прикључења на електро мрежу, умањују ефекте наших напора на сузбијању ове штетне и незаконите појаве.

Директор цетињске ЕД сматра да је овај велики, и, како каже, друштвени проблем могуће ријешити једино уз помоћ и подршку надлежних државних органа који до сада Електропривреди нијесу пружили подршку.

У плану важне инвестиције

И поред великих губитака ел. енергије и ниске наплате реализованих киловатсати у овом дијелу Дистрибуције, Електропривреда планира да у 2008. години овдје уложи знатна средства у изградњу нових објеката. Планиране су, наиме, двије велике инвестиције у циљу обезбјеђења сигурнијег напајања ел. енергијом и бољег снабдијевања водом Цетиња и Будве. Ради се о изградњи нове трансформаторске станице 35/10 kV Хумци која ће се финансирати из средстава тзв. Француског кредита и изградњи, односно ремонту 35 kV далековода Цетиње-Подгор. Тренутно су у току припреме за обезбјеђење документације о изградњи ових објеката, као и документације за расписивање тендера.

Кад је ријеч о инвестиционим улагањима, треба рећи да је веома важна активност за ову ЕД планирана реализација даљинског читавања потрошње у 20 трансформаторских станица, чиме је обухваћено око 2100 потрошача цетињског конзума, што ће знатно допринијети смањењу губитака ел. енергије.

Поред наведеног, Боричић истиче да је такође предвиђена и изградња неколико трансформаторских станица 10/0,4 kV, кабловско повезивање 10 kV система, изградња нових и реконструкција постојећих нисконапонских мрежа, уградња нових мјерних уређаја у трансформаторске станице 10/0,4 kV и друге активности које треба да допринесу побољшању снабдијевања овдашњих потрошача.

Покренуте су, дакле, у претходном периоду бројне активности на рјешавању нагомиланих проблема, али се мора учинити још много више. Зато је, инсистира Боричић, неопходно да се ЕД Цетиње кадровски освјежи и ријешити проблем недостатка високошколског кадра, што треба да допринесе ефикасном отклањању и других проблема

Б.М.

ЕД КОТОР

Нови објекат за поуздано снабдијевање

- Изградњом нове ТС 110/35/10 kV Шкаљари стварају се услови за поуздано напајање которског конзума
- Општина издвојила средства за реконструкцију СН и НН мрежа које су у лошем стању
- Све подређено свођењу губитака на планирани ниво

Интензиван развој туристичке привреде у Котору условио је повећање потрошње ел. енергије, што је довело до преоптерећења трансформатора у ТС 110/35 kV Тиват (уклопно стање је такво да трансформатори раде одвојено због различитих статуса неутралне тачке 35 kV мреже: Тиват-уземљена мрежа а Котор-изолована мрежа) и 35 kV далековода Тиват-Шкаљари који нема задовољавајућу пропусну моћ, па

Саша Миловановић

су чести испади из погона због кварова који некад дуго трају. Овај далековод, према ријечима директора которске електродистрибуције **Саше Миловановића**, никада није квалитетно ремонтван због немогућности искључења на дужи период, због чега је Котор подручје са врло непоузданим напајањем. Да би се такво стање превазишло кренуло се, каже Миловановић, у реализацију изградње нове ТС 110/35/10 kV Шкаљари која ће поуздано и квалитетно напајати конзумно подручје Котора. То је, иначе, за-

се и грађевински радови.

Миловановић затим наводи да ће се из Француског кредита за ЕД Котор набавити и 5 управљивих ТС 10/0,4 kV које ће бити испоручене у 2008. години, а њихова управљивост ће доћи до пуног изражаја након изградње нове ТС Шкаљари. А од претходних активности он истиче монтажу три ТС 10/0,4 kV (Беново, Плагенти, Муо), у децембру прошле године (донација Владе Норвешке). Предстоји уклапање на СН и НН напон, што је веома обиман посао који ће се реализовати до почетка туристичке сезоне.

Нелегална градња угрожава далеководе

Експанзија не само легалне, него и нелегалне градње, представља један од круцијалних проблема са којим је суочена которска ЕД, каже њен директор износећи примјер подручја Радановићи-Ластва Гр-

Због пукотине на мосту отежан приступ ЕД Котор

баљска, гдје су због нелегалне градње угрожени далеководи 110 и 35 kV. Тако је извод 10 kV Грбаљ 2 због нарушене безбједносне висине, нивелисањем терена на поменутом потезу, у два наврата био искључен до довођења у технички исправно стање. Миловановић каже да су подручја која гравитирају овом изводу веома интересантна инвеститорима, тако да већ сада има најава изградње великих објеката који ће имати потребу за ангажовањем значајне снаге. С тим у вези, ова електродистрибуција ће дати предлог

техничког рјешења које ће сасвим сигурно предвидјети изградњу објекта 35/10 kV, као и каблирање поменутог извода, мада ће коначно рјешење дати надлежне службе матичне функционалне цјелине.

Предстоји такође и полагање 10 kV кабла од Отвореног базена до локације „Камп“, чиме се, према ријечима Миловановића, стичу услови за будуће повезивање трафо реона ТС 35/10 kV Шкаљари и ТС 35/10 kV Доброта, а једна од дионица те везе биће два 10 kV кабла у дијелу „контакт“ зоне испред зидина Старог града. Због тога је било предвиђено да се упоредо са полагањем водоводних цијеви положе и енергетски каблови, а носилац инвестиције је Дирекција за изградњу и уређење Котора.

Због неприпремљености инвеститора и непостојања пројектне документације, као и стања на терену, полагање каблова у исти ров је доведено у питање. Међутим, како се ради о дионици која је, када је у питању сигурност у напајању, изузетно значајна за Котор и његове потрошаче, Електродистрибуција ће уложити максималан напор да се овај посао реализује, каже Миловановић.

Котор је, иначе, познат и по великом броју манифестација чија организација и одржавање, умногоме, зависе од уредног снабдијевања ел. енергијом, напомиње Миловановић, истичући дочек 2008. године на Градском тргу који је, и поред изузетно великог оптерећења појединих 10 kV извода, прошао без већих прекида у напајању. Екипе ЕД, које су биле ангажоване у том периоду, су врло ефикасно отклањале мање кварове.

Осврћући се на протеклу туристичку сезону он је саопштио да је по броју и времену трајања прекида, доминантно мјесто

ИСПРАВКА

У прошлом броју нашег листа у рубрици „Именовања“ објавили смо да је за техничког директора ЕД Котор именован **Предраг Богетић**, дипл.ел.инж, што не одговара истини, а до погрешне и незваничне информације, за коју смо вјеровали да је не треба проверавати, је дошло због тога што је добијена од дугогодишњег радника ЕПЦГ и његовог блиског рођака.

Пуна истина је, међутим, да је технички директор ЕД Котор, дипл.ел.инж. **Митар Радловић** и да у том смислу никакве промјене није било. Због тога се извињавамо, прије свега, господину Митру Радловићу, али и которској Дистрибуцији, као и читаоцима нашег листа.

Редакција

имао 10 kV извод из ТС 35/10 kV Шкала-ри – Столив, Миловановић каже да су ФЦ Дистрибуција и ЕД Котор издвојиле знатна средства и дале предлог како да се превазиђе проблем и ријешити квалитетно снабдјевање насеља Муо, Прчањ и Столив, али општина и Дирекција за саобраћај Владе ЦГ нијесу препознале важност понуђеног рјешења, тако да је остао неријешен проблем редовног снабдјевања поменутих подручја електричном енергијом.

Представници ЕПЦГ, Општине Котор и Дирекције за саобраћај Владе Црне Горе

КАРАКТЕРИСТИКЕ КОНЗУМА

Конзумно подручје ЕД Котор, које чини ужи дио Бокоторског залива и Грбаљско подручје са око 25000 становника, има 14138 потрошача који троше преко 115 милиона kWh годишње, подсјетио је Саша Миловановић додајући да на површини од 335 км² која припада овој општини, електроенергетску мрежу ЕД Котор чини око 500 км водова напонских нивоа од 0,4 kV до 35 kV, 5 ТС 35/10 kV укупно инсталисане снаге 45 MVA и 185 ТС 10/0,4 kV.

ТС 35/10 kV напајају се из ТС 110/35 kV Градишница (Тиват), а у периодима повећаног оптерећења и из ТС 110/35 kV Цетиње.

поново ће у наредном периоду размотрити овај предлог Дистрибуције у циљу рјешавања проблема извода Столив.

Премаријечиманашег саговорника, велики проблем которске електродистрибуције је и веома лоше стање ваздушне средњенапонске и нисконапонске мреже, посебно у сеоским дјеловима конзума, због чега је которска општина издвојила одређена средства за реконструкцију ових мрежа на најугроженијим дјеловима, али ће и ЕД Котор учествовати у реализацији најављених пројеката.

ЕД Котор је, иначе, у току 2007. године издала 427 рјешења о ел. енергетској сагласности, али се већина инвеститора који су заинтересовани за улагање на овом подручју условљава да изгради неки електроенергетски објекат (ТС 10/0,4 kV, КБ 10 kV). Предуслов за даљи развој 10 kV и 0,4 kV мреже ипак је улагање у повећање резерве снаге и реконструкција постојећих ТС 35/10 kV као и ревитализација СН мреже.

Добри резултати контроле потрошње

Везано за губитке ел. енергије у овом конзуму, Миловановић је казао да ће се у наредном периоду због великих губитака акценат ставити управо на активност њиховог довођења на планирани ниво. То се прије свега, односи на дефинисање графо реона и придруживање потрошача реонима, односно довођење мјерења у свим ТС 10/0,4 kV у ис-

правно стање, чиме ће се знатно олакшати контрола потрошње. У претходном периоду направљен је велики помак у откривању неlegalних потрошача, јер су контроле вршиле екипе из дистрибуција из окружења, што је имало су ефекта у откривању и елиминисању свих уочених неправилности.

А екипе Одјељења за мјерење и контролу су поред редовних активности на отклањању недостатака по позиву потрошача, интензивирале рад на замјени бројила, посебно код потрошача из категорије „остала потрошња”.

У наставку разговора директор ове ЕД је истакао и проблем са којим су которски електродистрибутери суочени већ дуже вријеме, откад је крајем октобра прошле године због невремена урушен мост на Та-

бачини, чиме се ЕД Котор нашла у врло незавидној ситуацији јер је мост представљао једини прилаз моторним возилима у круг дистрибуције, тако да је лагеровање опреме и материјала у магацин ЕД Котор, као и паркирање возила практично онемогућено. Поред тога, мостом пролазе два 10 kV кабла који напајају већи дио конзума тако да им предстоји њихово измјештање.

Наш саговорник је, на крају, најавио и да постоји могућност да се ЕД Котор нађе на новој локацији, чиме би се много добило на ефикасности и оперативности у обављању основне дјелатности. О томе ће се, како је казао, ускоро разговарати са представницима которске општине.

Б.М.

ВЛАДА РЦГ ОДЛУЧИЛА

Преплата за радио и ТВ преко рачуна за струју

На истом листићу за наплату електричне енергије наћи се и претплата за радио и ТВ

Недоумице и спорења око тога ко је надлежан да врши претплату за коришћење радија и телевизије, односно убирање пазара за Јавни сервис Црне Горе (РТВ ЦГ), прекинула је Влада Црне Горе одлуком да овај посао, обавља Електропривреда. Умјесто Телекома који је то одбио, на два конкурса за сакупљача тог новца нико се није јавио.

Наиме, као што је речено, начин наплате радиодифузне претплате кроз модел два рачуна на истом листићу за наплату који се могу потпуно независно плаћати, договорен је на састанку представника ЕПЦГ и Агенције за радиодифузију (АРД) код потпредседника Владе Вујице Лазовића 23. јануара 2008. године.

Други рачун, који представља надокнаду за радиодифузну претплату је ослобођен ПДВ-а и као такав је посебно приказан уз рачун за електричну енергију.

С тим у вези, ЕПЦГ је средином јануара формирала радну групу са задатком да направи детаљне процедуре којима ће бити разрађени сви организациони, технички и економски елементи поменутих активности, како би се кренуло са наплатом радиодифузне наплате.

У том смислу, неопходно је, између осталог, омогућити плаћање радиодифузне претплате на свим мјестима гдје се може платити рачун за електричну енергију, што изискује нове процедуре које ће дефинисати начин плаћања и евидентирања.

Имајући у виду да грађани често посједују више бројила, договорено је

да стручне службе АРД и ЕПЦГ што прије повежу базе података, како би одредили ко су обвезници плаћања претплате, а то су, као што се зна, сва домаћинства и правна лица која имају техничке услове за прикључење радио и телевизијских пријемника.

С обзиром да ЕПЦГ од Агенције за радиодифузију није добила базу података о корисницима којима ће се фактурисати радиодифузна претплата, Електропривреда је 12. фебруара доставила своју базу података која обухвата приближно 313 хиљада потрошача.

Сада су, пак, на потезу стручне службе Агенције за радиодифузију (АРД), које треба да из базе података ЕПЦГ идентификују обвезнике плаћања радиодифузне претплате и њихов списак доставе Функционалној цјелини Снабдјевање која је задужена за реализацију наплате.

Прихватањем наплате радиодифузне претплате ЕПЦГ је, како се истиче у саопштењу ове компаније поводом тога, жељела да помогне у премошћавању ситуације у којој су се нашли Јавни сервис Црне Горе и остали емитери. У том смислу, Електропривреда је спремна да стави на располагање своју инфраструктуру на начин који не угрожава њен интерес. На основу прелиминарних пројекција, у ЕПЦГ ипак, како се наводи у поменутом саопштењу, не очекују проблеме у наплати електричне енергије због нове форме рачуна.

И.З.

ЕД БАР

Добра сарадња са локалном управом

■ Протоколом о сарадњи који је ФЦ Дистрибуција у новембру 2007. године потписала са Скупштином општине Бар, локална управа у нашем највећем лучком граду ће у реконструкцију и модернизацију електроенергетске мреже овдашње дистрибуције уложити 1 милион и 100 хиљада €

Средином октобра 2007. године на чело ЕД Бар дошао је дипломирани електроинжењер **Јагош Пуповић**, који до тада радио као оперативни диспечер у Националном диспечерском центру Подгорице и уједно био повјереник Синдикалне подружнице ФЦ Пренос.

Тим поводом посјетили смо 24. јануара барску дистрибуцију гдје смо са новим директором Пуповићем разговарали о актуелним проблемима овог дијела ФЦ Дистрибуција, али и о плановима

Јагош Пуповић

везаним за побољшање напонских прилика на подручју Општине Бар у наредном периоду.

По Пуповићевој оцјени, што је и његов први утисак који је стекао по ступању на ову одговорну дужност, стање електроенергетских објеката, посебно трафостаница 10/0,4 kV, као и високонапонске и нисконапонске мреже ЕД Бар је веома лоше. Поред тога што дуги низ година није било већег улагања у систем, нити обимније реконструкције мреже и објеката, прије свега због недостатка финансијских средстава у Електропривреди Црне Горе, треба имати у виду да прилив потрошача у Бару није пратио развој мреже, што је у знатној мјери допринијело оваквом стању.

- Сем тога, потребно је вријеме да се створи увид у тренутно стање и проблем препозна, како би се могло приступити његовом рјешавању. Са овим проблемима је упознато и руководство ФЦ Дистрибуција, које нам пружа подршку у њиховом рјешавању, па је у том смислу специјализована екипа из матичне функционе цјелине из Подгорице средином јануара снимала постојеће стање у ЕД Бар, каже Пуповић.

Када је ријеч о текућем и инвестиционом одржавању, ЕД Бар у овом тренутку пуно значи „финансијска инјекција“ коју треба да „убризга“, што је мало необичајено, локална управа. Наиме, ФЦ Дистрибуција је у новембру 2007. године са Скупштином општине Бар потписала протокол о сарадњи којим се локална власт у овом лучком граду обавезала да у реконструкцију и модернизацију електроенергетске мреже овдашње дистрибуције уложи око 1 милион и 100 хиљада €. Наведена средства ће бити враћена преко рачуна за јавну расвјету чија ће се потрошња мјесечно евидентирати и сабирати до поменутог износа. Ово је, како истиче Пуповић, практично бескалатни кредит који је дат ЕПЦГ, односно ЕД Бар, што је риједак позитиван примјер међусобне сарадње Електропривреде и локалне управе. У току је израда програма који ће резултирати објављивањем тендера за набавку опреме и

материјала, као и за извођење радова везаних за реализацију поменутог уговора.

Поред тога, са СО Бар је потписан споразум и о заједничком финансирању уградње нових 10 kV каблова (у дужини од око 3 км), која се изводи у склопу радова на изградњи треће траке магистрале кроз Сутоморе, чиме ће се обезбједити квалитетније напајање потрошача у овом туристичком градићу.

Исто тако, у току је санација кварова на елементима мреже која се, по Пуповиће-

вим ријечима, изводи сопственим средствима и снагама уз пуну подршку ФЦ Дистрибуција и координатора за приморске дистрибуције Гвоздена Филиповића.

С тим у вези треба поменути бројне хаварије не електроенергетској мрежи и објектима ове дистрибуције које је за собом оставио изузетно јак вјетар који је 24. јануара протутњао Баром, када је и страдало 80 стубова. Радници барске дистрибуције уз помоћ екипе

За новог техничког директора ЕД Бар 21. октобра прошле године именован је **Дамир Ђечевић**, дипломирани електроинжењер.

Рођен је 20. априла 1975. године у Беранама гдје је завршио основну и средњу електротехничку школу, а на Електротехничком факултету у Приштини дипломирао 2000. године.

У ЕПЦГ, односно ЕД Подгорица запослио се 2001. године, а у нашој највећој дистрибуцији радио је на пословима мјерења и контроле, са ког мјеста је и постављен за техничког директора барске дистрибуције.

Електроградње из Подгорице успјели су да у прва два дана након олује отклоне 40 одсто кварова, а 11. фебруара, како нас је обавјестио технички директор Дамир Ђечевић, који се у међувремену прикључио нашем разговору, сва јануарска оштећења већ су била санирана.

Што се тиче планова везаних за текуће и инвестиционо одржавање у наредном периоду, од приоритета треба поменути постављање нових каблова 10 kV, који ће послужити за растерећење постојећих трафостаница 35/10 kV, као и реконструкцију 10 киловолтних далековода.

У склопу наведених активности предвиђена је и замјена „четворке“ у ТС 35/10 kV „Сутоморе“ дупло јачим трансформатором од 8 мегаволт ампера, која ће се обавити прије овогодишње туристичке сезоне.

На основу уговора са СО Бар, почетком фебруара Електроградња из Подгорице започеће реконструкцију 3 км дугог ДВ 10 kV Зупци.

У плану је и реконструкција ДВ 35 kV од ТС 110/35 kV „Бјелиши“ до ТС 35/10 kV „Сутоморе“ коју ће подгоричка Електроградња извести у двије фазе, касније и до Буљарице, ради поузданијег напајања потрошача у Сутомору, Ђурманима и Чању. Овај посао ће се, због мањег оптерећења поменутог високонапонског ваздушног вода, обавити прије наредне туристичке сезоне.

Међутим, изградња нове ТС 35/10 kV „Поповићи“ у Бару, за коју је већ покренута иницијатива, мора сачекати израду детаљних урбанистичких планова у овом граду.

Захваљујући доброј сарадњи са матичном функционалном цјелином у Подгорици несметано се одвија набавка, односно требовање и уградња потребне опреме и материјала.

Због велике изградње у Бару долази до честих оштећења електроенергетских објеката, посебно каблова, као што је и најновији примјер оштећења високонапонског кабла у Сутомору.

С тим у вези, све је израженији и проблем издавања електроенергетске сагласности. Због изузетно малог броја израђених детаљних урбанистичких планова нови потрошачи не могу у Скупштини општине Бар да добију рјешење о локацији, грађевинску дозволу и друга потребна документа. Након евидентирања већег броја израђених објеката, проблем је предочен локалној управи, од које се чека повратна информација како би се убрзаном процедуром евидентирали сви нови потрошачи и завршио поступак њиховог прикључења на електричну мрежу.

Што се тиче акције чији циљ је смањење губитака електричне енергије која је и овдје стални задатак, заједничка екипа састављена од радника електродистрибуција Улцињ, Бар, Будва, Цетиње и Подгорица коју је формирала ФЦ Дистрибуција током октобра и новембра 2007. године вршила је контролу потрошача ЕД Бар. Том приликом регистроване су бројне неправилности на мјерним мјестима потрошача (20 одсто од укупног броја контролираних потрошача) као што су механичка оштећења дистрибутивне и савезне пломбе, као и бројила, а пронађен је и већи број потрошача који су неовлашћено трошили струју или се самовољно прикључивали на мрежу. По мишљењу наших саговорника, због добрих резултата ову праксу заједничке контроле требало би наставити.

У том смислу ЕД Бар је формирала посебну – интервентну групу за мјерење и контролу која на цијелом подручју барске општине врши логичку и оперативну контролу потрошача.

Поред губитака изазваних лошим стањем мреже, треба истаћи и губитке узроковане неовлашћеном потрошњом или крађом струје.

Због недостатка радника у оперативи, прије свега електромонтера, средином јануара ове године у радни однос на одређено вријеме од девет мјесеци примљено је десет електричара, чиме је попуњен број запослених у актуелној систематизацији радних мјеста ЕД Бар.

И.З.

ЕД ХЕРЦЕГ НОВИ

Реконструкција и повећање снаге главног напојног постројења у граду

■ Да би могли што боље пратити „грађевински бум“ у свом конзуму и нарасле потребе све већег броја нваеститора, у овој дистрибуцији, у складу са могућностима, предузимају одређене инвестиционе захвате чији је циљ повећање снаге и капацитета електроенергетске мреже и објеката, које већином финансирају страни инвеститори

Текуће и инвестиционо одржавање мрежа и објеката ЕД Херцег Нови на почетку ове године је боље него претходних година из простог разлога што ова дистрибуција располаже са више материјала (посебно стубова) неопходног за наведене потребе. Међутим, изузетно велики проблем представља лош квалитет стубова, чији је вијек трајања веома кратак, што се најбоље осјети приликом мало јаче буре која за собом остави велики број поломљених стубова.

Милорад Самарџић

У последњем невремену које је 23. јануара захватило Црногорско приморје, па тако и херцеговску ривијеру, јака бура је сломила 24 стуба од 12 метара на високонапонским водовима и 40 на нисконапонској мрежи. Том приликом, како нас је 24. јануара, приликом наше посјете, обавијестио директор **Милорад Самарџић**, након пада два ДВ стуба који су се и запалили мјештани многих села у залеђу Херцег Новог остали су без електричне енергије, а због оштећења жице на дрвеном стубу преко пута хотела „Парк“ потрошачи у Бијелој и Каменарима такође нијесу имали струје. Најтеже је ипак било на подручју Луштице које је услед па-

- Повремене несташнице материјала (као што су осигурачи, стопице, каблови и друго) у хитним случајевима рјешавамо набавком најнеопходнијих количина по „шопинг методи“, каже Самарџић, који нас је информисао и о стању изузетно старог и израбованог возног парка. Чак пет теренских возила је старије од двије деценије, аутодизалица 22 године, као и возило са корпом које се користи за рад на висини. Ситуацију отежава и чињеница да у овој дистрибуцији није запослен ниједан возач професионалаца, нити има аутомеханичара и шефа возног парка.

Доста посла у граду, а градиће се и на Луштици

Када је ријеч о инвестиционој активности, најважнији посао тренутно је реконструкција ТС 35/10 кV „Херцег Нови“, где се мијења комплетна опрема на 10 и 35 кV страни, а умјесто „осмице“ уграђује се нови трансформатор од 12,5 МВА. Инвестицију од 800 хиљада € финансира београдски „Енергопројект“ који гради апартманско насеље на Савини, док је произвођач опреме „Шнајдер“ из Француске.

Следећи важан посао је и градња два кабловска 35 кV вода од ТС 110/35 кV „Под“ према херцеговској ривијери. Један 8 километара дуги кабловски вод се, уз помоћ кредитног аранжмана са Владом Републике Француске, гради од преносне трансформационе станице на Подима до будуће ТС 35/10 кV „Баошићи“, а други, чија ће дужина бити 6 километара, од постројења „Под“ до ТС 35/10 кV „Кумбор“. Алуминијумски каблови са пресеком од 33 мм² полажу се на дубину од 1,4 метра, што најбоље говори о озбиљности посла који је у току. Оба кабловска вода су већ положена у дужини од 2,2 километра, односно од ТС 110/35 кV „Под“ до Мељи-

на, како би се на вријеме могло приступити асфалтирању дионице новог пута Херцег Нови – Петијевићи, у чијем су трупцу већ положени. Градњу поменутих водова и реконструкцију ТС 35/10 кV (2x4 МВА) „Кумбор“ (у коју ће бити уграђена најмодернија опрема, а чија ће се снага након реконструкције повећати на 2x12,5 МВА) финансира руска компанија „Rusinvest Group“. Вриједност комплетне инвестиције је 6 милиона €.

У току су активности везане за уземљење неутралне тачке у ТС 110/35 кV „Под“, као и у постројењима 35/10 кV „Херцег Нови“ и „Игало“, које такође финансирају страни инвеститори. Сличне активности се очекују и у другим дјеловима херцеговске општине.

Треба рећи да су издати услови за израду техничке документације већим инвеститорима који граде на Луштици, гдје су, иначе, планиране обимније инвестиције које ће захтијевати већу снагу и енергију. Ти услови предвиђају полагање подводног 110 кV кабла, у дужини од једног километра, од Кумбора до Луштице, затим градњу ДВ 110 кV Пржно – Клинци и ТС 35/10 кV „Клинци“, а ови 110 кV водови ће у првој фази радити на 35 кV напону.

Велике потребе за снагом и енергијом

С тим у вези нужно је поменути велике инвестиционе активности у најатрактивнијем дијелу Црногорског приморја које се тренутно карактеришу прометом некретнина, изградом и усаглашавањем пројектне и планске документације, након чега ће почети интензивне грађевинске активности. За 40 атрактивних локација у Херцег Новом које су купљене већ се прибавља неопходна документација како би на њима легално отпочела градња. Сви садашњи и потенцијални инвеститори исказују потребу за великом снагом и енергијом. Ти захтјеви у кумулативном износу далеко превазилазе тренутне могућности ЕЕС Црне Горе и објеката који су планирани да се граде у наредних 5 до 10 година.

- Пошто се, по мом мишљењу, на нивоу Републике не води довољно рачуна о томе шта се дешава на Приморју, доћићемо у ситуацију да нас догађаји претекну и да ћемо имати новаца који су инвеститори спремни да уложе, али им нећемо знати казати гдје и како, каже Самарџић.

Да би се избјегла таква ситуација, он предлаже да се на нивоу ЕПЦГ формира служба састављена од неколико дипломираних електро инжењера, правника и економиста, која би у наредних десетак година била максимално упослена и искоришћена.

Нова опрема у ТС „Град“

да два ДВ стуба у Бргулима остало без напајања. Екипе херцеговске дистрибуције су, отклањајући кварове у етапама, успјеле да санирају стање на мрежи и успоставе редовно напајање свих потрошача.

Она би практично замијенила Сектор за развој и инжењеринг који је „угашен“ у периоду који је остао за нама а карактерисао га је недостатак средстава и обимнијих инвестиционих активности. У ЕД Херцег Нови се за сада квалитетно прате инвестиционе активности, а у издавање посебних услова за израду техничке документације укључују

ГУБИЦИ НА НИВОУ ПЛАНА

У акцији на смањењу губитака електричне енергије током прошле године постигнути су запажени резултати. Умјесто 24,9 одсто, колико су износили у 2006. години, укупни губици у ЕД Херцег Нови на крају 2007, са 18,68 одсто,

Борис Цветковић

били су мањи за 6,1 одсто, чиме су и испунили план за претходну годину.

Највише утицаја на овај резултат, како нам је рекао **Борис Цветковић**, шеф Одјелјења за мјерење и контролу, поред појачане контроле приликом пуштања нових потрошача (захваљујући којој је откривено 2,3 милиона kWh неовлашћене потрошње), имала је и уградња скоро 1000 нових бројила. Озбиљан проблем још увијек представља знатна количина старих бројила које Електропривреда већ дуже вријеме није мијењала. Стога је у прошлој години 5 одсто потрошача ове ЕД добило нова бројила, што је ипак велика количина. Уградњом нових бројила, која није била насумична, већ су баш ови потрошачи били сумњиви због мале потрошње, постигнут је велики ефекат, док се преко 80 одсто бројила херцегновских потрошача читава уз помоћ псиона који омогућавају квалитетнију контролу читавања.

се представници Електропреноса и Дирекције ФЦ Дистрибуција.

На крају, ријеч – двије и о кадровској проблематици. Наиме, број стално запослених (64) у ЕД Херцег Нови је практично на нивоу 1984. године. Када се упореде параметри тадашње и садашње мреже као и број потрошача, може се са сигурношћу рећи да је број запослених недовољан, што се недовољно одражава на квалитет рада и резултате пословања. Посебно забрињава старосна структура, јер практично нема електричара млађих од 30 година, који су и најпотребнији посебно када се ради о одржавању ваздушних водова (рад на висини и слично). Мада је структура запослених са високом школском спремом задовољавајућа, довољан је број и ВКВ монтера, на пријему млађих радника, њихове обуке и укључивања у посао треба ипак више урадити, казао је наш Самарцић додајући да рад ове ЕД и ЕПЦГ у цјелини почива на ентузијазму све мањег броја електричара и инжењера.

И.З.

ЕД ПЉЕВЉА

Поузданији напон На сеоском подручју

■ Снабдијевање пљеваљских потрошача струјом одвија се без проблема захваљујући добро урађеним припремама за зиму у ЕД Пљевља, довољним количинама материјала и опреме, што је изузетан је успјех свих електромонтера, који осим на одржавању веома развучене електродистрибутивне мреже интензивно раде и на смањењу губитака ел. енергије

У ЕД Пљевља су током прошле јесен успјешно реализовани бројни послови на плану текућег и инвестиционог одржавања.

Реконструкција и градња нових објеката

Поред замјене значајног броја дотрајалих дрвених стубова на сеоском подручју, ради побољшања стабилности система овог дијелу конзума, урађена је дјелимична реконструкција ДВ 35 кV Пљевља-Косаница-Ђурђевића Тара (изграђен 1961.) и то на траси Оцак-Косаница, на којем су санирана критична мјеста и уграђено 36 жељезних стубова (носних и угаоно затезних). Инвестиција је коштала 225 хиљада еура, а радове су обавили радници подгоричке Електроградње, која је већ неколико година ангажована на овом подручју, а са којом је успостављена веома добра сарадња. Међутим, како нам је рекао директор **Бранко Томић**, имали су огромне проблеме у раду најстарије пљеваљске ТС 35/10 кV „Волођа”, због извођења радова на измјештану ријеке Њехотине за потребе Рудника угља. Наиме, приликом извођења тих радова долазило је до кидања електро каблова, што је проузроковало честе прекиде у снабдијевању струјом. Због свега тога, а у циљу трајног рјешавања насталих проблема, били смо принуђени да у зони радова измјестимо четири 10 киловолтна кабла (дужине око 500 метара), у чему су нам велику помоћ пружили стручњаци из Ф.Ц. Дистрибуција, тако да је комплетан посао успјешно завршен у року од неколико дана, нагласио је директор Томић.

Иако је снабдијевање ел. енергије за сада релативно уредно, то не значи да је стање електродистрибутивних објеката и мрежа баш идеално. По оцијени Томића, знатан дио објеката и НН мрежа у пљеваљском конзуму, изграђен прије 40 година, дотрајао је и амортизован до те мјере да не испуњавају ни минимум техничких захтјева, што додатно отежава одржавање система, али се манифестује и повећањем губитака ел. енергије. Све то указује на неопходност ревитализације, за шта треба издвојити значајна финансијска средства. У овој години, поред реконструкције ТС 35/10 кV Волођа и далековода Шумане-Оцак-Косаница, планирана је и изградња прикључног ДВ 35 кV на ТС Оцак, чија је вриједност око 2 милиона еура.

Губици у мрежи на нивоу Ф.Ц.

Поред одржавајући се договорене динамике у реализацији Стратегије на смањењу губитака

Бранко Томић

ка ел. енергије, у ЕД Пљевља доследно се спроводи акција „Сви трошимо, а ко плаћа?”, каже директор Томић.

У оквиру реализације ове акције у Пљевљима је током прошле године контролисано 2200 домаћинстава и 325 корисника остале потрошње, што је близу 30 одсто од укупног броја активних потрошача у тој општини. Откривено је 27 случајева неовлашћене потрошње, за које су поднесене кривичне пријаве, док су код скоро 300 потрошача замјењена неисправна и оштећена

бројила о трошку Дистрибуције. Ускоро ће бити уграђено још 70 трофазних, 200 монофазних бројила и стотињак уклопних сатова код потрошача у које се сумња да могу манипулисати својим мјерним мјестима. Иначе, у контроли потрошача ове дистрибуције, која је свакодневна, учествују четири малобројне екипе, што је недовољно, с обзиром да је оваква акција неопходна како би се смањили губици и мјерна мјеста довела у исправно стање. Иако су, у прошлој години, губици ел. енергије у пљеваљској дистрибуцији износили 22,66 одсто, што је на нивоу просјека матичне функционалне цјелине, овом акцијом се, међутим, није осјетио неки значајан напредак по том питању из више разлога, каже Томић, наводећи само, по њему, најзначајнију чињеницу да су у ЕД Пљевља увијек коректно и одговорно приказивани губици ел. енергије, односно да их нијесу кориговали оловком.

Поред наведених активности радници ове ЕД извршавају и налоге Снабдијевања на искључењу потрошача због неплаћених дугова за утрошену струју, што у знатној мјери оптерећује њихово радно вријеме. Иако су двије екипе свакодневно ангажоване, то за овај посао није довољно, с обзиром да недељно добију 150 налога за искључења, напомиње директор. Иначе, у ЕД Пљевља са 75 запослених, која својом дјелатношћу покрива огромно подручје од преко хиљаду квадратних километара, велики проблем је недовољан број извршилаца, првенствено у Служби одржавања, на шта је указивано годинама. У Одјелјењу за контролу и мјерења, у којем нема ни инжењера, чије радно мјесто још није попуњено, иако је систематизацијом предвиђено, фали још најмање 10 квалификованих радника, јер, са тренутно 6 извршилаца, просто је немогуће реализовати све ове послове у одређеном року.

- Па све крила да имају, не могу стићи у року од пет дана, да обиђу и читају потрошњу код 6700 потрошача на веома развученом сеоском подручју пљеваљског конзума, истакао је Томић.

Б.С.

ЕД УЛЦИЊ

Губици испод планираних

■ Перманентном контролом потрошача у 2007. години екипе улцињске дистрибуције су откриле 700 хиљада киловат часова на недозвољен начин потрошене електричне енергије, од чега је 60 одсто наплаћено

Само годину и три мјесеца од почетка свеобухватне акције „Сви трошимо, а ко плаћа?“ коју је покренуо Одбор директора ЕПЦГ укупни губици електричне енергије у мрежи ЕД Улцињ смањени су за 6,68 процената: умјесто 26,38 одсто, колико су били у 2006. години, на крају 2007. износили су 19,48 одсто. Овдје треба додати да су укупни губици у прошлој години били мањи за 1,79 процената од планираних 17,69 одсто. Ово је посебно утицало на смањење комерцијалних губитака које, у првом реду, узрокују сви видови крађе електричне енергије, непланска читавања, „дивље“ прикључење потрошача и сличне недозвољене радње.

Љоро Хрекић

одсто неупоредиво више, не може бити значајан регулатор комерцијалних губитака, као што је то случај са дистрибуцијом која имају далеко већи проценат потрошње на 10 и 35 kV напону. Међутим, како наглашава директор Љоро Хрекић, са којим смо разговарали 23. јануара приликом наше посјете, ова чињеница ипак није узета у обзир приликом планирања мјесечних губитака ЕД Улцињ.

Захваљујући перманентној контроли потрошача у прошлој години је откривено 700 хиљада неовлашћено потрошених киловат часова електричне струје, од чега је 60 одсто већ наплаћено, због чега је поднесено и 27 кривичних пријава.

Током 2007. године, у склопу спровођења акције на смањењу губитака, замијењено је преко 511 бројила и 25 уклопних часовника, а извршено је и штеловање уклопних часовника на нове тарифе које је прописала Регулаторна агенција за енергетику.

Поред комерцијалних треба поменути и техничке губитке електричне енергије, на које, у знатној мјери, утиче дотрајалост мреже и опреме, али и осталих сегмената електродистрибутивног система.

- Велику помоћ, како материјалну, тако и улогици, урјешавању бројних проблема током прошлогodiшње туристичке сезоне пружио нам је менаџмент ФЦ Дистрибуција на челу са директором Мирославом Вукчевићем и његовим помоћником Гвозденом Филиповићем, који је задужен за приморске

електродистрибуције. Господин Филиповић је увијек био са нама не само приликом набавке материјала, него и када је требало изнаћи техничка рјешења за ста-

вљање у функцију наших електроенергетских објеката, подвлачи Хрекић.

Неопходно је повећање капацитета

Поријечима техничког директора Цивата Зуберовића, због максималног оптерећења трафостанице 35/10 kV „Град“ током прошле туристичке сезоне, које је у потпуности испунило капацитете овог постројења од 2 x 8 MVA, требало би у граду што прије изградити нову ТС 35/10 kV са двије „осмице“ и прикључним 35 kV далеководом.

Циват Зуберовић

Полагањем 1600 метара дугог кабловског вода у августу 2007. године „премошћено“ је оптерећење десетокиловолтног извода „Фемићи“ у Штоју.

Стога је веома битно напоменути да је Служба за одржавање ФЦ Дистрибуција из Подгорице, заједно са екипом ЕД Улцињ, санирала и пуштала у погон ТС 35/10 kV (2 x 4 MVA) „Велика плажа 2“, без чијег функционисања не би било могуће на најатрактивнијем дијелу Улцињске ривијере обезбиједити напајање електричном енергијом у току туристичке сезоне.

Пошто су санирана сва „уска грла“ на градској мрежи уочена у току туристичке сезоне 2006. године, у прошлогodiшњој туристичкој сезони није било израженијег оптерећења у граду, а с тим у вези важно је истаћи и уградњу нове ТС 10/0,4 kV од 1000 kVA на подручју Мале плаже.

- Сама чињеница да је опрема за трафостанице 10/0,4 kV, далеководе 10 kV и нисконапонске мреже већином стара и „ислужена“, довољно говори колико је тешко њено одржавање. С обзиром да се ради о расклопној опреми набављеној у ТSN Марибор и сарајевском Енергоинвесту, то значи да приликом санације кварова или редовних ремоната уопште не можемо доћи до резервних дјелова или нове опреме која би замијенила дотрајалу, каже Зуберовић.

И у прошлој години није се ништа урадило на активирању Центра за даљинско управљање ЕД Улцињ, који стога и даље ради минималним капацитетом, са великим прекидима и, самим тим, без потребне поузданости.

И.З.

Без 35 киловолтних потрошача

С тим у вези треба рећи да веома мали број потрошача на високом, прије свега десетокиловолтном напону (у нашем најјужнијем граду нема потрошње на 35 kV), који су у децембру прошле године

КАКО ПРОТИВ НЕЛЕГАЛНЕ ГРАДЊЕ

Улцињу који је као једна од највећих туристичких дестинација у Црној Гори све привлачнији за инвеститоре, проблем бесправне градње све више узима маха, што овдашњој електродистрибуцији итекако отежава рад.

Говорећи о овом све акутнијем проблему директор Љоро Хрекић нам је казао да, и поред тога што у улцињској општини не постоји покривеност простора детаљним урбанистичким плановима, у локалној управи не постоји добра воља да се ово питање коректно дуготрајно ријеша.

По његовом мишљењу, сви чланови оштинског координационог тијела, у чијем су раду представници ЕД Улцињ редовно учествовали, морају да се мобилишу и да сваки од њих из своје бранше допринесе његовом рјешавању.

Ипак, захваљујући договору који је 28. априла 2007. године постигнут код улцињског градоначелника, ниједан захтјев за издавање електроенергетске сагласности гдје није предвиђена градња према ДУП-у више се не узима у обзир.

представљали само 2,2 процента укупне потрошње електричне енергије у улцињској општини, што је у односу на нисконапонске потрошаче којих је било чак 97,8

РЕЗУЛТАТИ ОСТВАРЕНИ У 2007. ГОДИНИ

Најбоља наплата на Приморју

По резултатима оствареним у наплати потраживања за утрошену електричну енергију најбоље су организационе јединице Снабдијевања: Улцињ, Херцег Нови и Котор

Најбоље резултате у наплати електричне енергије у 2007. години од свих 16 организационих јединица ФЦ Снабдијевање, како су нас информисали **Сретен Гојковић**, директор, и **Милош Биговић**, шеф Сектора за наплату у овој функционалној цјелини, остварило је Снабдијевање Улцињ. Да приморска Снабдијевања, када је у питању наплата струје, „коло воде“, доказ су организационе јединице Херцег Нови и Котор, које су по укупним прошлогодњим резултатима заузеле друго и треће мјесто у матичној функционалној цјелини.

Илмија Дервиши

Предраг Јовановић

Драгана Огњеновић

пет реализација, у овој организационој јединици ће се у наредном периоду уложити напори да се, уз стриктну примјену процедура ЕПЦГ о искључењу са електричне мреже и протоколима о наплати дуга, број мјесечних ненаплаћених реализација сведе на двије или три.

Улцињ на првом мјесту

По ријечима **Илмије Дервишија**, руководиоца Снабдијевања Улцињ, укупан степен наплате у прошлој години износио је 80 одсто, а веома амбициозан план наплате у 2007. од 98 одсто пребачен је чак за 7,05 процената или за 357 хиљада €, што представља скоро једну мјесечну реализацију ове организационе јединице. Једино је у фебруару и децембру прошле године дошло до подбачаја плана, а у осталих десет мјесеци план је редовно премашиван захваљујући, како каже Дервиши, напорима и залагањима запослених у Снабдијевању Улцињ, због чега су и награђени сходно Правилнику о награђивању Електропривреде Црне Горе.

Иначе, укупан дуг улцињских потрошача електричне енергије на крају прошле године износио је 2 милиона и 810 хиљада €, од чега на домаћинства отпада 1 милион и 230 хиљада €, а на осталу потрошњу, рачунајући и фактуру за децембар, 1 милион и 580 хиљада €.

Од 3594 издата налога за искључење са мреже дужника у категорији домаћинства у 2007. години реализовано је 759, а од 1581 налога код остале потрошње само 390.

Овако мали број реализованих налога за искључење условио је и мали број склопљених протокола о наплати дуга у прошлој години (349), због чега се, како истиче Дервиши, велики број дужника и не јавља Снабдијевању Улцињ ради измирења дуга или склапања протокола, из простог разлога што нијесу искључени. С обзиром да су улцињски потрошачи на крају 2007. дуговали

Највећи потрошачи најбоље платише

Захваљујући чињеници да су са највећим потрошачима, а уједно и дужницима склопили уговоре о наплати дуга који су махом испоштвовани, што је урађено у сарадњи са Сектором за наплату ФЦ Снабдијевање у Никшићу, херцеговско Снабдијевање је у прошлој години успјело да у знатној мјери смањи не само њихова, него и укупна дуговања, али и да повећа наплату електричне енергије.

Како нам је казао **Предраг Јовановић**, руководилац Снабдијевања Херцег Нови, на тако добар резултат у 2007. години који их је довео на друго мјесто у матичној функционалној цјелини пресудно је утицала наплата код највећих потрошача (Институт „Симо Милошевић“ Игало, Јадранско бродоградилштво Бијела, ХТП „Бока“, „Пантомаркет“, „Мјешовито“) који су веома дисциплиновано испуњавали своје обавезе и знатно смањили властити дуг (Институт „Симо Милошевић“ Игало је, рецимо, своја дуговања свео на свега двије до три реализације).

О ефикасности оваквог начина наплате најбоље говори податак да се у 2007. годину ушло са дугом од 3 милиона и 160 хиљада €, а укупна дуговања херцеговских потрошача за утрошену електричну енергију на крају прошле године износила су 1 милион и 920 хиљада €, што је, свакако, изванредан резултат.

Добри резултати су постигнути и у наплати код домаћинстава и остале потрошње.

Укупан дуг херцеговских домаћинстава

у 2007. години у односу на 2006. смањен је за 300 хиљада € (са 1,9 милиона на 1,6 милиона €), што значи да је степен наплате код

ове категорије потрошача на крају прошле године износио 77,8 одсто. Без пренесеног дуга проценат наплате у 2007. био је знатно већи: 110 одсто (фактурисано је 5 милиона и 205 хиљада, а наплаћено 5 милиона и 770 хиљада €). Иако у овој организационој јединици примјењују све мјере када је у питању наплата потраживања, најефикаснија је ипак она најнепопуларнија – искључење.

Код остале потрошње укупан степен наплате у прошлој години без пренесеног дуга у Снабдијевању Херцег Нови износио је 115 одсто, а са пренесеним дугом 82,67 одсто (у 2007. фактурисано је 7 милиона и 916 хиљада, а наплаћено 9 милиона и 163 хиљаде €).

Што се тиче односа са мјесним електродистрибуцијама, сарадња Снабдијевања и Дистрибуције у Улцињу је на завидном нивоу, али су у Снабдијевању незадовољни неефикасношћу екипа за искључење дужника. То ипак није разлог, како истиче Илмија Дервиши, да за овај посао Снабдијевање тражи помоћ осталих дјелова ЕПЦГ, посебно Електроградње.

И сарадња херцеговског Снабдијевања и овдашње Дистрибуције је коректна, али ипак има, како каже Предраг Јовановић, неких недоречених случајева, нарочито приликом искључења дужника са мреже, о којима ће током ове године морати да се разговара.

Наплата у Котору константно добра

Према ријечима **Драгана Огњеновића**, шефа Снабдијевања Котор, наплата рачуна за утрошену ел. енергију у которској општини у прошлој години била је константно добра, о чему најбоље говори податак да је Снабдијевање Котор као организациона јединица ФЦ Снабдијевање, са седам запослених, остварило већи степен наплате потраживања од планираног за тај период.

Овако добар резултат постигнут је захваљујући ангажовању запослених у овој цјелини који, у складу са описом послова и задатака, сервисирају све категорије потрошача ел. енергије на овом подручју и, поред обимног посла наплате потраживања у которском конзуму, још доживљавају и непријатности и стресне ситуације због недоличног понашања појединих потрошача.

Поред наведеног, ова организациона јединица посебну пажњу посвећује искључењима несавјесних потрошача, јер, како каже Огњеновић, од ефикасности на том плану у великој мјери зависи и проценат наплате потраживања.

Тако је током 2007. године дато 4057 налога за искључење дужника, од чега је реализовано 249, или 6,14 одсто. Овај податак, каже Огњеновић, илуструје важност искључења и њихов утицај на укупан проценат наплате рачуна.

- Склопљено је 227 протокола о динамички испуњења обавеза по основу утрошене ел. енергије, и то на износ од 401.029,18 еура, мада неки потрошачи не поштују динамику која је уговорена, што ствара додатне потешкоће у остварењу зацртаних циљева, каже Огњеновић додајући да су утужења дужника имала ефекта јер је око 40 одсто утужених потрошача платило износ за који су тужени.

Иначе, у категорији „домаћинства“ утужено је 1560 потрошача на износ од 625 хиљада еура, а у категорији велепотрошача 101 дужник на износ од 316 хиљада еура. Огњеновић каже да им је код утужења велепотрошача потешкоће причињавала непотпуна база података ових корисника и додаје да је чињеница да велики број потрошача у свим категоријама потрошње не измирује своје обавезе у законском року, веома забрињавајућа.

Укупан дуг потрошача на дан 8. фебруар износио је 2.383.793,51 еура у категорији домаћинства и 2.199.544,73 еура у категорији велепотрошача, што је око пет и по просјечних мјесечних реализација, наводи Огњеновић и додаје да су највећи дужници Водовод Котор (184.314,76 еура), Југооцеанија (80.816,01 еура), Историјски архив (80.254,98 еура), Дирекција уређења Котора (53.959,83 еура) и Бокелка у стечају (50.750,45 еура).

У протеклом периоду, према ријечима Огњеновића, постигнута је дневна ажурност у раду, па и у пословима на којима се тијесно сарђује са ЕД Котор.

- Тренутно је у току годишњи попис који је веома важна активност јер ће приказати прецизну пословну слику ове организационе јединице и указати на проблеме које треба превазилазити, каже Огњеновић.

Он је затим истакао да је, да би се остварио планирани проценат наплате у 2008. години, поред дугорочног пројекта уградње даљинског читавања као најбољег рјешења, неопходно да се набаве и уређаји за читавање - псиони, јер би се тиме избјегле грешке у читавању, скратило вријеме уноса података а фактуре давале два дана раније пошти на даљу дистрибуцију.

- Такође је неопходно да Влада Црне Горе кроз субвенције помогне потрошачима који су социјални случајеви да плате утрошене kWh, рекао је Огњеновић закључујући да су предан рад унутар ове организационе јединице и добра сарадња са матичном функционалном цјелином гаранција остварења зацртаних планова.

**Б.М.
И.З.**

СНАБДИЈЕВАЊЕ НИКШИЋ

На нивоу прошло- годишњег плана

■ Дobar резултат у наплати потраживања у 2007. години од 91,87 одсто настављен и у јануару ове године

■ Стално повећање степена наплате и броја склопљених протокола, а смањење броја рекламација и приговора потрошача на рачуне за струју

Без обзира на не баш ружичасто стање у никшићкој и плужинској општини за које је задужено Снабдијевање Никшић, пословна 2007. година у овој организационој јединици успјешно је завршена.

Према подацима које нам је 27. фебруара предочила **Лела Бечановић**, шеф Снабдијевања Никшић, од 19 милиона и 340 хиљада €, колико је износила укупна фактура у 2007. години, наплаћено је 16.536.742 €.

Ионако добар прошлогодишњи резултат у другој по величини организационој јединици у ФЦ Снабдијевање, када је остварен укупан степен наплате од 91,87 одсто, увећаће се за још два процента након ванбилансног поравнања са Владом Црне Горе.

По ријечима наше саговорнице, у никшићком Снабдијевању веома се много радило на повећању наплате, што се најбоље види по броју налога за искључење у обје категорије потрошача (домаћинства и остала потрошња).

У 2007. години у категорији домаћинства издат је 18121 налог за искључење неплатиша, као и 161 налог из Пилот пројекта, баш због могућности даљинског читавања и искључења потрошача обухваћених наведеним пројектом.

Што се тиче остале потрошње, реализација 2357 налога за искључење са мреже због неплаћеног дуга (заједно са 23 налога из Пилот пројекта) била је веома мала, свега 2,33 одсто.

Исто тако, и ефекат од искључења домаћинства је незнатан, само 3,17 одсто, што значи да није искључено 17546 дужника и 102 потрошача из Пилот пројекта.

- Примјењујући процедуру о искључењу дужника и Правилник о снабдијевању електричном енергијом, Снабдијевање Никшић покушава да реализује планирани степен наплате који је је, по нама, изузетно висок. Због тога смо током читаве прошле године, поред издавања налога екипама овдашње ЕД за неселективно искључење потрошача, велику пажњу

Лела Бечановић

посветили склапању протокола о измирењу дуга у више мјесечних рата, као и покретању судских поступака за принудну наплату заосталих потраживања. Пошто ове активности нијесу прекидане, степен наплате и број склопљених протокола се повећавао, а број рекламација и приговора потрошача на рачуне за утрошену електричну енергију се смањивао, каже госпођа Бечановић.

Од проблема са којима се у Снабдијевању Никшић приликом наплате потраживања свакодневно суочавају, наша саговорница у првом реду наводи некорректан однос дужника према екипама за искључење (које, мада није у надлежности Снабдијевања, и те како утиче на ефикасност наплате), а, са

ком наплате потраживања свакодневно суочавају, наша саговорница у првом реду наводи некорректан однос дужника према екипама за искључење (које, мада није у надлежности Снабдијевања, и те како утиче на ефикасност наплате), а, са

Снабдијевање у згради Електродистрибуције Никшић

тим у директној вези, и спорост судских органа у процесирању предлога за принудну наплату, као и неприступачност терена гдје повремено бораве тарифни купци, то јест викендаши.

Упркос свим овим проблемима укупан степен наплате фактура у јануару 2008. године од 62,7 одсто био је већи у односу на исти мјесец прошле године када је износио 55,20 одсто. Заједно са степеном наплате почетком ове године повећао се и број склопљених протокола и предлога о извршењу.

- Међутим, како цијене електричне енергије расту, проблеми око наплате фактура се компликују из разлога што рачун за струју представља значајну ставку у буџету свих категорија потрошње, закључила је госпођа Бечановић.

И.З.

СНАБДИЈЕВАЊЕ ПОДГОРИЦА

Наплата по плану

■ У посљедњем кварталу прошле године просјечан степен наплате потраживања износио 95 одсто

О резултатима наплате у 2007. години и активностима које се у овој организационој јединици одвијају на том плану, те о условима рада и опремљености, средином фебруара, разговарали смо са новим шефом Снабдијевања Подгорица **Миливојем Чабаркапом**, дипломираним економистом, који у ЕПЦГ ради већ 22 године, од 1986, када се као референт за економско финансијске послове запослио у ТЕ Пљевља, одакле прелази у ЕД Колашин на мјесто шефа Одјељења ек. финансијских послова, а 2005. године у Ф.Ц. Снабдијевање гдје је до именовања за шефа ове организационе јединице у октобру прошле године радио као контролор наплате.

Снабдијевање Подгорица, као највећа организациона јединица Ф.Ц. Снабдијевање, која по готово свим параметрима (број потрошача, реализација наплате и сл.) у укупном дистрибутивном конзуму Црне Горе учествује 35 до 40 одсто, на својој евиденцији има скоро трећину потрошача ел. енергије у на-

Миливоје Чабаркапа

дине износио је 22.265.143 еура, без децембарске фактуре од 3.601.358 еура, а укупна дуговања остале потрошње била су 13.410.386 еура, док је децембарска фактура ових потрошача износила 4.597.999 еура.

У посљедња четири мјесеца, иначе, број потрошача у категорији домаћинства повећао се за 1.212, а у категорији остала потрошња за 758 потрошача, наводи Чабаркапа додајући да је и реализација у децембру

прошле, у односу на исти мјесец 2006. године већа за 3 милиона еура, а због уноса у редовну базу података потрошача који су раније били евидентирани у такозвану нелегалну базу, салдо је увећан за 1,5 милиона еура.

Наплата углавном вирманска

Просјечни степен наплате потраживања у посљедња три мјесеца прошле године износио је 95 одсто, од чега је вирманска наплата 96 одсто, а свега 4 процента су компензације, док ванбилансна поравна-

ња нијесу спроведена, каже Чабаркапа.

Он је затим навео да је укупни дуг 12.646 утужених домаћинстава 7.826.128 еура, док 871 потрошач из категорије остала потрошња дугује 2.880.370 еура, али је због неефикасности судова наплата ових потраживања неизвјесна.

С тим у вези, чак 90 одсто дужника не дозвољава реализацију налога за искључење,

док један број раније евидентираних потрошача нема потребне податке за предузимање мјера утужења.

- Велике фактуре код нових потрошача по основу утрошених киловата у ранијем периоду, као и обрачун потрошача који нијесу очитани дужи период, смањују степен наплате, јер их није могуће наплатити у краћем року, а евидентна је и немогућност наплате потраживања од такозваних неактивних, односно непостојећих потрошача, каже Чабаркапа, објашњавајући да нетачну

слику степена наплате дају и потраживања од нелегалних потрошача (јер је дио укупног задужења наплаћен раније), али и претплате код појединих потрошача, остварене у претходном периоду путем компензација или ванбилансним поравнањем.

Ради боље међусобне сарадње и повјерења, својим потрошачима су, како је казао, омогућили да рекламације дају и на наплатним пунктовима у Даниловграду, Спужу, Голубовцима и Тузима, да би се оне свакодневно достављале приликом скупљања пазара и анализирали заједно са осталим рекламацијама, те даље процесуирале.

Када је ријеч о активностима на повећању квалитета и ефикасности у извршавању свакодневног посла, Чабаркапа је истакао да је у току чишћење базе података од свих неправилности, везано за обрачун и евиденцију, унос недостајућих матичних података код појединих потрошача, првенствено код мјерних мјеста на којима је непознат власник евидентиран као " стан број xxxxx ".

Евидентирати сваког потрошача

Веома је важно тачно евидентирање у бази података потрошача који не дозвољавају искључење, као и оних који који су утужени или искључени, или им је обрачун нетачан, те потрошача у стечају или дупло евидентираних, и других специфичних потрошача, како би имали реалну слику укупног потраживања. На основу те класификације извршиће се анализа и одредити активности за повећање степена наплате, каже Чабаркапа додајући да ће заједно са Електродистрибуцијом појачати активности око искључења потрошача који не измирују своје обавезе за преузету ел. енергију, уз ангажовање и механизације (дизалице).

Наш саговорник каже да имају добру сарадњу са Електродистрибуцијом, а и нема разлога да буде другачије, јер до заједничког циља (што више наплаћених потраживања) могуће је стићи само заједничким ангажовањем и активностима.

Што се тиче опреме, Чабаркапа истиче да се због старости штампача за штампање фактура (у употреби преко 10 година), доводи у питање ова активност штампања око 95 хиљада фактура мјесечно, па је потребно што хитније набавити најмање 2 штампача који по техничким могућностима одговарају потребном обиму посла.

- Остали услови за рад су углавном добри, осим наплатних пунктова у Даниловграду и Голубовцима на којима је готово немогуће организовати нормалан рад због дотрајалости опреме и намјештаја, као и руинираности постројења, каже Чабаркапа који сматра да га, пошто је у питању простор ЕПЦГ, треба хитно реновирати и привести намјени.

Б.С.

Снабдијевање и ЕД Подгорица у истој згради

шој републици. Број потрошача у категорији домаћинстава је 87.589, од чега је легалних 71. 679, без сагласности, односно нелегалних 14.536, док је 1.404 тзв.неактивних, односно непостојећих потрошача, чији је дуг 30 хиљада еура, подсетио је Чабаркапа и додао да је у категорији остала потрошња регистровано 11.102 потрошача, од чега је 7.968 легалних, а 1.850 нелегалних. Дуг неактивних потрошача је 1.742.645,42 Е.

Према његовим ријечима, укупан дуг подгоричких домаћинстава 31. 12. 2007. го-

СНАБДИЈЕВАЊЕ ПЉЕВЉА

Одличан учинак у наплати

Невелики колектив пљеваљског Снабдијевања постигао је у 2007. години добре резултате у раду, који су међу бољима у матичној функционалној цјелини. По ријечима **Светозара Шестовића**, руководиоца Снабдијевања Пљевља, упорним и сталним залагањем свих запослених постигнута је изванредна наплата.

Светозар Шестовић

Укупни степен наплате код домаћинства, без децембарске реализације, на крају прошле године износио је 80,60 одсто. Наплаћених 656.659 € представља 2,58 мјесечних реализација.

Посебан проблем наплате електричне енергије код ове категорије потрошача представљају такозвани социјални случајеви, чија су дуговања баласт, јер су се последњих година знатно увећала. Овај проблем, како истиче Шестовић, једино се може ријешити уз помоћ институција које се баве социјалном проблематиком или, пак, да Електропривреда нађе начин како да ова потраживања искњижи.

Озбиљан проблем су и потрошачи који не дозвољавају, односно насилно спречавају раднике ЕД да изврше њихово искључење. Овај кључни проблем када је у питању наплата потрошача из категорије домаћинства, сматра наш саговорник, ЕПЦГ мораријешити у сарадњи са државом и правосудним органима.

И наплата код остале потрошње у 2007. години била је добра. Укупан степен наплате у прошлој години код ове категорије потрошње износио је 86,52 одсто. Салдо од 769.337 €, колико је наплаћено на крају те године, чини 1,78 мјесечних реализација.

Међутим, додаје Шестовић, с обзиром да Снабдијевање Пљевља скоро да нема никаквих резерви у ненаплаћеним потраживањима, у овој години ће бити врло тешко одржати овако добру наплаће-

ност, односно реализовати план наплате потраживања.

Што се тиче смјештаја, како је пословна зграда ове организационе јединице Снабдијевања која се налази у центру Пљеваља крајње запуштена, неопходна су велика улагања у њену оправку, због чега је и расписан тендер за оправку крова и спољње

Зграда Снабдијевања Пљевља

столарије. А у њеној унутрашњости нужно је замијенити практично све: подове, столарију, електричне инсталације, мокри чвор, намјештај и друго.

Б.С.

СНАБДИЈЕВАЊЕ БАР

Успјешна пословна година

Испуњени интерни задаци, планови и пројекти везани за наплату потраживања у 2007. години

Као и већина приморских организационих јединица, и Снабдијевање Бар је у 2007. години остварило добре резултате у наплати рачуна за утрошену електричну енергију, о чему најбоље говори податак да је укупни степен наплате код барских потрошача у прошлој години износио 96,75 одсто.

Мада је на крају претходне године остало ненаплаћено 470 хиљада €, овај степен би се по ријечима **Николе Смолковића**, руководиоца барског Снабдијевања, са којим смо разговарали 24. јануара, на основу неких индиција, могао и да се повећа када се реализују ванбуџетска поравнања.

Поред тога што су, како је објаснио наш саговорник, испуњени постављени интерни задаци, планови и пројекти везани за повећање наплате потраживања на годишњем нивоу, направљен је и напредак у смислу побољшања и ажурирања базе података потрошача, скраћивања рокова од

штампања до уручивања рачуна потрошачу, као и у комуникацији са категоријом остала потрошња.

Међутим, како истиче наш саговорник, наплата потраживања код домаћинства у 2008. години слабо је кренула због нереализовања налога за искључење неплатиша, па постоји бојазан да ће, уколико се настави овај тренд, на крају године „доживјети“ дебакл.

По Смолковићевим ријечима, сарадња са Дистрибуцијом није добра због тога што се многе ствари које би требале бити ефикасније успоравају, а проблеми се брзо плетом рјешавају. Он сматра да однос ФЦ Дистрибуција у Подгорици не само према Снабдијевању Бар, него и према Снабди-

Никола Смолковић

јевању у цјелини није добронамјеран, већ се, како каже, жели маргинализовати значај Снабдијевања, без обира на успјехе ко-

је је ова функционална цјелина до сада остварила и које још треба да оствари. Наш саговорник се, стога, залаже да се стечена знања морају не само користити, него и оплемењивати позитивним искуствима из електропривреда у окружењу, јер је сучељавање мишљења плодно. Уосталом, сваки ланац је јак колико је јака његова најслабија карика, наглашава Смолковић.

Поред услова рада, који су, како истиче наш саговорник, најбољи у ФЦ Снабдијевање, и кадровска проблематика у Снабдијевању Бар је, захваљујући последњем конкурсу, ријешена на задовољавајући начин.

И.З.

ПРИМЈЕНА ЕФИКАСНИЈЕГ МЕТОДА ИСКЉУЧИВАЊА НЕРЕДОВНИХ ПЛАТИША

Маска штити бројило

■ Примјеном овог софистираног решења које је највише коришћено у Подгорици, а врло брзо ће почети и у осталим градовима Црне Горе, постигнути су веома добри резултати, нарочито у повећању степена наплате

У циљу повећања наплате потраживања и обезбјеђења мјерних мјеста од несавјесних потрошача, Електропривреда Црне Горе је у последњих неколико мјесеци почела са акцијом примјене нових метода искључивања нередовних платиша са електроенергетске мреже. Ова акција се реализује тако што се на бројило осигурача постави маска која онемогућава потрошача да изврши било какву интервенцију на осигурачу док не уплати износ предвиђен за поновно укључење.

Са примјеном оваквог рјешења које је највише коришћено у Подгорици, врло брзо ће се почети у осталим црногорским градовима, нарочито у стамбеним зградама и урбаним зонама. Од почетка акције до средине јануара 2008. године у главном граду је на тај начин искључено 636 потрошача, од којих се 458 пријавило и платило таксу за поновно прикључење.

Анализа учинка постављања тзв. маски средином фебруара недвосмислено је потврдила да су примјеном овог софистираног рјешења постигнути веома добри резултати који се очитују у повећању степена наплате, због чега је и планирана набавка нових 10 хиљада нових маски, које ће уз постојећих 2.500 акцију учинити свеобухватном и знатно ефикаснијом.

Постављању ове маске се, иначе, пријегло прије свега због проблема које екипе Електропривреде имају приликом искључења са мреже, након чега се несавјесни потрошачи веома често поново самовољно прикључују.

Као што се зна, екипе локалних електродистрибуција, у склопу својих редовних активности, врше искључивање нередовних платиша, пошто претходно добију дневно ажуриране налоге из организационе јединице Снабдијевања, на основу којих се праве

оперативни спискови за искључење.

Из тог разлога Електропривреда Црне Горе је и позвала потрошаче да своје рачуне за утрошену електричну енергију измире директном отплатом дуга или склапањем протокола са локалном јединицом ФЦ Снадијевање. На тај начин би предуприједили непотребна искључења са електроенергетске мреже.

И.З.

КЛУБ ДОБРОВОЉНИХ ДАВАЛАЦА КРВИ ЕПЦГ

Проширење рада и дјеловања

- У току формирање нових подружница у свим градовима Црне Горе
- Нова акција за прикупљање драгоцјене течности – 6. марта у Кабинету за трансфузију крви у Никшићу

И ако један од најмлађих у Црној Гори, Клуб добровољних давалаца крви Електропривреде Црне Горе, основан прије годину дана, до сада је организовао двије успјеле акције за прикупљање драгоцјене течности. Одзив на прву изведену 11. маја 2007, о чему смо писали у 306. броју нашег листа, али и на другу акцију која је организована у част Дана ослобођења Никшића 18. септембра прошле године, био је веома велики.

Мрка Мркић

Чланови овог удружења хуманиста, чије је дјеловање утемељено на геслу нашег великог pjesника Душка Радовића „Оно што другима чинимо и дајемо не осиромашује нас већ чини богатијим“, све до скоро су били добровољни даваоци крви запослени у Дирекцији ЕПЦГ, хидроелектранама „Перућица“ и „Пива“ и ЕД Никшић.

Да би проширили своје дјеловање и повећали чланство, у Клубу, који своју племениту мисију врши у оквиру организације Црвеног крста Црне Горе, тренутно су ангажовани на формирању подружница у свим црногорским градовима у којима има радника Електропривреде. Након подружнице у Плужинама, обављају се и припреме за формирање подружнице у Подгорици.

У том смислу, како нам је рекао **Мрка Мркић**, председник Скупштине Клуба, штампане су чланске карте, а поред меморандума направљен је и печат. Обављају се и припреме за израду исправа за даваоце који су до сада дали крв пет, десет и двадесет пута, како би остварили своја права из члана 34. Закона о здравственој заштити и здравственом осигурању и члана 8. Одлуке о учешћу осигураника у трошковима коришћења здравствене заштите.

Међутим, у Клубу су припремили и трећу акцију, коју ће спровести 6. марта ове године у Кабинету за трансфузију крви у Никшићу. Тим поводом, управа Клуба, руководећи се начелом да крв чека пацијента а не пацијент крв, позива своје чланове, али и све заинтересоване да се у што већем броју одазову, како би ове живототворне течности било довољно. Тиме ће показати не само своју хуманост, него и грађанску одговорност.

И.З.

НАГРАЂЕНИ УЧЕНИЦИ У ПОСЈЕТИ МУЗЕЈУ ЕПЦГ

Инспиративан час историје ЕПЦГ

Младе сликаре чији радови красе календар за 2008. годину, који су се наазили на награђеном зимовању у Дјечјем одмаралишту на Ивановим Коритима на Ловћену, у Музеју ЕПЦГ на Цетињу - аутентичном амбијенту прве црногорске електричне централе, са скоро вјековном историјом Електропривреде Црне Горе упознао је Љубо Кнежевић из Националног диспечерског центра Подгорица

За награђене ученике чији су се радови нашли на календару ЕПЦГ за 2008. годину током седмодневног зимовања у Дјечјем одмаралишту на Ивановим Коритима на Ловћену, од 23. до 30. јануара, био је припремљен посебан програм. Поред школе скијања и посјете цетињским музејима, за мале сликаре организована је, од 25. до 28. јануара, са професорима Средње ликовне школе „Петар Лубарда“ на Цетињу, мини ликовна колонија, а **Гордана Тодоровић**, дипломирани инжењер из ЕПЦГ је 24. јануара одржала предавање на тему електроенергетске ефикасности, енергетике и екологије, док је **Љубо Кнежевић**, дипломирани инжењер из Националног диспечерског центра у Подгорици, младе ликовњаке у Музеју ЕПЦГ на Цетињу 29. јануара упознао са историјатом електрификације у Црној Гори.

У аутентичном амбијенту прве црногорске електричне централе, која је након педесет година непрекидног рада сачувана у потпуности и претворена у Музеј ЕПЦГ, гдје је Црна Гора, прије многих развијенијих и моћнијих у Европи и свијету, ухватила прикључак за технолошки захухтали 20. вијек, дјеца су, пажљиво саслушавши презентацију младог инжењера Кнежевића, добила прилику да се упознају са историјом електрике у Црној Гори, са њима, како се видјело, непознатим дијелом историје овог народа, што је за њих све било ново и занимљиво. Био је то, у сваком случају, инспиративан час историје електрификације у Црној Гори, односно Електропривреде Црне Горе, на коме су награђени ученици стекли нова знања и проширили видике, које ће им, одсада, не само симболично, освјетљавати и енергија из агрегата малене цетињске електричне централе, из којих је прије непуних сто година на овим подловћенским просторима синула свјетлост технолошке ере.

Са младим сликарима био и је мр

Радослав Милошевић Атос, директор Средње ликовне школе „Петар Лубарда“ на Цетињу, који је био члан жирија за избор ученичких радова за календар ЕПЦГ за 2008. годину. Говорећи о тек успостављеној сарадњи са ЕПЦГ, он нам је рекао да је то искуство било драгоцјено јер је „његова“ школа била партнер у једном ријетком и јединственом пројекту у који је Електропривреда, први пут, ушла на велика врата у просвјету, понудивши кон-

кроз креативни рад у овој својеврсној ликовној радионици на најљепши начин реализовано инклузивно образовање. Пошто је радионица постигла лијепе резултате, предлажем да се овакав пројекат настави у сличним или модификованим формама, закључио је Милошевић.

- Ова дјеца нијесу само талентовани млади сликари већ и свестране личности, а Црна Гора ће у њима добити праве људе, рекла нам је **Јадранка Гаврановић**, педагог у ОШ „Саво Пејановић“ у Подгорици, која је заједно са професором историје и географије Владимиром Бечановићем водила бригу о награђеним ученицима на Ивановим Коритима. Поред изванредног смјештаја, она је високо оцијенила и сам пројекат, баш због примјерне организације и доброг рада ликовне колоније, чија

Час историје у Музеју Електропривреде

кретна сазнања о електричној енергији, што је био и изазов за ученике и њихове изузетно креативне ликовне радове. Колико је било велико интересовање ученика црногорских школа најбоље свједочи 2700 пристиглих радова. Финале читавог пројекта представљала је мини ликовна колонија која је, уз стручно вођење Вукана Ломпара, представника Средње ликовне школе „Петар Лубарда“, реализована у Дјечјем одмаралишту на Ивановим Коритима. Иако је од дванаест награђених ученика у раду ове сликарске колоније из објективних околности учествовало само њих петоро, којима су се, сасвим непланирано, прикључила и дјеца из Завода за глувонијеме из Котора, ипак је

врата нијесу била затворена ни за друге групе дјеце која су ту боравила. Посебно лијепо искуство, уз међусобно прожимање, стекли су сарађујући са дјецом из Завода за глувонијеме из Котора. Награђене ученике и њихове пратиоце, чији су дани, како рекоше, били потпуно испуњени, фасцинирао је долазак у Цетиње, гостопримство његових грађана, несебична подршка цетињске Електродистрибуције, као и сусрет са перјаницима, а посебно обилазак историјских вриједности и музеја, међу којима је и Музеј ЕПЦГ. У сваком случају, треба наставити са оваквим акцијама и ми се радујемо таквој сарадњи, рекли су нам на крају.

И.З.

IN MEMORIAM

У Подгорици је 29. јануара, изненада, преминуо **Вукадин Тешовић**, дугогодишњи радник Електроградње, кога ће се сви у колективу дуго са љубављу и поштовањем памтити.

Тешо је рођен 1948. године у Брвеници, надамак Пљеваља. Након завршене индустријске школе за квалификоване раднике - грађевинске струке, радио је као минер у титоградском предузећу "Путеви" - погон у Пљевљима, а потом у грађ.фирми "Нискоградња" из Титограда, све до 1988. године, када је прешао у ЕПЦГ, односно подгоричку Електроградњу. Провео је Тешо у овом дијелу Предузећа последњих 20 година радећи савјесно и одговорно. Важио је за искреног пријатеља, ненаметљивог и пријатног човјека.

Од Теша се, код капеле на подгоричком гробљу Чепурци, у присуству бројних пријатеља и радника ЕПЦГ, у име колектива Електроградње, опростио и одао му последњу пошту техн.директор **Ранко Радловић** који је, поред осталог, рекао да га је средина у којој је

ВУКАДИН – ТЕШО ТЕШОВИЋ

ваљано радио, скоро 20 година, вољела и поштовала због изузетне коректности и због доказаних људских квалитета. Био је оличење племенитости и поштења, по природи тих, скроман, ненаметљив и пријатан човјек, али, живот му није био нимало лак. Прије много година, Тешо је доживио тешку несрећу на послу. Своју муку и терет живота храбро је подносио, и тиме никога није оптерећивао, а да све буде теже, Тешо није стигао да заснује своју породицу, али био је окружен пажњом ближњих рођака, о којима је говорио са љубављу и поносом. Колико је био искрен и поштен, Тешо је сваку пажњу, чак и најмању, знао да цијени и памти, увијек са осјећајем потребе да се одужи на неки начин.

Због свега тога остаће у сјећању свих у колективу, који му дугује трајну захвалност и поштовање.

Тешо је сахрањен 31. јануара на гробљу у родној Брвеници.

Б.С.

IN MEMORIAM

У Пљевљима је у фебруару 2008. године изненада, у 70. години, преминуо **Жарко Јованов Радошевић**, пензионер ТЕ „Пљевља“.

Жарко Ј. Радошевић рођен је 30. октобра 1938. године у шаранском селу Брајковача, Општина Жабљак.

Основну школу завршио је у Боану код Шавника, а средњу економску школу у Пљевљима.

Радни вијек је започео 1961. године у пљеваљском КИД-у „Велимир Јакић“, одакле је прешао у Саобраћајно предузеће „Превоз“ Пљевља, гдје је радио тринаест година.

ЖАРКО ЈОВАНОВ РАДОШЕВИЋ

Радник Електропривреде Црне Горе постао је 1. јануара 1977. године, када се запослио у Термоелектрани „Пљевља“, која је тада била у изградњи, у чијој је економско-финансијској служби радио као благајник. У истој служби је од 1982. до одласка у пензију 2001. године обављао послове комерцијалисте.

По одласку у пензију активан је у Удружењу пензионера ЕПЦГ, чији је био члан Управног одбора.

Жарко Радошевић сахрањен је на гробљу у родној Брајковачи.

И.З.

IN MEMORIAM

У Никшићу је 6. фебруара 2008. године умро Митар Благојев Мићуновић, радник ХЕ „Перућица“.

Митар Мићуновић рођен је 10. новембра 1954. године у Риђанима код Никшића. Основну и средњу школу завршио је у Никшићу.

Радник ЕПЦГ је постао 15. маја 1988. године, када се запослио у ХЕ „Перућица“, гдје је обављао разне послове, а последње радно мјесто било му је на Затварачници „Крупац“.

Опраштајући се, испред колектива ХЕ „Перућица“, од Митра Мићуновића директор Шћепан Шундић је, између осталог, рекао да је Митар, мада је у току свог радног ангажовања у овој електрани промијенио неколико радних мјеста, сваки посао обављао успешно, како је то од њега тражено. Од

МИТАР МИЋУНОВИЋ

свог првог дана у „Перућици“ Митар је препознат као поштен човјек, ненаметљив, отворен и директан, без имало скривених намера у опхођењу и комуницирању са људима. Иако је био особоњек, његово образовање превазилазило је просјечност, у његове интелектуалне способности могле су се увјерити сви они који су се мало више дружили са њим. Био је предодређен да постигне много више, али живот му је одредио судбину да доживи смрт свога брата Радивоја која му је нанијела рану коју није могао пребољети. Због тога је пожурио да му се придружи, јер нијесу могли један без другог, а сада су опет заједно.

Митар Мићуновић сахрањен је 8. фебруара на гробљу у Драговој Луци код Никшића.

И.З.

На основу чл. 48 Статута Електропривреде Црне Горе АД Никшић, чл. 110 став 1. Закона о раду („Сл.лист РЦГ“ бр.43/03 и 79/04) и тачке VI 4. Основа социјалног програма за запослене у процесу реструктурирања Електропривреде Црне Горе АД Никшић, а уз претходну сагласност Синдикалне организације, Одбор директора Друштва на XXVII сједници одржаној 24.12.2007.године, д о н и о је

О Д Л У К У О УСЛОВИМА ЗА СПОРАЗУМНИ ПРЕКИД РАДНОГ ОДНОСА

1. Овом Одлуком, у циљу рационализације радне снаге у њеног свођења на што оптималнији ниво, утврђују се услови за споразумни прекид радног односа запослених на неодређено вријеме у Електропривреди Црне Горе АД Никшић (у даљем тексту: ЕПЦГ).

2. Право на споразумни прекид радног односа под условима утврђеним овом Одлуком имају сви радници ЕПЦГ (у даљем тексту: запослени), осим чланова менаџмента, који се пријаве а:

- имају сагласност директора ФЦ и ОЦ да се умјесто њега у ЕПЦГ неће тражити екстерни пријем другог извршиоца,
- на дан подношења захтјева немају навршене 62. године живота,
- на дан подношења захтјева имају најмање 10 година радног стажа,
- немају материјалних обавеза према ЕПЦГ или је измирене тих обавеза уредно обезбијеђено,
- од претходног послодавца нијесу проглашени технолошким вишком или споразумно раскинули радни однос и
- према њима није покренут поступак утврђивања одговорности или отказивања уговора о раду.

3. У случају споразумног прекида радног односа из тачке 2. запосленом припада накнада у висини 24 просјечне зараде које је остварио у претходних 6 мјесеци у односу на дан закључења споразума из тачке 4. или 24 просјечне зараде у ЕПЦГ у истом шестомјесечном периоду уколико је то за њега повољније. Накнада из става 1 увећава се за:

- још једну (1) зараду из става 1. запосленом који на дан закључења споразума има навршених 10 – 15. година радног стажа,
- још двије (2) зараде из става 1. запосленом који на дан

закључења споразума има навршених 15 – 20. година радног стажа,

- још три (3) зараде из става 1. запосленом који на дан закључења споразума има навршених 20 – 25. година радног стажа,
- још четири (4) зараде из става 1. запосленом који на дан закључења споразума има навршених 25 – 30. година радног стажа и
- још пет (5) зарада из става 1. запосленом који на дан закључења споразума има преко 30. година навршеног радног стажа.

4. Поступак закључења споразума о престанку радног односа покреће се по захтјеву запосленог уз који се прилажу докази о испуњавању услова из тачке 2.

5. Споразум о престанку радног односа запосленог у име ЕПЦГ потписује Извршни директор Друштва.

6. Запосленом престаје радни однос у ЕПЦГ и уговор о раду а самим тим и сва међусобна потраживања са даном уплате накнаде из тачке 3. што се констатује споразумом.

7. Саставни дио ове Одлуке чини образац пријаве и Споразум о престанку радног односа.

8. Ова Одлука примјењиваће се до доношења Програма увођења технолошких, економских и реструктуралних промјена и Програма остваривања права радника за чијим радом је престала потреба али не даље од 31.03.2008.године.

ПРЕДСЈЕДНИК ОДБОРА ДИРЕКТОРА,
Др Радомир Миловић, дипл.ел.инж.

На основу члана 6, 7, 10 и 48 став (2) Статута Електропривреде Црне Горе АД Никшић, Одбор директора Електропривреде Црне Горе АД Никшић на XXVII сједници одржаној 24.12.2007.године, д о н и о је

О Д Л У К У О ИЗМЈЕНАМА И ДОПУНАМА ОДЛУКЕ О САДРЖИНИ И ИЗГЛЕДУ ПЕЧАТА И ШТАМБИЉА ЕЛЕКТРОПРИВРЕДЕ ЦРНЕ ГОРЕ АД НИКШИЋ

Члан 1.

У Одлуци о садржини и изгледу печата и штамбиља Електропривреде Црне Горе АД Никшић (у даљем тексту: Друштво) бр.1001-8696 од 11.07.2005.године и бр.10-00-1316 од 11.07.2007.године, члан 2. став (2) мијења се и гласи:

„(2) Печат Друштва је округлог облика са два концентрична круга пречника 37 мм, односно 34 мм, у чијем унутрашњем кругу је на средини симетрично уцртан знак Друштва, испод кога је водоравно уписана шифра „10-00“, а испод шифре, такође водораван, уписано мјесто сједишта Друштва. У горњем дијелу печата, концентрично са

кругом, уписан је текст: „Електропривреда Црне Горе АД Никшић“.

Члан 2.

У члану 4 став (2) се мијења и гласи:

„(2) Печат функционалне цјелине, односно другог организационог дијела Друштва је округлог облика са два концентрична круга пречника 37 мм, односно 34 мм, у чијем унутрашњем кругу је на средини симетрично уцртан знак Друштва, испод кога је водоравно уписана шифра функционалне цјелине, односно шифра другог организационог дијела Друштва, а испод шифре, такође водоравно, уписано

мјесто сједишта функционалне цјелине, односно мјеста сједишта другог организационог дијела Друштва. У горњем дијелу печата, концентрично са кругом, уписан је текст: „Електропривреда Црне Горе АД Никшић“, а у доњем дијелу, такође концентрично са кругом, уписан је назив функционалне цјелине, односно назив организационог дијела Друштва“.

Члан 3.

Ова одлука ступа на снагу у року од осам дана од дана њеног објављивања.

ПРЕДСЈЕДНИК,
Др Радомир Миловић, дипл.ел.инж.

На основу чл. 48. Статута Електропривреде Црне Горе АД Никшић, став 2, алинеја 5, Одбор директора Друштва на 29. сједници, одржаној 22.02.2008. године, утврдио је

ПОСЛОВНУ ПОЛИТИКУ

ЕЛЕКТРОПРИВРЕДЕ ЦРНЕ ГОРЕ АД НИКШИЋ ЗА 2008. ГОДИНУ

1. КОНЦЕПЦИЈА ПОСЛОВНЕ ПОЛИТИКЕ

1.1. Основи концепције

Ова година треба да буде година у којој ће се имплементирати функционално и завршити правно раздвајање ЕПЦГ, наставити започети процес власничких промјена и интензивирати процеси структурних реформи ЕПЦГ АД Никшић а тиме створити услове за конституисање електропривреде као савремене инфраструктурне гране која ће пословати у складу са тржишним принципима и у повезаности са регионалним тржиштем електричне енергије.

Пословна политика за 2008. годину заснива се на:

- Економској политици и Енергетском билансу Црне Горе;
- Закључку Владе Црне Горе од 6.12.2007. године о избору модела правног раздвајања ЕПЦГ.
- Пословним политикама функционалних и организационих цјелина за 2008. годину;
- Закону о енергетици РЦГ ("Сл. лист РЦГ" бр. 39/03);
- Обавезама преузетим Уговором о формирању енергетске заједнице земаља југоисточне Европе;
- Стратешким одређењима документа "Стратегија развоја енергетике Републике Црне Горе до 2025. године";
- Лиценцама за: производњу електричне енергије, пренос електричне енергије, оператора преносне мреже, оператора тржишта, дистрибуцију електричне енергије и оператора дистрибутивне мреже и снабдијевање електричном енергијом;
- Привременом кодексу мреже и Привременом дистрибутивном кодексу ("Сл. лист РЦГ" бр. 13/05);
- Правилима о тарифама за електричну енергију ("Сл. лист РЦГ" бр. 47/05) и Правилима о снабдијевању електричном енергијом ("Сл. лист РЦГ" бр. 13/05);
- Нормативним актима, одлукама и закључцима Скупштине акционара и Одбора директора Друштва и др.

1.2. Циљеви Пословне политике

Основни циљеви Пословне политике ЕПЦГ за 2008. годину су:

- Доследно остваривање Електроенергет-

ског биланса Републике уз максимално коришћење расположивих производних ресурса;

- Позитивнији биланс успеха Друштва од оствареног у 2007 години;

- Довршавање процеса правног раздвајања и оснивање 5 друштава са ограниченом одговорношћу до 31. марта 2008. године;

- Обезбјеђење финансијске одрживости правно раздвојеног електроенергетског система путем оптималног управљања краткорочним кредитима за ликвидност и праћења нивоа задужености функционалних цјелина и Електроградње по основу дугорочних кредита у складу са усвојеним бизнис плановима;

- Завршетак процеса продаје пет малих ХЕ;
- Започињање процеса отварања тржишта електричне енергије у сарадњи са другим електроенергетским субјектима и Владом РЦГ, а у складу са одлукама Регулаторне агенције за енергетику;

- Интегрисање у регионално тржиште електричне енергије;

- Унапређење енергетске ефикасности и ефикасности пословања (смањење свих видова потрошње, рационализација радне снаге и др.);

- Интезивирање активности на имплементацији ГИС-а;

- Обезбјеђење материјалне и социјалне сигурности запослених у складу са Појединачним колективним уговором и Основама социјалног програма.

Основне претпоставке за реализацију Пословне политике ЕПЦГ за 2008. год. су:

- Реализација Енергетског биланса Црне Горе за 2008. годину у дијелу производње, преноса, дистрибуције и снабдијевање електричном енергијом;

- Правовремено склапање уговора за покриће дефицита електричне енергије по електроенергетском билансу;

- Правовремено склапање уговора са директним потрошачима (КАП, Жељезара, Жељезница) о продаји електричне енергије у 2008. години као и уговора са Комбианом алуминијума о преносу електричне енергије коју ће овај потрошач куповати у сопственом аранжману;

- Одобравање регулаторно дозвољеног прихода и табела са цијенама, од стране Регулаторне агенције за енергетику, који у потпу-

-

ности покрива трошкове пословања уз реалну стопу поврата на инвестиције;

- Наплата доспјелих потраживања, најмање од 94% годишње фактурисане реализације код дистрибутивних потрошача, односно 96% у случају усвајања и спровођења "Програма мјера ефикасне наплате за испоручену електричну енергију у категорији Домаћинства" и 100% код директних потрошача. Заостала ненаплаћена потраживања заштитити редовним утужењем и искључењем потрошача са мреже;
- Обезбјеђивање потребних финансијских средстава за рјешавање инвестиционих захвата од посебног значаја за електро-енергетски систем;
- Наставак активности на доношењу правила и прописа Регулаторне агенције у вези реструктурирања и пословања електроенергетског сектора у Црној Гори.

ности покрива трошкове пословања уз реалну стопу поврата на инвестиције;

- Наплата доспјелих потраживања, најмање од 94% годишње фактурисане реализације код дистрибутивних потрошача, односно 96% у случају усвајања и спровођења "Програма мјера ефикасне наплате за испоручену електричну енергију у категорији Домаћинства" и 100% код директних потрошача. Заостала ненаплаћена потраживања заштитити редовним утужењем и искључењем потрошача са мреже;
- Обезбјеђивање потребних финансијских средстава за рјешавање инвестиционих захвата од посебног значаја за електро-енергетски систем;
- Наставак активности на доношењу правила и прописа Регулаторне агенције у вези реструктурирања и пословања електроенергетског сектора у Црној Гори.

Основна ограничења за доследну реализацију Пословне политике ЕПЦГ у 2008. год. су:

- Тренутне цијене електричне енергије тарифних потрошача;
- Недостатак прихода за покриће трошкова амортизације, а тиме и изостанак реализације значајнијих инвестиционих захвата;
- Озбиљне тешкоће у наплати доспјелих потраживања код дистрибутивних потрошача;
- Проблеми везани за обезбјеђење билансних количина угља одговарајућег квалитета за потребе ТЕ "Пљевља";
- Високи губици електричне енергије у дистрибутивној мрежи;
- Високе обавезе према локалним самоуправама.

Основна ограничења за доследну реализацију Пословне политике ЕПЦГ у 2008. год. су:

- Тренутне цијене електричне енергије тарифних потрошача;
- Недостатак прихода за покриће трошкова амортизације, а тиме и изостанак реализације значајнијих инвестиционих захвата;
- Озбиљне тешкоће у наплати доспјелих потраживања код дистрибутивних потрошача;
- Проблеми везани за обезбјеђење билансних количина угља одговарајућег квалитета за потребе ТЕ "Пљевља";
- Високи губици електричне енергије у дистрибутивној мрежи;
- Високе обавезе према локалним самоуправама.

Основна ограничења за доследну реализацију Пословне политике ЕПЦГ у 2008. год. су:

- Тренутне цијене електричне енергије тарифних потрошача;
- Недостатак прихода за покриће трошкова амортизације, а тиме и изостанак реализације значајнијих инвестиционих захвата;
- Озбиљне тешкоће у наплати доспјелих потраживања код дистрибутивних потрошача;
- Проблеми везани за обезбјеђење билансних количина угља одговарајућег квалитета за потребе ТЕ "Пљевља";
- Високи губици електричне енергије у дистрибутивној мрежи;
- Високе обавезе према локалним самоуправама.

Основна ограничења за доследну реализацију Пословне политике ЕПЦГ у 2008. год. су:

- Тренутне цијене електричне енергије тарифних потрошача;
- Недостатак прихода за покриће трошкова амортизације, а тиме и изостанак реализације значајнијих инвестиционих захвата;
- Озбиљне тешкоће у наплати доспјелих потраживања код дистрибутивних потрошача;
- Проблеми везани за обезбјеђење билансних количина угља одговарајућег квалитета за потребе ТЕ "Пљевља";
- Високи губици електричне енергије у дистрибутивној мрежи;
- Високе обавезе према локалним самоуправама.

Основна ограничења за доследну реализацију Пословне политике ЕПЦГ у 2008. год. су:

- Тренутне цијене електричне енергије тарифних потрошача;
- Недостатак прихода за покриће трошкова амортизације, а тиме и изостанак реализације значајнијих инвестиционих захвата;
- Озбиљне тешкоће у наплати доспјелих потраживања код дистрибутивних потрошача;
- Проблеми везани за обезбјеђење билансних количина угља одговарајућег квалитета за потребе ТЕ "Пљевља";
- Високи губици електричне енергије у дистрибутивној мрежи;
- Високе обавезе према локалним самоуправама.

Основна ограничења за доследну реализацију Пословне политике ЕПЦГ у 2008. год. су:

- Тренутне цијене електричне енергије тарифних потрошача;
- Недостатак прихода за покриће трошкова амортизације, а тиме и изостанак реализације значајнијих инвестиционих захвата;
- Озбиљне тешкоће у наплати доспјелих потраживања код дистрибутивних потрошача;
- Проблеми везани за обезбјеђење билансних количина угља одговарајућег квалитета за потребе ТЕ "Пљевља";
- Високи губици електричне енергије у дистрибутивној мрежи;
- Високе обавезе према локалним самоуправама.

Основна ограничења за доследну реализацију Пословне политике ЕПЦГ у 2008. год. су:

- Тренутне цијене електричне енергије тарифних потрошача;
- Недостатак прихода за покриће трошкова амортизације, а тиме и изостанак реализације значајнијих инвестиционих захвата;
- Озбиљне тешкоће у наплати доспјелих потраживања код дистрибутивних потрошача;
- Проблеми везани за обезбјеђење билансних количина угља одговарајућег квалитета за потребе ТЕ "Пљевља";
- Високи губици електричне енергије у дистрибутивној мрежи;
- Високе обавезе према локалним самоуправама.

Основна ограничења за доследну реализацију Пословне политике ЕПЦГ у 2008. год. су:

- Тренутне цијене електричне енергије тарифних потрошача;
- Недостатак прихода за покриће трошкова амортизације, а тиме и изостанак реализације значајнијих инвестиционих захвата;
- Озбиљне тешкоће у наплати доспјелих потраживања код дистрибутивних потрошача;
- Проблеми везани за обезбјеђење билансних количина угља одговарајућег квалитета за потребе ТЕ "Пљевља";
- Високи губици електричне енергије у дистрибутивној мрежи;
- Високе обавезе према локалним самоуправама.

Основна ограничења за доследну реализацију Пословне политике ЕПЦГ у 2008. год. су:

- Тренутне цијене електричне енергије тарифних потрошача;
- Недостатак прихода за покриће трошкова амортизације, а тиме и изостанак реализације значајнијих инвестиционих захвата;
- Озбиљне тешкоће у наплати доспјелих потраживања код дистрибутивних потрошача;
- Проблеми везани за обезбјеђење билансних количина угља одговарајућег квалитета за потребе ТЕ "Пљевља";
- Високи губици електричне енергије у дистрибутивној мрежи;
- Високе обавезе према локалним самоуправама.

- Производње ХЕ "Перућница", ТЕ "Пљевља" и малих хидроелектрана 2061 GWh
- Размјене енергије из ХЕ "Пива" са Електропривредом Србије 1079 GWh
- Дефицит електричне енергије 1663 GWh

Структура потрошње је утврђена на основу конкретних захтјева директних потрошача, а за електродистрибуцију на основу тренда раста оствареном у претходном периоду:

- Комбинат алуминијума	2021 GWh
- Железара	200 GWh
- Железница	25 GWh
- Бруто дистрибутивна потрошња	2387 GWh
- Губици у преносу	170 GWh
СВЕ УКУПНО:	4803 GWh

Билансом је предвиђено да ће КАП дио потреба електричне енергије у износу од 813 GWh обезбиједити у сопственом аранжману из увоза. Значи, обавезе ЕПЦГ према КАП-у се своде на испоруку 1.208 GWh из сопствених извора и на пружање услуга преноса за 813 GWh коју КАП сам увози. За потрошњу електричне енергије већу од планиране КАП је обавезан да обезбједи додатне количине електричне енергије из увоза.

У складу са Електроенергетским билансом за покриће дефицита ЕПЦГ треба да увеће 850 GWh.

2.1.2. Транзит електричне енергије, преко електроенергетског система Црне Горе, према ранијим искуствима се планира на 1.050 GWh.

Да би се оствариле планске претпоставке, неопходно је:

- Обезбиједити погонску спремност хидроелектрана, која ће омогућити производњу, не само за просјечну, него и за знатно повољнију хидрологију;
- Обезбиједити довољне количине угља од 1470000 тона за производњу 1130 GWh термоенергије;
- Уговорити увоз 850 GWh додијељених понуђачима на основу спроведених јавних огласа за набавку недостајућих количина електричне енергије.
- До краја првог квартала 2008. год. закључити годишње уговоре са директним потрошачима (КАП, Железара, Железница), са Рудником угља "Пљевља" и са Електропривредом Србије.
- Поред уговора о годишњој испоруци електричне енергије из сопствених извора од 1208 GWh, ЕПЦГ мора закључити са КАП-ом одговарајући уговор о услугама преноса за електричну енергију коју ова компанија сама увози.
- Доследно реализовати планове текућег и инвестиционог одржавања;
- Ревитализовати и изградити електроенергетски систем до нивоа обезбијеђених средстава из ино-кредита (Свјетска банка, Европска инвестициона банка, KfW банка, Си-

менса, Владе Француске и др.) и др.;

- Доследно реализовати Програм мјера за смањивање губитака електричне енергије на дистрибутивној мрежи и Програм одржавања, заштите и контроле бројила електричне енергије код дистрибутивних потрошача.

2.1.3. Производња на прагу ХЕ "Перућница" планирана је у количини од 910 GWh

У циљу остварења ове производње неопходно је:

- Обезбиједити континуирану погонску спремност свих производних агрегата;
- Извођење ремонта постројења прилагодити потребама одржавања напонско-реактивних прилика у електро-енергетском систему;
- Проточне воде ријеке Зете користити до максимума који омогућавају расположиви производни капацитети;
- Наставити започете активности на пружања могућности побољшања искоришћења вода нижишког поља;
- С обзиром да акумулације ове електране представљају једину сигурну резерву за одржавање електро-енергетског система Црне Горе за случај настанка озбиљнијих поремећаја, то коришћење акумулација мора бити доследно у складу са утврђеним плановима;

2.1.4. Производњу на прагу од 762 GWh ХЕ "Пива" планирала је Електропривреда Србије сходно Уговору о дугорочној пословно-техничкој сарадњи. Непосредан интерес Електропривреде Црне Горе би био, да се у случају повољније хидрологије, оствари и већа производња од планиране, па је у том циљу неопходно одржавати перманентну спремност производних агрегата и извршити квалитетно годишње ремонте.

2.1.5. Производња ТЕ "Пљевља" на прагу електране планирана је 1130 GWh.

У циљу остварења ове производње неопходно је:

- Обавити капитални ремонт електране у планираном периоду од 1. априла до 15. маја 2008. године и обавити припрему електране за рад у зимским условима у другој половини мјесеца октобра 2008. године,
- Обезбиједити континуирану погонску спремност и сигурност ТЕ "Пљевља";
- Обезбиједити континуирано снабдијевање термоелектране потребном количином угља, које на основу специфичног топлотног утрошка од 1,35 kg/kWh, износе 1.470.000 тона на годишњем нивоу;
- Створити услове за повећану енергетску ефикасност електране повећањем оптимизације рада, као и предузимањем потребних мјера за хомогенизацију угља и завршетак реконструкције котловског постројења и система за одвод пепела и шљаке;
- Предузети додатне мјере на заштити човјекове околине, у складу са искуствима за вођење ових погона у другим земљама.

2.1.6. Планирана производња малих хи-

дроелектрана у 2008. години је 21 GWh.

2.1.7. Преко преносне мреже ЕПЦГ у 2008. год. планиран је бруто пренос (са транзитом) од 5853 GWh. Планирана потрошња конзума за 2008. годину од 4803 GWh, а планирани губици у преносној мрежи износе 2,9% односно 170 GWh.

Пословна политика у области преноса и управљања електро-енергетским системом, заснива се на стварању услова за поуздан пренос електричне енергије за потрошаче у Црној Гори, али и за несметан транзит за потребе сусједних електропривреда. У том циљу потребно је:

- Доследно реализовати планиране прегледе, ревизије и ремонте електро-енергетских објеката и постројења преносне мреже;
- Ревитализовати и изградити објекте преносне мреже у складу са усвојеним програмима до нивоа обезбијеђених средстава из кредита страних банака, донација и сопственог учешћа,
- Наставити са ефикасним остварењем функције секундарне регулације фреквенције и снаге размјене;
- Развијати телекомуникациони систем и започети процес увођења OPGW-a;
- Предузети даље мјере у циљу смањивања губитака у преносној мрежи.

2.1.8. Преко дистрибутивне мреже ЕПЦГ у 2008. год. планиран је бруто пренос од 2387 GWh, уз губитке од 18,9% односно 452 GWh, тако да је планирана нето дистрибутивна потрошња од 1.935 GWh.

Пословна политика у области дистрибуције електричне енергије у 2008. години заснива се на стварању услова за значајно смањивање техничких а нарочито комерцијалних губитака у дистрибутивној мрежи. У том циљу неопходно је:

- Спровођење усвојене Стратегије за смањење губитака у дистрибутивној мрежи,
- Доследно реализовати план одржавања дистрибутивних постројења и опреме, као и План инвестиција;
- Ревитализовати и изградити објекте дистрибутивне мреже до нивоа обезбијеђених средстава из кредита страних банака и сопственог учешћа а у складу са планоом инвестиција одобренем од стране Регулаторне агенције за енергетику;
- Обезбиједити потпуну реализацију плана одржавања одобреног од стране Регулаторне агенције за енергетику.
- Завршити процес преподешавања укупних часовника у складу са одредбама Правилника о тарифама за електричну енергију;
- Примјенити процедуре за издавање електроенергетских сагласности за прикључење нових потрошача и Методологије за одређивање праведних и реалних накнада за прикључење на дистрибутивну мрежу сходно Закону о енергетици и актима Регулаторне агенције за енергетику;

2.1.9. Остваривање циљева пословне политике **ФЦ Снабдијевање** захтјева спровођење сљедећих активности:

- Правовремено закључити уговоре за покриће дефицита електричне енергије по електро-енергетском билансу;

- Потписати уговоре о снабдијевању електричном енергијом са директним потрошачима и започети процес потписивања са потрошачима на дистрибутивном нивоу;

- Остварити степен наплате од 94 % код дистрибутивних потрошача, а у случају усвајања и спровођења "Програма мјера ефикасне наплате за испоручену електричну енергију у категорији Домаћинства" остварити степен наплате од 96% и 100% код директних потрошача. Ненаплаћена потраживања заштитити редовним утужењем и искључењем потрошача са мреже;

- Након усвајања "Програма мјера ефикасне наплате за испоручену електричну енергију у категорији Домаћинства" од стране надлежних органа Друштва приступити спровођењу исте;

- Ажурирања матичних података у бази тарифних купаца, у циљу адекватног фактурисања, спровођења утужења и повећања степена наплате.

3. ПОЛИТИКА РЕАЛИЗАЦИЈЕ ПРАВНОГ РАЗДВАЈАЊА ЕПЦГ

У периоду од доношења Закона о енергетици остварен је значајан прогрес у спровођењу реформи и створене основне претпоставке за конституисање ЕПЦГ као модерне инфраструктурне гране.

Крајем 2004.године Одбор директора усвојио је Макро организацију вертикално интегрисане функционално раздвојене ЕПЦГ, а Скупштина акционара измјене и допуне Статута чиме је реализована прва фаза функционалног раздвајања ЕПЦГ.

У периоду 2005.- 2007. година настављено је са имплементацијом функционалног раздвајања.

Влада Црне Горе је на сједници одржаној 29. новембра 2007. године усвојила модел правног раздвајања Електропривреде Црне Горе АД Никшић. У складу са усвојеним моделом предвиђено је да се правно раздвајање обави у три фазе и то:

- У првој фази Електропривреда Црне Горе ће као Акционарско друштво, у складу са чланом 64. Закона о привредним друштвима формирати пет једночланих друштава са ограниченом одговорношћу – Производња, Пренос, Дистрибуција, Снабдијевање и Електроградња, којима ће као независним субјектима у виду удјела пренијети припадајући дио имовине. Матично друштво ће задржати стратешке послове и вршити благу координацију новоформираних друштава. (Рок 31.3.2008. године).

- У другој фази ће се извршити издвајање Преноса, који ће се формирати као акционарско друштво у складу са чланом 22. Закона о привредним друштвима. (Рок 31.12.2008. године).

- У трећој фази ће се остала друштва са ограниченом одговорношћу трансформисати у акционарска друштва (Производња, Дистрибуција, Снабдијевање и Електроградња) у складу са чланом 22. Закона о привредним Друштвима. Динамика ових активности ће зависити од резултата рада, приватизације и стеченог искуства у процесу издвајања Преноса као и најбоља искуства система у окружењу. У случају дефинисања новог концепта организације Рудника угља АД Пљевља и Термоелектране Пљевља ови процеси се могу убрзати. (Рок 31.12.2009. године)

Да би се обезбиједили услови за имплементацију прве фазе правног раздвајања неопходно је преузети активности на припреми сљедећих аката:

- Одлука о покретању поступка I фазе правног раздвајања ЕПЦГ

- Елаборат макроорганизације ЕПЦГ са пројекцијом подјеле послова и имовине и енергетско-економских односа АД – ДОО и између ДОО

- Елаборат о процјени новчанних улога АД у 5 ДОО

- Одлука о формирању ДОО (x5)

- Измјене и допуне Статута АД

- Измјене и допуне Правилника о организацији АД

- Измјене и допуне Правилника о систематизацији АД

- Статут ДОО (x5)

- Правилник о организацији ДОО (x5)

- Правилник о систематизацији ДОО (x5)

- Процјена новчаног улога АД у ДОО

(x5)

- Уговори АД-ДОО и између ДОО

- Одлука о именовању Одбора директора ПРЕНОС-а ДОО

Такође, након завршетка прве фазе правног раздвајања потребно је започети активности на реализацији друге фазе правног раздвајања и најкасније до 31.12.2008. године имплементирати потпуно власничко и правно раздвајање Преноса.

4. ФИНАНСИЈСКА ПОЛИТИКА

Финансијска политика у 2008. години фокусира се на потпуној имплементацији концепта правног раздвајања, ефикасном праћењу и смањењу расхода и максимизацији прихода у оквиру ове цјелине. У том смислу потребно је:

- У потпуности имплементирати модеран систем финансијског менаџмента (постепен прелазак на коришћење услуга електронског банкарства, ефикасно управљање ликвидношћу, централизовано управљање залихама, комерцијала итд.);

- Обезбиједити самостално обављање финансијске функције у размјерама и до нивоа одређеног дијела новчаних средстава која припадају новим правним субјектима;

- Редовно пратити остваривање Бизнис планова и развити систем периодичног извје-

штавања;

- Обезбиједити редовну исплату зарада и осталих личних примања,

- Приступити рационализацији трошкова на свим нивоима пословања;

- Урадити финансијску процјену и упоредну анализу комерцијалних губитака на дистрибутивној мрежи са Дистрибуцијама сличних карактеристика у окружењу;

- Приступити изради финансијских и рачуноводствених политика у складу са МРС као и доследно их примјенити;

- Унаприједити контне планове и примјенити их кроз Финансијски менаџмент информациони систем;

- Обезбиједити уштеде финансијских средстава избјегавањем уситњавања набавки и склапањем оквирних споразума кад год за то постоје услови;

- Активно учествовати на припреми регулативе која ће омогућити;

- Ефективно право одлучивања нових правних субјеката;

- Стварање услова за припрему одвојених финансијских исказа.

5. РАЗВОЈНО - ИНВЕСТИЦИОНА ПОЛИТИКА

Значајне структурне промјене у потрошњи електричне енергије у Црној Гори и као последица тога високи енергетски дефицити, неопходност ефикасног укључивања у регионално тржиште електричне енергије и европску интерконекцију као и неопходност све веће енергетске ефикасности у цјелини, намећу потребу **многа интензивнијег бављења питањима развоја и инвестиционих улагања.**

Политику и стратегију изградње нових или реконструкције постојећих капацитета дефинише Влада Републике Црне Горе, а овлаштења издаје Регулаторна агенција за енергетику, па је неопходно инсистирати код надлежних органа, да што хитније припреме предметне акте како би се створили предуслови за доношење развојних и одобравање инвестиционих одлука.

5.1. У складу са Политиком и стратегијом Владе РЦГ и одлукама Регулаторне агенције, ЕПЦГ доноси конкретне **развијне и инвестиционе програме** и одлуке па се у том циљу треба фокусирати на наставку започетог програма из 2007.године и уговорених приоритетних програма као што су:

- Израда потребних програма, елабората и идејних пројеката за коришћење расположивих хидропотенцијала на великим и малим водотоцима ради производње електричне енергије.

- Израда студије развоја преносне и дистрибутивне мреже на подручју Подгорице и Црногорског приморја.

5.2. **Инвестициона политика** биће у функцији стварања услова за што досљеднију реализацију електро-енергетског биланса за

2008. годину, а тиме и сигурног и квалитетног снабдијевања свих потрошача. У том циљу нарочиту пажњу посветити:

- Наставку реализације Програма модернизације и оспособљавање ХЕ "Перућица" и осталих радова на ревитализацији овог објекта. Такође је потребно наставити започете активности на проучавању могућности побољшања искоришћења вода Никшићког поља;

- Наставку започетих активности на реализацији Уговора са ЕНОП-ом.

- Наставку започетих активности око уградње агрегата бр. 8 у ХЕ "Перућица";

- Изради Програма испитивања и мјерења, те почетку реализације друге фазе Пројекта реконструкције и модернизације ХЕ Пива. Средства ће се обезбиједити из кредита КfW Банке и сопственог учешћа ЕПЦГ

- Посебну пажњу посветити инвестиционим активностима потребним за отварање нове депоније са одговарајућим системом за одвод пепела и шљаке и санацији постојеће депоније ТЕ Пљевља;

- Изради Студије изводљивости изградње блока II ТЕ Пљевља;

- Стварању услове за повећану енергетску ефикасност ТЕ Пљевља, што се може постићи оптимизацијом њеног режима рада, предузимањем потребних мјера за хомогенизацију угља и завршетак реконструкције котловског постројења и система за одвод пепела и шљаке;

- Довршавању реконструкције и изградње објекта преносне мреже до нивоа обезбијеђених сопствених средстава и одобрених кредита Европске инвестиционе банке, КfW банке и Свјетске банке чије је одобрење у току, као и донација Владе Краљевине Норвешке.

- Довршавању реконструкције и изградње објекта дистрибутивне мреже до нивоа обезбијеђених сопствених средстава, одобрених кредита и страних донација.

- Проширењу постојећег система даљинског читавања и искључења на ниском напону инсталацијом бројила и прикључно-мјерних ормара код потрошача у 200 трафо реона, као и проширење постојећег система даљинског читавања код потрошача на средњем напону и потрошача у категорији остала потрошња код којих се снага мјери уз обезбијеђење компатибилности постојећих софтвера кроз јединствени софтвер Контролног центра Дистрибуције за оба система даљинског читавања. У том контексту приступити уградњи 50.000 нових бројила.

- Наставку активности на увођењу ГИС-а.

- Куповини адекватног хардвера и информативног софтвера (MMS - Market Management System) за подршку рада тржишта електричне енергије у Црној Гори.

- Набавци и имплементацији новог софтвера и хардвера за обрачун, наплату и штампу рачуна за електричну енергију.

6. КАДРОВСКА ПОЛИТИКА

Што се тиче кадровске политике за 2008. годину, треба урадити анализу примјене посто-

јећег Правилника о систематизацији радних мјеста, те изради новог Правилника у складу са процесима правног раздвајања ЕПЦГ.

У том циљу, неопходно је:

- Обезбиједити редовну исплату зарада и осталих личних примања;

- Обуставити даљи пријем радне снаге у стални радни однос, а упражњена радна мјеста попуњавати прерасподјелом радника у оквиру Друштва. Пријем нове радне снаге може се само односити на креативне и процесу заиста неопходне кадрове;

- Стимулисати раднике за продају радних мјеста отпремнинама сходно одредбама Колективног уговора и Одлукама Одбора директора;

- Припремити програм адекватног распореда инвалида рада и полагања стручних испита за радна мјеста на којим су предвиђени као услов рада;

- Ради постизања задовољавајуће квалификационе структуре запослених припремити програм обуке и преквалификације;

- Екстернализовати споредне дјелатности функционалних и организационих цјелина;

- Редовно пратити активности на имплементацији правилника о заштити на раду;

- Редовно пратити имплементацију Појединачног колективног уговора;

- Припремити план рјешавања стамбених потреба и др..

7. ИНТЕРНА РЕГУЛАТИВА

У 2008. години потребно је донијети на нивоу Акционарског друштва нормативна акта којима ће се регулисати:

- Финансијско и рачуноводствено пословање;

- Планирање;

- Заштита на раду и заштита животне средине;

- Јавност рада Друштва;

- Пословна тајна;

- Иновације, рационализације и други облици техничких унапређења;

- Припрема и других општих аката које доносе органи Акционарског друштва.

Поред ових аката, у процесу правног раздвајања потребно је припремити посебна акта нових правних лица.

8. ОДНОСИ СА ЈАВНОШЋУ

У циљу благовременог и објективног информисања јавности о пословању Друштва и свеукупности његовог рада, сагласно утврђеној Комуникационој стратегији ЕПЦГ, предузети следеће:

- Имплементирати и ускладити динамику Програма информативно-маркетиншке активности Друштва у складу са динамиком процеса правног раздвајања ЕПЦГ;

- Наставити са издавањем листа Друштва;

- Редовно комуницирати са новинарима

који прате област енергетике;

- Промовисати предности које енергетске реформе имају за привреду РЦГ и за потрошаче (раздвајање, тржишно пословање);

- Промовисати значај уштеде електричне енергије, очувању животне средине и слично.

9. САРАДЊА СА ЕНЕРГЕТСКИМ И ДРУГИМ ОРГАНИЗАЦИЈАМА И ЗАЈЕДНИЦАМА

У 2008. години потребно је остварити сарадњу са енергетским и другим организацијама и заједницама и то:

- Обезбиједити квалитетну пословну сарадњу са Владом РЦГ, Регулаторном агенцијом за енергетику, ино саветницима;

- Према сусједним електроенергетским организацијама наставити са политиком пуне отворености и даљег унапређења добре пословне сарадње;

- Започети процедуру за прикључење у ЕТСО након завршетка процеса правног раздвајања.

- Интензивирати активности на конституисању регионалног тржишта електричне енергије;

- У области сарадње са Синдикалном организацијом пратити примјену Појединачног колективног уговора и при том:

- континуирано радити на заштити стандарда запослених и остваривању њихових права и обавеза;

- укључити Синдикат у процес правног раздвајања, посебно у дијелу рационализације радне снаге и заштите права запослених.

10. ПОЛИТИКА ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Заштита животне средине базираће се на обавезама преузетим потписивањем међународног споразума о формирању енергетске заједнице земаља Југоисточне Европе и регулативи ЕУ.

У том смислу сачиниће се посебни програм мјера. Програм ће обухватити све просторе на којима електроенергетски објекти угрожавају животну средину, а приоритет ће се дати ТЕ "Пљевља".

11. ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Опредјељења ове Пословне политике потпуније ће се разрадити пословним политикама функционалних и организационих цјелина.

Пословна политика ЕПЦГ и пословне политике функционалних и организационих цјелина за 2008. годину чине јединствен акт.

ПРЕДСЈЕДНИК ОДБОРА
ДИРЕКТОРА ЕПЦГ,
Др Радомир Миловић

